

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (วิจัยและประเมินผลการศึกษา)

ปริญญา

วิจัยและประเมินผลการศึกษา

การศึกษา

สาขา

ภาควิชา

เรื่อง กระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา
โรงเรียนรัตนธิเบศร์ จังหวัดนนทบุรี

Learning Integration Process of Sufficiency Economy: A Case Study of
Ratthanatibert School Nonthaburi

นางผู้วิจัย นางสาวปฐนันท์ เม่งช่วย

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(อาจารย์พิกุล เอกวางกูร, ค.ศ.)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

(รองศาสตราจารย์บุญเรือง ขจรศิลป์, Ph.D.)

หัวหน้าภาควิชา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุดารัตน์ สารสว่าง, Ph.D.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์กัญญา ชีระกุล, D.Agr.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ เดือน พ.ศ.

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

กระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง
กรณีศึกษาโรงเรียนรัตนาธิเบศร์ จังหวัดนนทบุรี

Learning Integration Process of Sufficiency Economy:
A Case Study of Ratthanatibert School Nonthaburi

โดย

นางสาวปัทมนันท์ เม่งช่วย

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (วิจัยและประเมินผลการศึกษา)

พ.ศ. 2552

ปีฐานันท์ เม่งช่วย 2552: กระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง
กรณีศึกษาโรงเรียนรัตนาริเบศร์ จังหวัดนนทบุรี ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
(วิจัยและประเมินผลการศึกษา) สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา ภาควิชาการศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: อาจารย์พิกุล เอกวางกูร, ค.ศ. 191 หน้า

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษากระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลัก
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาโรงเรียนรัตนาริเบศร์ จังหวัดนนทบุรี ในด้านการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้
การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ การบริหารจัดการเรียนรู้ และผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
แบบบูรณาการ กลุ่มประชากรที่เข้าถึงประกอบด้วย ครูผู้สอน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
จำนวน 8 คน ครูผู้สอนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จำนวน 4 คน กรรมการสถานศึกษาจำนวน 1 คน ผู้บริหาร จำนวน 1
คน รองผู้อำนวยการ 1 คน ผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 440 คน และผู้ปกครอง 376 คน เครื่องมือที่ใช้
ในการวิจัย คือ ประเด็นการสนทนากลุ่มครูผู้สอน แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เรียน แบบสอบถาม
ความคิดเห็นของผู้ปกครอง แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาแบบสัมภาษณ์กรรมการสถานศึกษา และแบบสังเกต
การสอนแบบบูรณาการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ
และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ ครูผู้สอนจัดทำหน่วยการเรียนรู้บูรณาการเศรษฐกิจ
พอเพียง โดยศึกษาหลักสูตรแกนกลางสถานศึกษา วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ผลการเรียนรู้
ที่คาดหวัง ร่วมกับการวิเคราะห์ ตัวบ่งชี้ โดยมีกำหนดประเด็นหลักที่สอดคล้องกับธรรมชาติของกลุ่มสาระ
การเรียนรู้ จุดประสงค์ และผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง 2) การจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วยการบูรณาการภายในกลุ่ม
และระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยบูรณาการเนื้อหาเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน
3) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ด้านความรู้ ใช้วิธีการทดสอบ แฟ้มผลงาน ด้านทักษะกระบวนการใช้การ
ทำแบบฝึกหัด การทำกิจกรรมกลุ่ม และด้านคุณลักษณะใช้วิธีการสังเกตตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ
เศรษฐกิจพอเพียง มีการสร้างและพัฒนาเครื่องมือประเมินผู้เรียน หากคุณภาพตามคุณสมบัติของเครื่องมือวัด
ให้ข้อมูลป้อนกลับผู้เรียนระหว่างที่ทำการสอน 4) การบริหารจัดการสถานศึกษามีการคัดเลือกครูผู้สอนที่มี
ความรู้ ประสบการณ์บูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง รับผิดชอบร่วมกับกลุ่มบริหารวิชาการในการติดตาม
ตรวจสอบ ให้คำแนะนำครูผู้สอน มีการส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ให้สอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง
และผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการให้การสนับสนุนอุปกรณ์การศึกษา และสถานที่เป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับผู้เรียน
5) ผลการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน
ทั้งต่อตนเอง และถ่ายทอดไปสู่ครอบครัวของตนเอง ทำให้พฤติกรรมของผู้เรียนมีความพอเพียงเพิ่มมากขึ้น
ทั้งในด้านความรู้ ด้านคุณธรรม ด้านความพอประมาณ ด้านความมีเหตุผล ด้านภูมิคุ้มกัน ผู้เรียนจึงสามารถ
พึ่งพาตนเองได้

Patthanan Mengchuay 2009: Learning Integration Process of Sufficiency Economy: A Case Study of Ratthanatibert School Nonthaburi. Master of Education (Educational Research and Evaluation) Major Field: Educational Research and Evaluation, Department of Education. Thesis Advisor: Miss Pikun Ekwarangkoon, Ph.D. 191 pages.

The purpose of this case study was to study learning integration process of sufficiency economy of Ratthanatibert School Nonthaburi on learning unit development learning management measurement and evaluation, and learning integration. The respondents were composed of 8 teachers who taught at 8th grade level from 8 subjects matters; 4 instructors who taught in the activity development; 1 school committee; 1 school director and 1 deputy school director; 440 8th grade level students; and 376 guardians. The research instruments were focus issues, from students' and guardians questionnaires, interviewed school 1 directors and school committees, and integrated leaning process of sufficiency economy observation from. Frequency, percentage and content analysis were employed to analyze data.

The research result revealed that 1) the development of study which was arranged by instructors on integrated instruction regarding the sufficiency economy by learning of school curriculum, vision, mission and objectives, the expected result of study together with analyzing the indicator were included. These would be identified the main point which was compatible with the nature of targeted study, objectives and expected result of study. 2) The management of study was composed of the integrated within group and targeted study which concentrated on sufficiency economy especially the participation of students 3) the measurement and assessment of study on knowledge aspect by using a test and portfolio. For the skill in doing exercise within group and attribution, observation was employed. According to sufficiency economy's objective, there was creating and developing the instrument for assessing students to give the information back to students while teaching. 4) The management of teaching; there would be the selection of instructor who has much teaching experience on integrated instruction to be responsible for following up, monitoring and suggesting instructors with directors. Besides, there would be the activities to support the development of students to be compatible with sufficiency economy curriculum and the guardians could take part in supporting the educational aid. 5) The result of management of study on integrated instruction regarding the sufficiency economy, students could be able to bring their knowledge to use for their daily life for both themselves and convey to their families. These could increase the students' behavior in knowledge, ethic, sufficiency and logic. They could be able to be self-sufficient.

Student's signature

Thesis Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้โดยได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก ดร.พิกุล เอกวรางกูร ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเรียง ขจรศิลป์ กรรมการที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ร่วม ที่กรุณาให้คำปรึกษา ตลอดจนข้อเสนอแนะ และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ในการทำวิทยานิพนธ์ รวมทั้งขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สมคิด พรหมจรรย์ ผู้แทน บัณฑิตวิทยาลัย ดร.วสันต์ ทองไทย ประธานกรรมการสอบ ที่กรุณาให้คำแนะนำ เพิ่มเติม ทำให้ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์สาขาวิจัยและ ประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิประสาทวิชาความรู้ต่างๆ อันเป็นพื้นฐานในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน ได้แก่ ดร.วสันต์ ทองไทย ดร.สมพงษ์ ปั่นหุ่น ดร.อิทธิฤทธิ์ พงษ์ปิยะรัตน์ ดร.ชนิษฐา เลิศอมรพงษ์ ดร.สุนทรา โตบัว ที่กรุณาตรวจเครื่องมือ และให้คำแนะนำ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ขอขอบคุณท่านผู้อำนวยการโรงเรียนรัตนธิเบศร์ คณะครู ผู้เรียน ที่ให้การต้อนรับ และความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเป็นอย่างดี ขอขอบคุณครูประจำห้องวิชาการทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือ ในการติดต่อประสานงาน ให้คำปรึกษา และอำนวยความสะดวกแก่ผู้วิจัย

ประโยชน์อันพึงได้รับจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้กับคุณแม่สุดาทิพย์ และ คุณพ่อจำลอง เม่งช่วย ผู้ให้ทุนสนับสนุนการศึกษา คอยเป็นกำลังใจ ด้วยดีเสมอมา ขอขอบคุณ พี่ น้อง สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมหาวิทยาลัยทักษิณ ที่เป็นกำลังใจให้กันเสมอ

คุณค่าและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์นี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของ บิดา มารดา ครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้อบรมให้ความรู้แก่ผู้วิจัยตลอดมา

ปฐนันท์ เม่งช่วย

กันยายน 2552

สารบัญ

หน้า

สารบัญตาราง	(3)
สารบัญภาพ	(5)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	8
เศรษฐกิจพอเพียง	8
การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง	17
ข้อมูลพื้นฐาน โรงเรียนรัตนธิเบศร์	35
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	51
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	56
ประชากรเป้าหมาย	56
เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย	56
ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ	58
ระยะเวลาในการศึกษา	69
การเก็บรวบรวมข้อมูล	72
การวิเคราะห์ข้อมูล	73
บทที่ 4 ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์	75
ผลวิจัย	76
ข้อวิจารณ์	115

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	121
สรุปผลการวิจัย	126
ข้อเสนอแนะ	128
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	130
ภาคผนวก	136
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ	137
ภาคผนวก ข รายนามผู้เชี่ยวชาญ	143
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล	145
ภาคผนวก ง เครื่องมือวิจัย	148
ภาคผนวก จ ภาพประกอบการวิจัย	175
ประวัติการศึกษาและการทำงาน	191

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	มาตรฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ช่วงชั้นที่ 3	17
2	ข้อมูลด้านบุคลากร	36
3	ข้อมูลด้านผู้เรียน ปีการศึกษา 2552	37
4	โครงสร้างหลักสูตรการศึกษาโรงเรียนรัตนธิเบศร์ ช่วงชั้นที่ 3	47
5	วัน เวลา ที่เข้าไปเก็บข้อมูลในสถานศึกษา	69
6	แผนการดำเนินการวิจัย กระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนรัตนธิเบศร์ จังหวัดนนทบุรี	74
7	ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูล	76
8	ตัวอย่างจุดประสงค์การเรียนรู้และผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	82
9	การจัดการเรียนการสอนบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง ด้านเนื้อหาสาระ	92
10	การจัดการเรียนการสอนบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง ด้านกิจกรรมการเรียนรู้	93
11	การจัดการเรียนการสอนบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง ด้านสื่อ และแหล่งเรียนรู้	95
12	การกำหนดสิ่งที่จะวัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย	98

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
13	แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม สารการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี	99
14	การจัดการเรียนการสอนบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง การวัดและประเมินผล การเรียนรู้	101
15	ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อผู้เรียน ด้านเงื่อนไขความรู้	111
16	ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อผู้เรียน ด้านเงื่อนไขคุณธรรม	112
17	ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อผู้เรียน ด้านความพอประมาณ	113
18	ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อผู้เรียน ด้านความมีเหตุผล	114
19	ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อผู้เรียน ด้านมีภูมิคุ้มกัน	115

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3 ห่วง 2 เงื่อนไข	12
2	ขั้นตอนการจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ	32
3	แผนที่ทางกายภาพของโรงเรียนรัตนวิเบศร์	39
4	ใบเสมา สัญลักษณ์ประจำประจำโรงเรียน	40
5	กำหนดประเด็นหลักกลุ่มสาระการเรียนรู้	81
6	การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้	83
7	การบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง 3 ห่วง 2 เงื่อนไขกลุ่มสาระการเรียนรู้	104
8	ชิ้นงานของผู้เรียน “งานปั้นพอเพียง” นำนานาฬิกาเก่า มาตกแต่งดัดแปลง	110
ภาพผนวกที่		
1	ป้ายสถานศึกษาพอเพียง ประจำปี พ.ศ. 2550	176
2	ประตูทางเข้าโรงเรียน	177
3	อาคารเรียน 6 ชั้น	177

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพผนวกที่	หน้า
4 ได้อาคารเรียน หลังเสาธง	178
5 สนามฟุตบอล และบาสเกตบอล	178
6 อาคารเจ้าพระยารัตนาธิเบศร์ (ตึกขาว) และวัดบางขวาง	179
7 สถานที่ใกล้เคียง	179
8 ชุมชนเทศบาลเมืองนนทบุรี	180
9 ผู้เรียนล้างทำความสะอาดผักกาด	181
10 ขั้นตอนการนวดหัวผักกาด	181
11 ตากผักกาดให้แห้ง ก่อนนำไปแช่น้ำมะพร้าว	182
12 จำหน่ายผลิตภัณฑ์ให้กับแม่ค้าในตลาดสดเทศบาลเมืองนนทบุรี	182
13 บทเรียนมัลติมีเดีย การเลื่อนขนาน	183
14 ทำใบงาน การเลื่อนขนาน	184
15 บรรยากาศการเรียนในห้องโสตทัศนูปกรณ์ปรกรณ์	184
16 ปั่นพอเพียง จากของเก่า เป็นของใหม่	185

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพผนวกที่	หน้า
17 ครูอธิบายขั้นตอนการทำงานแก่ผู้เรียน พร้อมสาริต	185
18 ผู้เรียนออกแบบกล่องจากวัสดุเหลือใช้ นำมาทำเป็นกรอบรูป	186
19 แบ่งกลุ่มทำงานร่วมกัน	186
20 งานไม้	187
21 กรีเอทโฟโต้	188
22 อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (สิ่งแวดล้อมดีมีรายได้)	189
23 เพาะเห็ด	190

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสให้แก่ปวงชนชาวไทย ซึ่งให้เห็นถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับให้ดำเนินในทางสายกลางดังจะเห็นได้จากประเทศไทยได้ประสบปัญหาวิกฤติทางเศรษฐกิจในปี 2540 ส่งผลให้คนไทยทั้งประเทศได้รับความเดือดร้อนในการดำรงชีวิตจึงทรงมีพระราชดำรัสการพัฒนาประเทศอย่างพอเพียง

... การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐาน คือ ความพอมีพอกินพอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการ และอุปกรณ์ที่ประหยัดแต่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เมื่อได้พื้นฐานความมั่นคง พร้อมพอสมควร และปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างเสริมความเจริญและฐานะเศรษฐกิจขั้นสูงโดยลำดับต่อไป ...

พระบรมราโชวาทพระองค์ได้ทรงเน้นถึงการให้ประชาชนมีการดำรงชีวิตที่อยู่ในกรอบรู้จักกินใช้อย่างประหยัด นั่นคือ การรู้จักพึ่งตนเองโดยตั้งอยู่บนความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน และตั้งตนอยู่บนพื้นฐานของศีลธรรมในตนเองตลอดจนมีความไม่ประมาทเป็นสำคัญ

หลักการเศรษฐกิจพอเพียงมีความสอดคล้องกับแนวคิดของการพัฒนามนุษย์ เพราะเน้นการพัฒนาคนและความยั่งยืนโดยให้ความสำคัญในเรื่องความเป็นผู้สมบูรณ์ทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ซึ่งต้องสร้างพื้นฐานการพัฒนาทางด้านคุณธรรมและจริยธรรมก่อนโดยยึดหลักคุณธรรมนำความรู้ (ปรียานุช พินุลสราวุธ, 2550: 7) จึงได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในหมวด 1 มาตรา 6 ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยยึดแนวการจัดการศึกษาให้เป็นคนดีมีคุณธรรมและจริยธรรม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545: 7) และสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ

สังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 พุทธศักราช 2550–2554 ที่เน้นการพัฒนาคนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาประเทศ มุ่งสู่ สังคมอยู่เย็นเป็นสุข โดยยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้ (1) พัฒนาคนให้มีคุณภาพ คุณธรรมนำความรอบรู้อย่างเท่าทัน (2) เสริมสร้างเศรษฐกิจให้มีคุณภาพ เสถียรภาพ และเป็นธรรม (3) ดำรงความหลากหลายทางชีวภาพ และสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม (4) พัฒนาระบบบริหารจัดการประเทศให้เกิดธรรมาภิบาล ภายใต้ระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550: 6-7) การพัฒนาคนให้ดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงนั้นเป็นแนวทางหนึ่งในการช่วยลดปัญหาสังคมได้ โดยการปลูกฝัง ค่าของความเป็นคน การคิดให้ถูก พูดให้ถูก ปฏิบัติให้ถูกอย่างมีสติและใช้ปัญญาไปในทางที่ถูกต้อง เพื่อเพิ่มทางเลือกและพัฒนาศักยภาพของคนให้ได้อย่างพอมีพอกินอุ้มชูตัวเองและครอบครัวโดยไม่เบียดเบียนตนเอง และไม่เบียดเบียนผู้อื่น โดยมีส่วนร่วมในการสร้างสังคมพอเพียง และอยู่ร่วมกับธรรมชาติได้อย่างสมดุลและยั่งยืน (ปริยานุช พินุลสราวุธ, 2550: 3)

แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมีความสำคัญและจำเป็นต่อการนำไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการในฐานะเป็นหน่วยงานสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตระหนักถึงภารกิจสำคัญดังกล่าว ได้น้อมนำเอาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาในสถานศึกษาโดยจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2545-2559) ที่กำหนดกรอบแนวคิดเจตนารมณ์ บนพื้นฐานของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นแนวทางส่งเสริมให้ผู้เรียนยึดทางสายกลางบนพื้นฐานของความสมดุลพอดี รู้จักประมาณอย่างมีเหตุผล มีความรอบรู้เท่าทันโลก พร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ เพื่อมุ่งสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคนไทย และกำหนดให้สถานศึกษามุ่งส่งเสริมการเรียนรู้และปลูกฝัง เสริมสร้างให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2550: 1) ซึ่งคณะทำงานบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนรู้การสอนของกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดขอบเขตที่ชัดเจนในการเรียนการสอน หรือมาตรฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงที่สามารถประยุกต์ใช้ในระดับต่างๆ ได้แก่ ช่วงชั้นที่ 1 เน้นให้เด็กพึ่งตนเองได้ หรือใช้ชีวิตพอเพียงระดับบุคคลและครอบครัว ช่วงชั้นที่ 2 สอนให้เด็กพอเพียงระดับโรงเรียน ช่วงชั้นที่ 3 สามารถประยุกต์ใช้ในระดับชุมชน และช่วงชั้นที่ 4 เข้าใจความพอเพียงระดับประเทศ เพื่อเตรียมคนให้เข้าใจบริบทการพัฒนาประเทศ สามารถรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง และทำประโยชน์ให้กับสังคมได้ (ขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง, 2550)

การนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในสถานศึกษานั้น แนวทางหนึ่งที่ได้รับการยอมรับว่ามีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบันคือ การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ เนื่องจากการที่ผู้เรียนจะเข้าใจสิ่งต่างๆ อย่างแจ่มแจ้ง เกิดความหมายและนำไปใช้ได้ ก็ต่อเมื่อมีความรู้และความคิดย่อยๆ ประสานสัมพันธ์และเชื่อมโยงกัน จนสามารถมองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งนั้นกับสิ่งอื่นรอบตัว ซึ่งมีผลให้เกิดการนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้มาจัดระบบระเบียบใหม่ให้เหมาะสมกับตนเป็นองค์รวมของความรู้ของตนเอง และในการสอนต้องให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเชื่อมโยงความคิดขึ้นในเนื้อหา ด้วยวิธีการหลากหลาย ซึ่งจะเป็นการบูรณาการทั้งในด้านเนื้อหาสาระและวิธีการ (สิริพัทธ์ เจษฎาวิโรจน์, 2546: 8-9) นอกจากนี้ เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงจำเป็นต้องใช้ความรู้จากหลายสาขาเข้ามาช่วยแก้ปัญหา และการเรียนรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงด้วยการเรียนแบบบูรณาการจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ และสามารถนำสิ่งที่เรียนไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ (วิเศษ ชินวงศ์, 2544: 28-29)

ดังนั้นการสอดแทรกหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้น ไม่ใช่การเรียนรู้อันสาระใด สาระหนึ่ง แต่ต้องสอดแทรกเข้าไปในทุกๆ สาระการเรียนรู้อันสาระใด หรือระหว่างสาระการเรียนรู้อันเนื้อหา สอดคล้องกัน เพื่อสอนให้ผู้เรียนรู้จักการใช้ชีวิตได้อย่างสมดุลตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เห็นคุณค่าของทรัพยากรต่างๆ รู้จักอยู่ร่วมกับผู้อื่น รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แบ่งปันกัน มีจิตสำนึกรักยั้งสิ่งแวดล้อม และเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมค่านิยมความเป็นไทย ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ครูผู้สอนจะต้องรู้จักการบูรณาการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเห็นถึงความเชื่อมโยงในมิติต่างๆ ทั้งสิ่งแวดล้อมวัฒนธรรมสังคมและเศรษฐกิจ ใช้วิธี เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา (ปรียานุช พิบูลสราวุธ, 2550: 162-164) เริ่มจากการให้ความรู้ ปลุกฝัง ในเรื่องจริยธรรมคุณธรรม ก่อนแล้วจึงจัดกิจกรรม พัฒนาผู้เรียนให้มีความสอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยการบูรณาการเรียนรู้อีกกรรม เหล่านี้เข้าไปในการเรียนรู้สาระต่างๆ ทุกสาระการเรียนรู้อันผสมผสานเชื่อมโยงองค์ความรู้ที่สัมพันธ์กันภายในกลุ่มสาระ ระหว่างกลุ่มสาระ และสัมพันธ์กับชีวิตจริงเพื่อให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ สามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ (ธีรชัย บุรณโชติ, 2546: 42) โดยการนำเอาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปสอดแทรกในสาระการเรียนรู้อันเงื่อนไขของ 3 ห่วง 2 เงื่อนไข คือความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน และบนเงื่อนไขคุณธรรม จริยธรรม เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ความรู้รอบคอบระมัดระวัง ฝึกให้คิดอย่างมีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันส่งเสริมให้ทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบ ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น มีวินัย มีสัมมาคาราวะ ปลุกฝังจิตสำนึกรักยั้งสิ่งแวดล้อม สืบสานวัฒนธรรมไทยซึ่งเห็นได้ว่าเป็นแนวทางการสอนที่มุ่งเน้น ยึดมั่นในหลักศีลธรรม และการพัฒนาคนให้รู้จักทำประโยชน์ให้สังคมและช่วยกันดูแลรักษา

สิ่งแวดล้อมโดยพร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบันการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนจะทำให้เห็นตัวอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น ผู้เรียนเข้าใจ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ผู้เรียนจะเป็น ผู้พึ่งพาตนเองได้ และจะเป็นที่พึ่งของคนอื่นๆ ในสังคมได้

คณะกรรมการบริหารโครงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ร่วมกับคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง มอบหมายให้คณะทำงานบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนรู้ การเรียนการสอน นำหลักเศรษฐกิจพอเพียงแบบบูรณาการไปทดลองใช้ในสถานศึกษา ที่สนใจเป็นอาสาสมัครหรือเครือข่ายสถานศึกษาทดลองประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีจำนวน 648 โรงเรียนทั่วประเทศ เพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถนำหลักคิดหลักปฏิบัติเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการสู่การเรียนรู้ การเรียนการสอนในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ของทุกระดับได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน และเป็นรูปธรรม (คณะทำงานบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนรู้ การเรียนการสอน, 2550: 1-4) โดยมีเป้าหมายให้สถานศึกษาพัฒนาองค์ความรู้ และสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องผ่านสถานศึกษา ที่เป็นแบบอย่าง ในการนำเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งในและนอกระบบการศึกษา ในทุกระดับจนได้สถานศึกษาแบบอย่างทั่วประเทศกว่า 80 แห่ง ที่ผ่านการประเมินจากกระทรวงศึกษาธิการ ตัวชี้วัดความสำเร็จ คือ ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาบริหารในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการจัดการเรียนรู้ การเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลอย่างเหมาะสมนำเศรษฐกิจพอเพียงไป บูรณาการสู่การเรียนรู้ การเรียนการสอนได้ (ศูนย์ประสานงานกลางดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, 2550: 1) ความรู้จากสถานศึกษาแบบอย่างจะทำให้เกิดการขยายผลเป็นเครือข่ายในการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีพื้นฐานในการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงได้ในที่สุด

โรงเรียนรัตนธิเบศร์เป็นสถานศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดนนทบุรี เขต 1 เป็นสถานศึกษาที่นำเอาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาสอดคล้องในการสอนทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ในช่วงชั้นที่ 3 และช่วงชั้นที่ 4 โดยครู ผู้เรียน ผู้บริหารวางแผนการทำงานร่วมกัน และดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน จนได้รับคัดเลือกให้เป็นสถานศึกษาแบบอย่างการจัดการเรียนรู้ การเรียนการสอน และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปี 2550 เพียงแห่งเดียวในจังหวัดนนทบุรี การศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ การเรียนการสอน โรงเรียนรัตนธิเบศร์ จะทำให้เห็นถึงกระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย อันจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการนำไปเป็นแนวทางให้กับ

สถานศึกษาอื่นๆสามารถนำหลักการเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ได้ โดยการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยสนใจศึกษากับผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในช่วงวัยที่มีความเป็นตัวของตัวเองในด้านของความคิด การตัดสินใจ และพฤติกรรมที่เอื้อต่อผู้อื่น ประกอบกับอยู่ในช่วงวัยรุ่น ที่จำเป็นต้องเร่งสร้างคุณลักษณะด้านความพอเพียง ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษากระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนรัตนธิเบศร์ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ว่ามีการนำกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ตั้งแต่การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และการบริหารจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการอย่างไร จนทำให้ประสบความสำเร็จ เพื่อจะได้เป็นแนวทางสำหรับสถานศึกษาอื่นๆต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาโรงเรียนรัตนธิเบศร์ จังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อศึกษาผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนจากการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาโรงเรียนรัตนธิเบศร์ จังหวัดนนทบุรี

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนรัตนธิเบศร์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 939 คน
2. ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่เดือนเมษายน ถึง สิงหาคม 2552 รวมระยะเวลา 5 เดือน
3. ตัวแปรที่ศึกษาคือ กระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนรัตนธิเบศร์ ประกอบด้วย การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และการบริหารจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นแนวทางให้ครูผู้สอนได้นำกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ จัดการเรียนรู้ วัดและประเมินผลการเรียนรู้ ทั้งภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้และระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับธรรมชาติรายวิชา และหลักเศรษฐกิจพอเพียง
2. ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องได้แนวทางการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา การบริหารจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ

นิยามศัพท์เฉพาะ

กระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เชื่อมโยงแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงกับสาระการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ประกอบด้วย การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และการบริหารจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ หมายถึง การจัดทำแผนการสอนที่นำแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงกับสาระในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์มาผสมผสานเข้าด้วยกัน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับชีวิตจริง ประกอบด้วยจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ หมายถึง การนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ครูผู้สอนพัฒนาขึ้นมาใช้กับผู้เรียน โดยการจัดการเรียนรู้มีทั้งการบูรณาการแบบสอดแทรกเนื้อหาการเรียนรู้อิงกิจกรรมโครงงาน และกิจกรรมการแก้ปัญหา พร้อมกับตรวจสอบผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้แบบบูรณาการ หมายถึง การตรวจสอบผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน จากการจัดการเรียนรู้บูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงของครูผู้สอน โดยเริ่มตั้งแต่การกำหนด

เป้าหมายที่ต้องการวัด การออกแบบการวัดผล การดำเนินการวัด การให้ข้อมูลป้อนกลับ และการนำผลการประเมินไปใช้

การบริหารจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ หมายถึง การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง โดยเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปอย่างประสบผลสำเร็จ

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 เศรษฐกิจพอเพียง ตอนที่ 2 การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ตอนที่ 3 ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียนรัตนวิเชียร และตอนที่ 4 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแต่ละตอนมีรายละเอียด ดังนี้

เศรษฐกิจพอเพียง

ผู้วิจัยนำเสนอรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียงครอบคลุมในประเด็นต่างๆ ได้แก่ แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ความหมายและความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียง หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แนวทางปฏิบัติไปสู่เศรษฐกิจพอเพียง และมาตรฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ช่วงชั้นที่ 3 โดยมีรายละเอียดในแต่ละประเด็นดังนี้

แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เกิดจากแนวพระราชดำรัสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ได้ทรงให้แนวทางการใช้ชีวิตอย่างเรียบง่ายแก่ประชาชนให้ยึดหลักของทางสายกลาง โดยทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้หลุดพ้นและสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ทรงพระราชทานแนวคิดให้รู้จักคำว่าพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตนเอง รับมือต่อการเปลี่ยนแปลงได้ ให้พอมี พอกิน ไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น รู้จักวางตนให้เหมาะสมอยู่ได้ด้วยตนเอง ทั้งนี้ต้องยึดถือคุณธรรม จริยธรรม เป็นสำคัญ เมื่อมีความสุขจากตนเองได้แล้ว ก็ส่งผลให้เกิดความมั่นคงแก่ชุมชน สังคม และประเทศ ตามไปด้วย

จะเห็นได้ว่าแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงดังกล่าว ช่วยเสริมสร้างพัฒนาคนให้เกิดความคิดในการใช้ชีวิตอย่างมีความสุขจากสิ่งที่มีอยู่ รู้จักกิน รู้จักใช้ อย่างประหยัดไม่ฟุ้งเฟ้อ จนเกินพอดี ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ใช้ชีวิตที่เรียบง่ายสมดุลคือ พึงตนเองให้ได้มากที่สุดโดยนำเอาธรรมะ

เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจในการใช้ชีวิตเพื่อให้ไปสู่ความสุข (สุขุมลย์ ชลการ, 2549: 86-89; อนันต์ รัตนพานุสร, 2549: 15; สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550: 1)

จากแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงดังกล่าว สรุปได้ว่า เป็นพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงประทานข้อคิด แนวทางการปฏิบัติแก่ประชาชนให้อยู่ได้ด้วยตนเองในสภาวะที่เกิดการเปลี่ยนแปลงของสังคมทุกระดับ อยู่อย่างเรียบง่าย ไม่สร้างความเดือดร้อนให้ผู้อื่น ยึดหลักศาสนาในการดำเนินชีวิต มีความสุขจากการพอเพียงของตนเองและครอบครัวบังเกิดผลแก่ตนเอง สังคม และประเทศชาติ

ความหมายและความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นคำที่มีความหมายเฉพาะ การทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงนี้ มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ดังนี้

คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง (2550: 1) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ (2548: บ); เกษม วัฒนชัย (2545: 30) และปรียานุช พิบูลสราวุธ (2549: 150) กล่าวถึงความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงสอดคล้องกันว่าเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตในการปฏิบัติของประชาชนทุกระดับทั้งในครอบครัว ชุมชน และสังคมโดยยึดหลักความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน เพื่อให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่จะมาถึงอันก่อให้เกิดความสมดุลในการใช้ชีวิตซึ่งอยู่บนเงื่อนไขของความรู้คุณธรรมเป็นสำคัญ

สุรเกียรติ์ เสถียรไทย (2542); นิคม มุสิกคามะ (2542: 263); พัฒนภรณ์ จัตรวิโรจน์ (2545: 11) และเพชรภรณ์ รื่นรมย์ (2542: 44) ได้กล่าวถึงความหมายสอดคล้องกันว่าเป็นการใช้ชีวิตได้ด้วยตนเอง พึ่งตนเอง นำความรู้ไปถ่ายทอดให้เกิดประโยชน์แก่เด็กและเยาวชน จากความรู้ความสามารถ และประสบการณ์โดยใช้ทรัพยากรท้องถิ่นที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างรู้คุณค่าในการบริโภคอาหารและอยู่อาศัย มีจิตสำนึกในการช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันอย่างเป็นสุข มีความพอเพียงในครอบครัว ชุมชนมีความเข้มแข็งช่วยตัวเองได้

นอกจากนี้ ประเวศ วะสี (2542: 4-6) ได้กล่าวถึง ความหมายเศรษฐกิจพอเพียง คือไม่ได้แปลว่า ไม่เกี่ยวข้องกับใคร ไม่ค้าขาย ไม่ผลิต ไม่ส่งออก ไม่ทำเศรษฐกิจมหภาค แต่หมายถึง การที่มนุษย์เรามีความพอเพียงในอย่างน้อย 7 ประการด้วยกัน ได้แก่ 1) พอเพียงสำหรับทุกคน 2) จิตใจพอเพียง 3) สิ่งแวดล้อมพอเพียง 4) ชุมชนเข้มแข็งพอเพียง 5) ปัญญาพอเพียง 6) อยู่บนพื้นฐานวัฒนธรรมพอเพียง 7) มีความมั่นคงพอเพียง ไม่ใช่รวยบวบ เดียวจนเดี้ยวรวย ซึ่งเมื่อทุกอย่างเกิดความพอเพียง ก็จะเกิดความสมดุล คือความเป็นปกติ และยั่งยืน ซึ่งอาจเรียกในชื่ออื่นๆ ได้ เช่น เศรษฐกิจพื้นฐาน เศรษฐกิจสมดุล หรือเศรษฐกิจบูรณาการ เป็นต้น

จากความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงข้างต้นสรุปได้ว่า เศรษฐกิจพอเพียงหมายถึง วิธีการดำเนินชีวิตของคนโดยการพึ่งตนเอง มีความประหยัด พัฒนาตนเองให้มีการเรียนรู้ ใช้ภูมิปัญญาให้เกิดประโยชน์กับท้องถิ่น รู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างรู้คุณค่าและยั่งยืน มีจิตสำนึกที่ดีต่อตนเองและสังคม ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ยึดถือเป็นแนวทางที่คนไทยจะต้องรู้ เพื่อนำไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนที่จะเป็นกำลังของประเทศในอนาคต จึงควรนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตในตามแนวทางวิถีชีวิตของตน

สำหรับความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียง นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึง ความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียงไว้สอดคล้องกัน ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2548: 5) และ กรมการพัฒนาชุมชน (2550) ได้กล่าวถึงความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียงสอดคล้องกันในมุมมอง ในทางปรัชญาว่า เป็นการดำรงอยู่และปฏิบัติของคนทุกระดับทั้งในการพัฒนา การบริหารประเทศ ให้ดำเนินไปในทางสายกลางโดยเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันยุคโลกาภิวัตน์

สำนักงาน กปร. (2549) กล่าวถึงความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคลว่าเป็น เศรษฐกิจที่สามารถอุ้มชูตัวเองได้ให้มีความพอเพียงกับตนเอง อยู่ได้โดยไม่ต้องเดือดร้อน ต้องสร้าง พื้นฐานทางเศรษฐกิจให้ดีเสียก่อนคือ ตั้งตัวให้มีความพอกินพอใช้ไม่ใช่มุ่งหวังแต่จะทุ่ทุเทสร้าง ความเจริญ ยกเศรษฐกิจให้รวดเร็วเพียงอย่างเดียว เพราะผู้ที่มีอาชีพและฐานะเพียงพอที่จะพึ่งพา ตนเองย่อมสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าและฐานะทางเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นไปตามลำดับได้ต่อไป

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2543: 2) กล่าวถึงความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับชุมชน สอดคล้องกันว่าเป็นความสามารถของชุมชน รัฐ เมือง ประเทศหรือภูมิภาคในการผลิตสินค้าและบริการเพื่อเลี้ยงสังคมนั้นๆ โดยได้พยายามหลีกเลี่ยงที่จะต้องพึ่งพาปัจจัยต่างๆ ที่เราไม่ได้เป็นเจ้าของ

มงคล สุขรักย์ (2550) กล่าวถึงความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับประเทศ ว่าเป็นการสร้างการเชื่อมต่อระหว่างแนวทางการพัฒนาด้านต่างๆ อย่างสอดคล้องสมดุลกัน เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเหมือนห่วงคล้องทั้งเรื่องของการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ เรื่องการแก้ปัญหาคาใจความยากจนหรือเรื่องอื่นๆ เข้าด้วยกัน การจัดทำแผนต่างๆ ที่มีเรื่องเศรษฐกิจมาเป็นพื้นฐานต้องระลึกละเอียดเสมอว่าในแต่ละภูมิภาค แต่ละท้องถิ่นมีความแตกต่างกัน ไม่มีแผนใดที่เหมาะสมกับทุกที่แน่นอนดังนั้นหากจะนำเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ต้องอยู่บนพื้นฐานของการกระจายประโยชน์ให้เหมาะสมกับทุกที่ ภายใต้ความหวังดีของทุกภาคส่วนในสังคม

นอกจากนี้บุญชู ศรีเคลือบ (2550: 11) ได้สรุปความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ว่าเป็นการใช้ความรู้ความคิดร่วมกันในการแก้ปัญหามาจากตนเองสู่ผู้อื่นอย่างมีเหตุผลเพื่อแก้ทุกข์ให้เกิดความสุขร่วมกันดังนี้

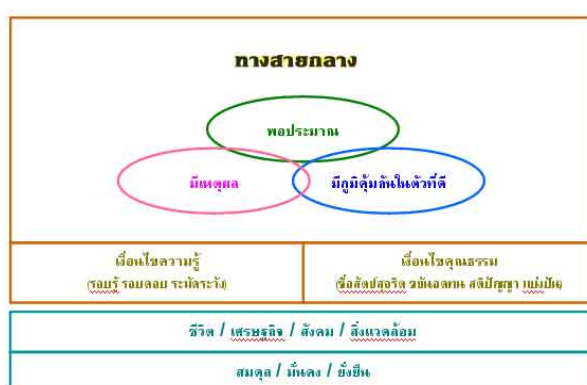
1. เป็นแนวคิดที่มุ่งให้เกิดการพึ่งตนเองเป็นหลัก เป็นการใช้ศักยภาพของคนเสาะแสวงหาทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ เพื่อนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด เพื่อให้ชีวิตตนเองครอบครัว และชุมชนอยู่รอด
2. ทำให้เกิดความเข้มแข็งในจิตใจ โดยยึดหลักพึ่งตนเอง (อดตา หิ อดตโน นาโถ) ทางพระพุทธศาสนา เมื่อพึ่งตนเองได้แล้วก็ทำให้จิตใจสงบ (สมาธิ) เข้มแข็งไม่วิตกกังวล
3. เกิดความร่วมมือร่วมใจ สมัคกระสมานสามัคคีในชุมชนเดียวกัน ก็จะมีความสุข (สุขาสังฆัสสะ สามัคคี)
4. แก้ปัญหาเศรษฐกิจได้ระดับหนึ่ง กล่าวคือ ถ้าพอมีพอกินแล้ว ก็จะทำให้ลดปัญหาความยากจนได้

จากความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียงดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า เป็นแนวการดำรงอยู่ และการปฏิบัติของคนในทุกๆระดับ ทั้งในระดับบุคคล ชุมชน สังคม และประเทศเพื่อให้คนพัฒนา พร้อมกับการเจริญเติบโตโดยการนำเศรษฐกิจพอเพียงไปเชื่อมโยงในการใช้ชีวิต ให้เกิดความร่วมมือของคนในชาติให้รู้จักการพึ่งพาตนเอง รู้จักเลือกใช้เทคโนโลยีและพึ่งพาปัจจัยภายนอกให้น้อยที่สุดเพื่อให้ตนอยู่รอดได้ ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

จากความหมายและความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียงในข้างต้น ทำให้ทราบว่าเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการใช้แนวความคิดมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันให้เหมาะสมกับตนเอง ซึ่งการเข้าถึงแก่นแท้ของเศรษฐกิจพอเพียงให้ได้ นั้น ต้องมีความเข้าใจองค์ประกอบแต่ละส่วนของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไว้ดังนี้

คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง (2549) ได้กล่าวถึงหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไว้ว่า เป็นเครื่องชี้นำไปสู่การแก้ปัญหา เป็นแนวทางในการดำเนินการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ดำเนินชีวิตตามทางสายกลาง ประกอบไปด้วย 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ได้แก่ ความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี อยู่ในเงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม เพื่อการใช้ชีวิตได้อย่างสมดุลมั่นคงในตนเอง ซึ่งสรุปได้ดังแผนภูมิ

ภาพที่ 1 หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3 ห่วง 2 เงื่อนไข

ที่มา: ขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง (2549)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2548: 66) กล่าวถึงแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงว่า เป็นการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลาง และความไม่ประมาท โดยคำนึงถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ ความรอบคอบ และมีคุณธรรม ประกอบการวางแผน การตัดสินใจและการกระทำซึ่งมีหลักพิจารณาอยู่ 5 ส่วนดังนี้

1. กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนในทางที่ควรเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัย และวิกฤต เพื่อความมั่นคงและยั่งยืนของการพัฒนา

2. คุณลักษณะเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

3. คำนิยาม ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะพร้อมๆ กัน ดังนี้

ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไป และไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ

การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

นอกจากนี้ปรียานุช พินุลสราวุธ (2550: 153 - 154) ได้กล่าวถึงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2549: 6) ในเงื่อนไขความรู้และคุณธรรม 2 ลักษณะได้แก่

4. **เงื่อนไข** การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่างๆให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน โดยแบ่งออกเป็น

เงื่อนไขความรู้ คือ การเรียนรู้ในวิชาที่เกี่ยวข้องมาประยุกต์ใช้ในการวางแผนการทำงานให้มีประสิทธิภาพ อันเกิดจากความรู้รอบ สามารถนำมาปฏิบัติเชื่อมโยงกันได้ด้วยความรู้ที่ระมัดระวัง และเป็นไปตามหลักวิชาการที่ถูกต้อง

เงื่อนไขคุณธรรม คือสิ่งที่เกิดขึ้นใจจิตใจ จากจิตใต้สำนึกผ่านการปลูกฝัง รู้จักรับผิดชอบตนเองได้ มีความซื่อสัตย์สุจริต อดทน เพียรพยายาม เสียสละแบ่งปันต่อผู้อื่นด้วยความยินดีและเต็มใจ ใช้สติปัญญาทางชีวิตในการปฏิบัติงานตลอดจนกิจกรรมต่างๆไปสู่ความสำเร็จ

5. **แนวทางการปฏิบัติ/ผลที่คาดว่าจะได้รับ**จากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี

จากหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้นสามารถสรุปได้ว่า การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตนั้น ต้องประกอบไปด้วยสามห่วงสองเงื่อนไข คือ ความพอประมาณ มีเหตุผล และสร้างภูมิคุ้มกัน โดยอยู่บนหลักของเงื่อนไขของความรู้ และเงื่อนไขของคุณธรรม ซึ่งหลักเศรษฐกิจพอเพียงสอนให้คนรู้จักไตร่ตรองถึงความจำเป็น และความอยากได้ โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของคุณธรรม ใช้คุณธรรมในการนำความรู้อย่างมีเหตุมีผลนั่นเอง ซึ่งจะเป็นแนวทางไปสู่การมีสมดุลในชีวิต

แนวทางปฏิบัติไปสู่เศรษฐกิจพอเพียง

การนำเอาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติเป็นการนำเอาความรู้จากปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติงานให้บรรลุผลซึ่งมีนักการศึกษาได้ให้แนวทางปฏิบัติไว้ ดังนี้

สุเมธ ตันติเวชกุล (2549: 289-290) กล่าวถึงการปฏิบัติตนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงอันเนื่องมาจากพระราชดำริจะต้องยึดหลักการสำคัญที่อาจจะแยกได้สำคัญ 5 ประการ

1. ด้านจิตใจ ทำให้ตนเป็นที่พึ่งตนเอง มีจิตสำนึกที่ดีสร้างสรรค์ให้ตนเองและชาติโดยรวม
2. ด้านสังคม แต่ละสังคมจะต้องช่วยเหลือเกื้อกูลกันเชื่อมโยงกันเป็นการสร้างเครือข่ายชุมชน
3. ด้านทรัพยากรธรรมชาติให้ใช้และจัดการอย่างฉลาด พร้อมทั้งหาทางเพิ่มมูลค่า
4. ด้านเทคโนโลยี (ภูมิปัญญาชาวบ้าน) จากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปเทคโนโลยีเข้ามาใหม่ซึ่งมีทั้งดีและไม่ดี แยกแยะยาก แต่ก็ต้องมีพอสมควรเพื่อการดำรงชีวิตในพื้นที่บ้าน การพัฒนาจะต้องสอดคล้องกับภูมิสังคม
5. ด้านเศรษฐกิจ ส่วนใหญ่นักพัฒนามักมุ่งที่การเพิ่มรายได้ แต่ไม่มีการมุ่งที่การลดรายจ่ายกล่าวคือ ต้องปรับทิศทางในเบื้องต้นดำรงชีพก็ตาม ลดละเลิกการแก่งแย่งผลประโยชน์ในการค้าขายประกอบอาชีพแบบต่อสู้กันอย่างรุนแรง

ประเวศ วะสี (2540: 1-10) กล่าวว่า การจะไปสู่เศรษฐกิจพอเพียงได้ต้องอาศัยแนวทางมาจาก 4 อย่าง ดังนี้ เริ่มจากกระแสพระราชดำรัสไปปรับใช้และนำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ที่เน้นให้สังคมเป็นสังคมดี คุณธรรมนำความรู้ รู้เท่าทันโลก ครอบครัวยุบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง สังคมสันติสุข เศรษฐกิจมีคุณภาพ เสถียรภาพ และเป็นธรรม สิ่งแวดล้อมมีคุณภาพและทรัพยากรธรรมชาติที่ยั่งยืนตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ที่กล่าวถึงการส่งเสริมความเข้มแข็งสังคมพื้นฐานและพระพุทธศาสนา สอนเน้นที่การพึ่งตนเอง ความเอื้ออาทร ความพอเพียงความสมดุล ความสะอาด ความสงบ ความสว่าง ความเป็นชุมชน กิจกรรมทางเศรษฐกิจพื้นฐาน ที่ได้หลากหลาย เช่น เกษตรกรรม หัตถกรรม อุตสาหกรรมการค้าขาย การทำการเกษตรผสมผสานโดยในแต่ละพื้นที่มีสระน้ำที่เก็บได้ตลอดปี ปลูกข้าว ปลูกผัก ปลูกผลไม้ ปลูกสมุนไพร ปลูกไม้ยืนต้น เลี้ยงปลา เลี้ยงไก่ ไม่ต้องใช้ปุ๋ยเคมี ไม่ต้องใช้ยาฆ่าแมลง เพราะธรรมชาติได้สมดุลชาวบ้านมีอาหารการกินอิ่มมากเหลือขายหลุดหนี้มีเงินเหลือเก็บ พ่อแม่ได้อยู่ด้วยกันครอบครัวมีความสุข

แนวทางปฏิบัติไปสู่เศรษฐกิจพอเพียงของนักวิชาการข้างต้นมีความสอดคล้องกัน
ในประเด็นของการทำให้สังคมน่าอยู่ จากการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันของบุคคล คำนึงถึง
ทรัพยากรธรรมชาติโดยส่งเสริมให้ใช้แบบยั่งยืน เกิดประโยชน์สูงสุด นำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่
ประยุกต์ให้เข้ากับท้องถิ่นอย่างเหมาะสมกับสภาพภูมิภาคและการใช้ชีวิตของคนในพื้นที่

จากแนวทางปฏิบัติไปสู่เศรษฐกิจพอเพียงนั้นสามารถสรุปได้ว่า เป็นการปฏิบัติที่นำไปสู่
การมีเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน มีจิตอาสา เข้มแข็ง เป็นสังคมที่พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันแบบพอเพียง
ยึดธรรมะเป็นแนวทางดำเนินชีวิต รู้จักใช้ทรัพยากรท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด เห็นคุณค่า
หวงแหนและร่วมสืบทอดให้คนรุ่นหลัง ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีให้เหมาะสมโดยเลือกแต่สิ่งที่ดี
ไม่เกิดโทษแก่ท้องถิ่น

การจัดการศึกษาเศรษฐกิจพอเพียงใน โรงเรียนเป็นการนำเอาแนวพระราชดำรัส
ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาประยุกต์ให้เข้ากับการศึกษาเพื่อให้เด็กและเยาวชน รู้คุณค่า
การใช้ชีวิตที่ต้องพึ่งพาเลี้ยงตนเอง รู้คุณค่าของทรัพยากรบนเงื่อนไขของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ได้ ซึ่งการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุตามเป้าหมายได้นั้นต้องมีมาตรฐานหลักที่ชัดเจน
เพื่อสามารถดำเนินการให้เป็นไปในทางเดียวกัน ผู้วิจัยขอเสนอมาตรฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจ
พอเพียงช่วงชั้นที่ 3 ดังนี้

มาตรฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ช่วงชั้นที่ 3

การเรียนการสอนเศรษฐกิจพอเพียง กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้หลักสูตรการศึกษา
ขั้นพื้นฐานวางแนวทาง ในการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงไว้ในสาระการเรียนรู้
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในสาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจและสามารถ
บริหารจัดการทรัพยากรในการผลิต และการบริโภคการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างมี
ประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่ดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ
มีการจัดการเรียนการสอนที่สัมพันธ์ของสาระการเรียนรู้ช่วงชั้น ตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่
สอดคล้องกับหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ดังมาตรฐานการเรียนรู้ ช่วงชั้น 3 แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 มาตรฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ช่วงชั้นที่ 3

ช่วงชั้น/ปี	มาตรฐานการเรียนรู้
มัธยมศึกษาปีที่ 1	• วิเคราะห์สถานภาพของชุมชนของตัวเองและทุนของชุมชน • สำรวจปัญหาของชุมชนในอดีตและในปัจจุบัน • คิดหาวิธีการนำหลักพอเพียงมาใช้ในการแก้ปัญหาชุมชน
มัธยมศึกษาปีที่ 2	• มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนและในชุมชนแบบเศรษฐกิจพอเพียง • ประยุกต์หลักการของสหกรณ์และการมีส่วนร่วมไปใช้ในชีวิตประจำวัน • ระบุกรณีตัวอย่างในชุมชนที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง
มัธยมศึกษาปีที่ 3	• นำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชุมชน

ที่มา: ขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง (2549)

จากมาตรฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในช่วงชั้นที่ 3 ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงกับชุมชน มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน สามารถสำรวจและวิเคราะห์ความพอเพียงในระดับต่างๆ และในมิติต่างๆ ทั้งทางวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมในชุมชนได้ด้วย เห็นคุณค่าของการใช้หลักพอเพียงในการพัฒนาชุมชน และสามารถนำหลักการพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของแต่ละคน จนนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสู่ความพอเพียงได้ในที่สุด โดยที่ครูผู้สอนต้องจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับผู้เรียน

การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการเป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับเป้าหมายการจัดการเรียนการสอนของกระทรวงศึกษาธิการ และคุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ พัฒนาตนเองจากการเรียนรู้รายวิชาต่างๆ และสังเคราะห์ความรู้เนื้อหาใหม่ๆ ขึ้นมา (สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2549: 120-127) ซึ่งการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 มาตรา 22 ได้ระบุไว้ว่า การจัดการศึกษานั้นผู้เรียนสำคัญที่สุด การเรียนการสอนต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามศักยภาพของ

ตนเอง ประกอบกับมาตรา 23 ที่เน้นความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรม กระบวนการเรียนรู้ และ บูรณาการตามความเหมาะสมของการเรียนในแต่ละระดับการศึกษา ดังนั้นผู้วิจัยขอนำเสนอ ประเด็นต่างๆ ดังนี้ ความหมายและความสำคัญของการเรียนรู้แบบบูรณาการ แนวคิดเกี่ยวกับการ จัดการเรียนรู้แบบบูรณาการและการบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง ประเภทของการบูรณาการ การเรียนการสอนเศรษฐกิจพอเพียง และขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง โดยในแต่ละประเด็นมีรายละเอียดดังนี้

ความหมายและความสำคัญของการเรียนการสอนแบบบูรณาการ

การสอนแบบบูรณาการ เป็นการเชื่อมโยงการเรียนรู้ที่สอดคล้องกันเข้าไว้ด้วยกัน โดยนักการศึกษาได้กล่าวถึงความหมายของการเรียนรู้แบบบูรณาการไว้ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547: 3) ให้ความหมายของการเรียนรู้แบบบูรณาการว่า เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เชื่อมโยงหลอมรวมเป้าหมายการเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้ สารหรือประสบการณ์ทั้งภายในกลุ่มสาระหรือระหว่างกลุ่มสาระอย่างกลมกลืน โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญและพัฒนาผู้เรียนในทุกด้าน

พระธรรมปิฎก (2540: 33-36) ให้ความหมายของการสอนแบบบูรณาการว่า “เป็นการทำให้หน่วยย่อยทั้งหลายที่สัมพันธ์อาศัยซึ่งกันและกัน เข้ามาร่วมทำหน้าที่ประสานกลมกลืนเป็นองค์รวมหนึ่งเดียวที่มีความหมายครบถ้วนสมบูรณ์ในตัว”

บุรชัย ศิริมหาสาร (2545: 106); อรรถัย มูลคำ และคณะ (2544: 12) ได้กล่าวถึงความหมายของการเรียนการสอนแบบบูรณาการไว้สอดคล้องกันว่า เป็นการนำเอาโครงสร้างเนื้อหา ความรู้ และกิจกรรมที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันของแต่ละวิชาหรือที่มีความแตกต่างกันของแต่ละวิชามาหลอมรวมเข้าด้วยกัน โดยใช้วิชาใดวิชาหนึ่งเป็นแกนหลักแล้วสอนเชื่อมโยงให้สัมพันธ์กับเรื่องหรือวิชาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างกลมกลืน รวมทั้งมีการจัดลำดับขั้นตอนเนื้อหาวิชาจากง่ายไปหายากโดยคำนึงถึงผู้เรียนเพื่อให้เหมาะสมกับการประยุกต์ใช้แก้ปัญหาในชีวิตจริงและเป็นประโยชน์ในการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียน

เบญจมาศ อยู่เป็นแก้ว (2546: 12) วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2545: 7-9) และ อารมณ์ ใจเที่ยง (2546: 190) กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการไว้สอดคล้องกันว่า หมายถึง การจัด ประสบการณ์ การเรียนรู้โดยเชื่อมโยงระหว่างประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์ใหม่และเป็น ประสบการณ์ตรงที่เชื่อมโยงหัวข้อหรือเนื้อหาสาขาวิชาต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันมา ผสมผสานเข้าด้วยกัน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ กระบวนการคิด กระบวนการแก้ปัญหา และ กระบวนการแสวงหาความรู้ที่เชื่อมโยงทั้งหลักสูตรและวิธีสอน ตลอดจนเน้นความสนใจ ความสามารถ และความต้องการของผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้แบบองค์รวม และสามารถ นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2542: 13) และทิสนา แคมมณี (2545: 67) ได้กล่าวถึง การเรียนรู้แบบบูรณาการไว้สอดคล้องกันว่า เป็นการจัดการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ที่สัมพันธ์เกี่ยวเนื่องมาผนวกเข้าไว้ด้วยกันแบบองค์รวม เชื่อมโยงเนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียน การสอนที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

สรุปได้ว่า การบูรณาการเป็นการเชื่อมโยงการเรียนรู้ ร้อยเรียงความสัมพันธ์ต่างๆ เข้าด้วยกัน เป็นองค์รวมที่สมบูรณ์ เกิดความสมดุล ในตัวเองด้วยเทคนิควิธีการที่หลากหลาย ของเนื้อหาสาระของวิชาที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ นำความรู้ที่ได้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ต่อตนเองและสังคมจากการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนตาม ความสนใจของผู้เรียน

สำหรับความสำคัญของการเรียนรู้แบบบูรณาการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน (2547: 3) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเรียนรู้แบบบูรณาการ ดังนี้

- 1) เป็นการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสได้รับประสบการณ์ที่สัมพันธ์กับชีวิตจริง และ ช่วยให้ผู้เรียนสามารถบูรณาการกลวิธีต่างๆ ที่ได้จากการศึกษาเล่าเรียนไปใช้ในการดำเนินชีวิต
- 2) ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ลักษณะรอบรู้ มีความรู้หลายด้าน เชื่อมโยงกันเป็นองค์รวม ความรู้ประสบการณ์ไม่คับแคบและเกิดการพัฒนาชีวิตทุกด้าน

3) ความรู้ที่ได้รับมีความหมายต่อชีวิตและสะดวกต่อการนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริง เพราะได้เรียนรู้สิ่งที่สอดคล้องกับสภาพจริง ได้เรียนรู้อย่างเป็นองค์รวม มีความรอบรู้เรื่องนั้นๆ ซึ่งเมื่อจะใช้หรือแก้ปัญหาในชีวิตจริงจะต้องใช้ความรู้ ความรู้ที่ได้เรียนอย่างบูรณาการกับสิ่งที่ต้องการใช้ในชีวิตจริงจึงสอดคล้องกันสะดวกต่อการใช้งาน

4) ช่วยลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหา ประหยัดเวลา การเรียนรู้ และช่วยลดภาระการสอนได้

5) ส่งเสริมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ทักษะเชื่อมโยงได้ และช่วยการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

นอกจากนี้สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2549: 22) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเรียนรู้แบบบูรณาการสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547: 8) แต่มีประเด็นความสำคัญที่แตกต่างเพิ่มเติมได้แก่

6) ช่วยตอบสนองความสามารถของผู้เรียนในด้านต่างๆ ตามแนวคิดพหุปัญญา

7) ช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะในการเรียนรู้และสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง สามารถคิดเชื่อมโยง ใช้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จะเห็นได้ว่าการเรียนรู้แบบบูรณาการจึงเป็นนวัตกรรมด้านการเรียนการสอนที่มีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนเก่ง ดี และมีความสุขตามเป้าหมายของการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด

จากความสำคัญของการบูรณาการสรุปได้ว่า เป็นการเรียนรู้ที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาของผู้เรียน เป็นส่วนที่มีความสัมพันธ์กับการเรียนและชีวิตจริงที่ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ได้ ช่วยฝึกฝนให้ผู้เรียนได้รู้จักนำความรู้ความคิดที่ได้รับไปผสมผสานกันอย่างมีเหตุผลเพื่อใช้ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ในทุกด้าน

ทั้งความหมายและความสำคัญของบูรณาการดังกล่าว ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแนวคิดในการจัดการเรียนรู้อย่างหลากหลาย ผู้วิจัยขอเสนอแนวคิดจากการนำเสนอเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการการจัดการเรียนรู้ดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการและการบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเป็นการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาจากปกติที่ครูผู้สอนต้องถ่ายทอดความรู้แต่ละหน่วย ซึ่งทำให้เกิดความซ้ำซ้อนในการเรียน และผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่าย ขาดการเรียนรู้ในสิ่งใหม่ๆ เพื่อให้เข้าใจความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ มีนักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

กรมวิชาการ (2544: 21) ได้กล่าวถึงแนวคิดของการเรียนรู้แบบบูรณาการว่า ต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีโอกาสได้เลือกเรียนตามความสนใจได้หลากหลาย ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ สิ่งต่างๆ อย่างสัมพันธ์กันตามความเป็นจริง การกำหนดหัวข้อเรื่องต้องคำนึงถึงความสนใจของผู้เรียน เรื่องที่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้เป็นสำคัญ ผู้สอนประจำวิชามีความเชื่อมั่นและเข้าใจการบูรณาการที่ตรงกัน คิดวางแผนการเรียนรู้และประเมินผลร่วมกัน การใช้เวลายืดหยุ่นและปรับให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้สอน ศักยภาพของผู้เรียน ลักษณะของกิจกรรม มีการเชื่อมโยงเนื้อหาในวิชาเดียวกัน และ/หรือข้ามวิชา/กลุ่มประสบการณ์ เรื่องราวที่เรียนเกี่ยวข้องกับชีวิตจริงของผู้เรียน มีการเชื่อมโยงสาระสำคัญ (Concept) ต่างๆ อย่างมีความหมาย มีการเชื่อมโยงการเรียนรู้สู่ท้องถิ่นเพื่อการรู้ เข้าใจ และเห็นคุณค่าในท้องถิ่นที่อาศัยอยู่สำหรับเรื่องใด หัวข้อใดที่ไม่สามารถรวมกลุ่มหรือบูรณาการกันได้ ให้แยกสอนต่างหาก

ดวงเดือน อ่อนน่วม และทศนา แหมมณี (2548: 22-23) ได้กล่าวถึง แนวคิดของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสอดคล้องกันว่า การบูรณาการเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เอื้อต่อมาตรฐานการเรียนรู้ที่จะนำไปใช้ทั้งภายในและระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือการบูรณาการเฉพาะเรื่องตามลักษณะการเรียนรู้โดยเน้นให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียนที่มีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน

จากแนวคิดของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสรุปได้ว่า เป็นการจัดการเรียนการสอนต่อผู้เรียนที่ครูผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดเนื้อหารายวิชาแบบองค์รวม เชื่อมโยงความรู้และทักษะวิชาเข้าไว้ด้วยกันให้สอดคล้องกับความสามารถ ความต้องการที่เหมาะสม โดยคำนึงถึง

ความพร้อม ศักยภาพ ตรงตามความสนใจ เกิดการเรียนรู้สัมพันธ์เชื่อมโยงกับสถานการณ์ที่สอดคล้องกับความเป็นจริงของผู้เรียน

การบูรณาการการเรียนรู้เพียงอย่างเดียวในปัจจุบันไม่เพียงพอ เนื่องจากกระทรวงศึกษาธิการได้น้อมนำเอาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาบรรจุอยู่ในการเรียนการสอน โดยที่สถานศึกษาต้องมีการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับมาตรฐาน ก่อให้เกิดแนวคิดของสถานศึกษาที่ต้องนำเอาเศรษฐกิจพอเพียงมาสอดแทรกในรายวิชาต่างๆ และจัดเป็นกิจกรรมการเรียนรู้แก่ผู้เรียน ดังที่นักการศึกษา (เกษม วัฒนชัย, 2543: 30; ปรียานุช พินุลสรารุช, 2550: 162-164) ได้ให้แนวคิดที่สอดคล้องกันว่า

การที่สถานศึกษานำเอาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาสู่สถานศึกษานั้น เป็นเรื่องที่ต้องเริ่มตั้งแต่ ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้เรียน และชุมชน ระดมความคิดเห็นร่วมกันในการวางแผนร่วมมือในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งการนำเอาเศรษฐกิจพอเพียงมาจัดการเรียนรู้ภายในโรงเรียน เป้าหมายที่สำคัญนั้นต้องการปลูกฝังให้รู้จักความพอเพียง ต้องจัดบรรยากาศในการเรียนรู้ อย่างเหมาะสมเอื้อต่อผู้เรียน โดยที่การเรียนการสอนแบบปกตินั้นสอดแทรกเอาปรัชญาเข้าไปในสาระการเรียนรู้ หรือหน่วยการเรียนรู้ต่างๆ สอนให้ผู้เรียนรู้จักการใช้ชีวิตอย่างสมดุล มีความเข้าใจ การดำเนินชีวิตที่ถ่ายทอดจากบทเรียนผ่านครูผู้สอน สิ่งสำคัญคือครูต้องมีความรู้ ความสามารถในการบูรณาการการสอนให้เชื่อมโยงไปสู่มิติต่างๆ ได้ ทั้งความพอประมาณ มีเหตุผล ภูมิคุ้มกัน และปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมแก่ผู้เรียน

ดังนั้นการนำเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาใช้ในด้านการศึกษาจำเป็นต้องเริ่มจากการวางรากฐานในโรงเรียน โดยทุกคนในโรงเรียนมีส่วนร่วม ตั้งแต่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้เรียน ตลอดจนบุคลากรในสถานศึกษา ที่ต้องรู้จัก ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี เพื่อเป็นการปลูกฝังคุณค่าความเป็นคน การคิดให้ถูก พูดยให้ถูก ปฏิบัติให้ถูก อย่างมีสติและปัญญาในทางที่ถูกต้อง โดยการแทรกข้อคิดหลักการของความพอเพียงเข้าไปในการสอนรายวิชาต่างๆ ของครูผู้สอนโดยที่ผู้บริหารร่วมกับครูผู้สอนวางแผนงานโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงตามกระทรวงศึกษาธิการให้ไว้เป็นแนวทางบูรณาการหน่วยการเรียนรู้ และเพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน ครูผู้สอนให้รู้จักเชื่อมโยงสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัวได้

จากแนวคิดบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา ควรกระตุ้นครูผู้สอนคิดหาแนวทางในการจัดการเรียนการสอนของตนให้มีความสอดคล้องและเป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้

เศรษฐกิจพอเพียง ดังนั้นการที่ครูจะสามารถจัดการเรียนการสอนบูรณาการให้เหมาะสม จึงควรทราบถึงประเภทของการบูรณาการเรียนการสอนเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ ดังนี้

ประเภทของการบูรณาการเรียนการสอนเศรษฐกิจพอเพียง

กระทรวงศึกษาธิการ (2544: 10) วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2545: 117) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547: 108) ได้แบ่งประเภทของการบูรณาการเรียนการสอนไว้หลายลักษณะสอดคล้องกัน ดังนี้

1. การบูรณาการโดยพิจารณาจากการเชื่อมโยงจุดประสงค์หรือมาตรฐานการเรียนรู้หรือสาระวิชาที่สอน แบ่งเป็นลักษณะหรือประเภทย่อยๆ เป็นบูรณาการแบบสอดแทรก การบูรณาการภายในวิชาหรือกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกัน การบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือสหวิทยาการ มีรายละเอียดดังนี้

1) บูรณาการแบบสอดแทรก เป็นลักษณะการสอนปกติทั่วไปที่บางช่วงผู้สอนสามารถจัดการเรียนรู้โดยนำเนื้อหาสาระอื่นมาสอดแทรกระหว่างการเรียนการสอนโดยการเตรียมการสอน ผู้สอนมิได้ดำเนินการละเอียดถึงขั้นวิเคราะห์หลักสูตร แต่พิจารณาว่าเรื่องใดพอที่จะแทรกเชื่อมโยงกันได้ และผู้เรียนจะได้รับประโยชน์มากขึ้นก็จัดสอดแทรก

2) การบูรณาการภายในวิชาหรือกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกัน เป็นการนำจุดประสงค์หรือมาตรฐานการเรียนรู้และหรือสาระวิชา หัวเรื่อง หรือประเด็นสาระต่างๆ ที่มีในวิชานั้นๆ มาบูรณาการกัน โดยผู้สอนมีการดำเนินการวิเคราะห์ กำหนดรายละเอียดการบูรณาการอย่างชัดเจน เช่น ในวิชาวิทยาศาสตร์นำสาระย่อยเรื่องสสาร แรง พลังงาน เซลล์ไฟฟ้าและวงจรไฟฟ้า เป็นต้น บูรณาการในหัวเรื่อง “กัมมันตภาพรังสี” หรือ วิชาภาษาไทยนำทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน มาบูรณาการสอนในหัวเรื่อง “บ้านแสนสุข” เป็นต้น

3) การบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้หรือสหวิทยาการ เป็นการนำจุดประสงค์หรือมาตรฐานการเรียนรู้และหรือสาระวิชาต่างๆ ตั้งแต่ 2 กลุ่มสาระมาบูรณาการกัน โดยผู้สอนมีการดำเนินการวิเคราะห์ กำหนดรายละเอียดการบูรณาการของแต่ละวิชาอย่างชัดเจน เช่น การสอนหัวเรื่อง “ไฟฟ้าพาสถิตย์” ที่นำมาตรฐานการเรียนรู้ หรือผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

และสาระจากวิชาวิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ภาษาไทย คณิตรี นาฏศิลป์ พลศึกษา คณิตศาสตร์ ศิลปะ เป็นต้น มาบูรณาการกัน หรือ เรื่องวันสิ่งแวดล้อมโลก ผู้สอนภาษาอังกฤษจัดการเรียน การสอนให้ผู้เรียนรู้ภาษา คำศัพท์เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม ผู้สอนภาษาไทยให้ผู้เรียนเขียนเรียงความ เรื่องความสำคัญของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ผู้สอนวิทยาศาสตร์จัดกิจกรรมค้นคว้าเกี่ยวกับ สิ่งแวดล้อม ผู้สอนสังคมศึกษาให้ผู้เรียนค้นคว้าหรือทำกิจกรรมชมรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และ ผู้สอนสุขศึกษาอาจจัดให้ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการรักษาสภาพแวดล้อมให้ถูกสุขลักษณะ เป็นต้น

การนำสาระการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ มาบูรณาการจะมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับความเกี่ยวข้องของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ หากกลุ่มสาระใดไม่มีความเกี่ยวข้อง ก็ไม่จำเป็นต้องนำมาบูรณาการ มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำกลุ่มสาระ การเรียนรู้ต่างกันเข้ามามีบูรณาการร่วมกัน ดังนี้ (กรมวิชาการ, 2544: ก 8; ชีรชัย ปุณณโชติ, 2546: 42; วิเศษ ชินวงศ์, 2545: 24- 25; วลัย พานิช, 2544: 167-169; สิริพัชร เจษฎาวิโรจน์, 2546: 11)

1) ควรเลือกจุดประสงค์หรือผลการเรียนรู้ (Benchmark) ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีความเกี่ยวข้องกันและสามารถเสริมการเรียนรู้ซึ่งกันและกันได้

2) ควรเลือกกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความคิดรวบยอด ระหว่าง กลุ่มสาระการเรียนรู้ เช่น การสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีกับ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ จำเป็นต้องใช้ความรู้ และทักษะทางภาษาเป็นอย่างมากไม่ว่าจะ เพื่อการรวบรวมข้อมูลการแก้ปัญหาหรือการทดลองตลอดจน การสรุปผลของการศึกษา

3) การบูรณาการกับวิถีชีวิต เป็นการกำหนดหัวเรื่อง เนื้อหาสาระ และวิธีการเรียนรู้ หรือกิจกรรมต่างๆ ที่ยึดหรือให้สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตประจำวันเป็นหลักก่อน แล้วจึง วิเคราะห์ผลการเรียนรู้ที่เกิดเชื่อมโยงกับมาตรฐานการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง หรือสาระที่ หลักสูตรกำหนด เช่น ผู้สอนร่วมกับผู้เรียนร่วมกันกำหนดจุดมุ่งหมาย สาระ และกิจกรรมการ เรียนรู้ หรือกำหนดแผนการเรียนรู้ที่เป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน เช่น หัวเรื่อง “คนรุ่นใหม่กับการพัฒนาชุมชน” ซึ่งเป็นเรื่องราวการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาในการดำรงชีวิตในชุมชน แล้วดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ที่กำหนดนั้นจนเสร็จสิ้น โดยครูผู้สอนมีบทบาทในการวิเคราะห์ผล การเรียนที่เกิดขึ้น ว่าบรรลุผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง หรือมาตรฐานการเรียนรู้ที่หลักสูตรกำหนดไว้ เพื่อใช้ในการประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรต่อไป

2. การบูรณาการโดยพิจารณาจากกิจกรรมการเรียนการสอน แบ่งออกเป็น การบูรณาการลักษณะสอดแทรกกิจกรรมต่างๆ การบูรณาการโดยใช้กิจกรรมโครงงาน และบูรณาการโดยใช้กิจกรรมแก้ปัญหา มีรายละเอียดดังนี้

1) การบูรณาการลักษณะสอดแทรกกิจกรรมต่างๆ โดยครูผู้สอนสอนวิชาใดวิชาหนึ่งตามปกติแล้วสอดแทรกกิจกรรมหรือเชื่อมโยงสาระวิชาอื่นที่เกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับการสอนนั้นๆ มาร่วมสอน เช่น ขณะสอนห้องเรียนขาดความสงบ ครูผู้สอนก็ชวนให้ผู้เรียนนั่งสมาธิ และกล่าวถึงประโยชน์ของสมาธิพร้อมกันไปด้วย เป็นต้น

2) การบูรณาการโดยใช้กิจกรรมโครงงาน เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่บูรณาการการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการทำโครงงานเป็นหลักหรือใช้ประกอบในการเรียนรู้เรื่องนั้นๆ ด้วยการทำโครงงานแต่ละโครงงาน โดยปกติจะต้องใช้ความรู้และความสามารถลักษณะบูรณาการอยู่แล้ว โครงงานจึงสำเร็จได้ การเรียนรู้โดยการทำโครงงานจึงสะท้อนการเรียนรู้ลักษณะบูรณาการได้เป็นอย่างดี

3) การบูรณาการโดยใช้กิจกรรมแก้ปัญหา เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่บูรณาการการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการแก้ปัญหาเป็นหลักในการเรียนรู้ ซึ่งจะมีลักษณะคล้ายกิจกรรมการทำโครงงานทั้งนี้เพราะการเรียนรู้จากกิจกรรมการแก้ปัญหา สามารถสะท้อนการเรียนรู้ลักษณะบูรณาการได้เป็นอย่างดี เพราะธรรมชาติการแก้ปัญหามิได้ใช้ความรู้ความสามารถอย่างใดอย่างแต่ใช้อย่างบูรณาการ

3. การบูรณาการโดยพิจารณาจากผู้สอน แบ่งออกเป็นลักษณะแบบสอนคนเดียวแบบสอนคู่ขนาน และแบบสอนเป็นคณะ (ทีม) รายละเอียดดังนี้

1) แบบสอนคนเดียว เป็นลักษณะการสอนที่ผู้สอนคนเดียวสอนหลายวิชา หรือทุกวิชา และผู้สอนท่านนั้นจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการในทุกวิชาหรือกลุ่มวิชาที่รับผิดชอบนั้น โดยดำเนินการกำหนดหรือวิเคราะห์รายละเอียดการบูรณาการอย่างชัดเจน

2) แบบสอนคู่ขนาน มีลักษณะครูผู้สอน 2 วิชาขึ้นไปร่วมกันกำหนดหัวเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แล้วต่างคนต่างสอนสาระที่เกี่ยวข้องกับหัวเรื่องนั้นในวิชาตนเอง เช่น ครูผู้สอนในสายชั้นวางแผนกันกำหนดสอนหัวเรื่อง “สีสันทัน” โดยในวิชาวิทยาศาสตร์ ก็สอนเกี่ยวกับความถี่ของคลื่นแสง สีต่างๆ ครูผู้สอนศิลปะสอนเกี่ยวกับแม่สี และการผสมสีเพื่อวาดรูป วิชาสังคมศึกษาฯ สอนถึงความเชื่อเกี่ยวกับสีในสังคมต่างๆ วิชาการทำงานพื้นฐานอาชีพและเทคโนโลยีสอนการย้อมผ้าสีต่างๆ จากวัสดุธรรมชาติ เป็นต้น เมื่อผู้เรียนเรียนทุกวิชาแล้วก็จะได้ภาพความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสีสันทันตามหัวเรื่อง

3) แบบสอนเป็นคณะ (ทีม) คือ การที่คณะครูผู้สอนหลายวิชาร่วมกันกำหนดหัวเรื่อง จุดมุ่งหมาย สาระและกิจกรรมรวมทั้งการวัดและประเมินผลที่นำจากหลายวิชามานบูรณาการกัน กำหนดเป็นหัวเรื่องใดหัวเรื่องหนึ่ง พร้อมรายละเอียด แล้วร่วมกันสอนเป็นคณะในหัวเรื่องนั้น ผลงานที่เกิดขึ้นก็สามารถใช้ประเมินได้ทุกวิชา เป็นต้น

นอกจากนั้น ชำรง บัวศรี (2542: 8) ได้กล่าวถึงรูปแบบการบูรณาการที่ดีว่าต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้

1) บูรณาการระหว่างความรู้และกระบวนการเรียนรู้ เพราะปัจจุบันปริมาณความรู้มีมาก สภาพและปัญหาสังคมซับซ้อน การเรียนรู้ต้องมีประสิทธิภาพต้องให้กระบวนการเรียนรู้มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับความรู้ โดยผู้เรียนจะต้องทราบว่าตนจะแสวงหาความรู้ได้อย่างไรและด้วยกระบวนการอย่างไร

2) บูรณาการระหว่างพัฒนาการทางความรู้และพัฒนาการทางจิตใจ เนื่องจากพัฒนาการทางด้านความรู้และจิตใจมีความสำคัญพอๆ กัน เป็นสิ่งที่แยกกันไม่ออก เพราะการเรียนรู้วิชาการหรือทักษะในด้านหนึ่งด้านใดโดยปราศจากความรู้ลึกในคุณค่าของสิ่งที่เรียนย่อมเป็นไปได้ ด้วยเหตุนี้การบูรณาการระหว่างความรู้และจิตใจจึงเป็นสิ่งที่จำเป็น

3) บูรณาการระหว่างความรู้และการกระทำ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เป็นสิ่งที่จำเป็นเพราะเป้าหมายปลายทางต้องการให้คนนำความรู้ที่ได้รับไปสร้างพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสม

4) การบูรณาการระหว่างสิ่งที่เรียนในโรงเรียนกับสิ่งที่ป็นอยู่ในชีวิตประจำวันของผู้เรียน การบูรณาการวิชาต่างๆ ต้องแน่ใจว่าสิ่งที่สอนในห้องเรียนนั้นมีความหมาย และมีคุณค่าต่อชีวิตของผู้เรียนไม่ว่าผู้เรียนจะอยู่ที่ใด โดยจะต้องกำหนดให้ความสนใจและความต้องการมีความเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของผู้เรียนและให้เป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียนการสอน

จากประเภทการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการมีหลายรูปแบบ พอสรุปได้ดังนี้

1. การบูรณาการจากจุดประสงค์การเรียนรู้หรือมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนด มีลักษณะการเรียนการสอนแบบเชื่อมโยงให้เป็นไปตามเป้าหมายการศึกษา โดยการบูรณาการแบบสอดแทรกในรายวิชาที่สอนในหน่วยการเรียนรู้เป็นเรื่องราวไปตามความเหมาะสมกับเนื้อหาหรือสถานการณ์ขณะสอนที่มีความสอดคล้องเกิดประโยชน์กับพัฒนาการของผู้เรียน สำหรับการบูรณาการภายในรายวิชาที่เรียนหรือกลุ่มสาระเดียวกันนั้น ยึดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นแกนหลักในการกำหนดประเด็นการเรียนรู้ให้สามารถผสมผสานกันได้ ผู้สอนจะเป็นคนที่กำหนดแผนการจัดการเรียนรู้ รายละเอียดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง สำหรับการบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ เป็นการร่วมมือกันของการผสมผสานองค์ความรู้ตั้งแต่ 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันให้ผู้เรียนเกิดความเชื่อมโยงการเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น โดยผู้สอนต้องวิเคราะห์เนื้อหาวิชาให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่จะไปบูรณาการกับอีกสาระการเรียนรู้หนึ่ง เป็นการลดความซ้ำซ้อนที่เกิดขึ้นจากเนื้อหาวิชาที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันได้ สิ่งสำคัญคือผู้สอนต้องเลือกเนื้อหาการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมเป็นสิ่งที่ใกล้ตัวผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเชื่อมโยงความรู้ ความคิดของตนได้ คำนึงถึงมาตรฐานการเรียนรู้เป็นสำคัญอันเป็นสิ่งที่สะท้อนความรู้ความสามารถของผู้เรียน และบรรลุต่อผลการเรียนรู้ที่คาดหวังตามหลักสูตรการเรียนรู้

2. การบูรณาการจากกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นการจัดกิจกรรมบูรณาการโดยที่ครูผู้สอน เป็นหลัก แนะนำผู้เรียนให้ปฏิบัติร่วมกันโดยแบ่งออกเป็น การบูรณาการสอดแทรกกิจกรรม เป็นการจัดการเรียนการสอนปกติ โดยมีกิจกรรมแทรกเข้าไปในการสอนในชั้นเรียน การบูรณาการโครงการเป็นการเรียนรู้กระบวนการในเรื่องที่กำลังเรียนเพื่อเพิ่มพูนทักษะการเรียนรู้ เน้นการปฏิบัติงานของผู้เรียนเป็นสำคัญ และบูรณาการเน้นการแก้ปัญหาในการเรียนการสอน จัดกิจกรรมโดยใช้สถานการณ์ในการแก้ปัญหาเป็นหลัก ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง ยังผลสะท้อนกลับพัฒนาการของผู้เรียนและผู้สอน

3. บูรณาการจากครูผู้สอน เป็นการลงมือวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จากแนวคิด ประสบการณ์ของผู้สอน ทั้งแบบคนเดียว แบบคู่ขนานและแบบร่วมมือกันทำ สำหรับ บูรณาการคนเดียว ครูผู้สอนจะเป็นผู้กำหนดแนวทางบูรณาการสอนวิชาที่ตนรับผิดชอบ คิดคนเดียวทำคนเดียวในสาระการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิเคราะห์ สังเคราะห์ ดำเนินการ กำหนด รายละเอียดที่ชัดเจน ต่างจากการสอนแบบคู่ขนานที่ครูผู้สอนสองวิชาร่วมมือกำหนดประเด็นหัวข้อ ในการสอนที่สอดคล้องกันมาควบรวมในการสอนของครูแต่ละคน ต่างคนต่างสอนคนละวิชาแต่ เนื้อหามีความสัมพันธ์เข้ากันได้ และการบูรณาการแบบร่วมมือกันทำ เป็นการกำหนดเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกัน โดยมีหัวข้อรายละเอียดที่ชัดเจน ทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินการร่วมกันทุกขั้นตอน

จากประเภทการสอนแบบบูรณาการต่างๆ สามารถนำมาใช้ในการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ทุกรูปแบบ ขึ้นอยู่กับสถานศึกษา และครูผู้สอนนั้นมีวิธีการอย่างไรในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ประเภทการบูรณาการที่กล่าวมานั้น มิได้มีความแตกต่างจากการเรียนการสอนปกติ แต่เป็นการนำเอาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพิ่มเข้าไปในการเรียนการสอนที่ผู้เรียนไปประยุกต์ใช้ได้จริงบนพื้นฐานของสามห่วงสองเงื่อนไข

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง

สำหรับขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงนี้ ผู้วิจัยขอเสนอ ในส่วนแรกเป็นการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ โดยทั่วไป และส่วนที่สองขั้นตอน การจัดการเรียนรู้บูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ครูผู้สอนควรคำนึงถึงหลักการสำคัญของพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 24 ที่ระบุเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ดังนี้

1) การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยกระตุ้นให้ผู้เรียนกระตือรือร้น มีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการเรียนการสอน

2) การส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ร่วมทำงานกลุ่มด้วยตนเอง โดยการส่งเสริมให้มีกิจกรรมกลุ่ม ลักษณะต่างๆ อย่างหลากหลาย และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสดำเนินกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเอง

3) การจัดประสบการณ์ตรงให้แก่ผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนมีโอกาสได้เรียนรู้จากสิ่งที่เป็นรูปธรรม เข้าใจง่าย ตรงกับความเป็นจริง สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันอย่างได้ผล และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ปฏิบัติจริง จนเกิดความสามารถและทักษะจนคิดเป็นนิสัย

4) การจัดบรรยากาศในชั้นเรียนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกลึกซึ้งคิดกล้าทำ โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสที่จะแสดงออก ซึ่งความรู้สึกลึกซึ้งของตนต่อสาธารณชนหรือเพื่อนร่วมชั้นเรียน ทั้งนี้เพื่อเสริมสร้างความมั่นใจให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน

5) การปลูกฝังจิตสำนึก ค่านิยม และจริยธรรม ที่ถูกต้อง ให้ผู้เรียนสามารถจำแนกแยกแยะความถูกต้องดีงามและเหมาะสมได้ สามารถจัดการความขัดแย้งได้ด้วยเหตุผล มีความกล้าทางจริยธรรมและแก้ไขปัญหาด้วยปัญญาและสามัคคี

มีนักวิชาการและนักการศึกษาได้ท่านได้กล่าวถึงขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการไว้ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547: 38-39) กล่าวถึง ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการว่า มีเส้นทางทำนองเดียวกันกับการจัดการเรียนรู้ปกติ คือ จะดำเนินการตามแผนการจัดการเรียนรู้ซึ่งกำหนดย่อยจากหน่วยการเรียนรู้ที่ออกแบบไว้ และหน่วยการเรียนรู้ก็กำหนดจากการวิเคราะห์หลักสูตร แต่จะมีลักษณะเฉพาะที่การบูรณาการ โดยเส้นทางจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสามารถดำเนินการได้ ดังนี้

1) ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีลักษณะเป็นหลักสูตรยึดมาตรฐานการเรียนรู้ โดยจำแนกมาตรฐานตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยมีได้กำหนดรายละเอียดสาระการเรียนรู้ไว้ในหลักสูตร เพราะฉะนั้นตัวหลักสูตรจะกำหนดเป้าหมายหรือมาตรฐานที่ต้องการเป็นหลัก รายละเอียดต่างๆ สถานศึกษาเป็นผู้กำหนดโดยผ่าน การจัดทำเป็นหลักสูตรสถานศึกษาในขั้นแรกนี้ สถานศึกษาจึงต้องดำเนินการทำความเข้าใจระบบหลักสูตร และวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ที่หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดไว้

2) จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งสถานศึกษาสามารถจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาได้ทั้งเป็นหลักสูตรลักษณะกำหนดรายละเอียด แยกรายวิชา และเป็นหลักสูตรบูรณาการทั้งการบูรณาการ

บางส่วนหรือบูรณาการโดยส่วนใหญ่ และบูรณาการทั้งระบบก็เป็นไปได้ซึ่งถ้าจัดลักษณะหลักสูตรแบบบูรณาการ อาจจะบูรณาการตั้งแต่ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง คำอธิบายรายวิชา และหน่วยการเรียนรู้ เป็นต้น ที่สะท้อนการจัดอย่างบูรณาการ โดยอาศัยข้อมูลการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรและข้อมูลสภาพสถานศึกษา

3) การจัดหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ ซึ่งปกติสถานศึกษาส่วนใหญ่ จะมีได้จัดหลักสูตรสถานศึกษาแบบบูรณาการ แต่มักจัดบูรณาการในระดับหน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ สำหรับหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ อาจจัดบูรณาการได้ทั้งภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้และระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ ที่เรียกว่า “สหวิทยาการ” โดยธรรมชาติของการจัดหน่วยการเรียนรู้ ถ้ากำหนดเป็นหัวเรื่อง (Theme) ที่กว้างพอสมควรจะสะท้อนการบูรณาการเนื้อหาในระดับหนึ่งแล้ว ส่วนจะคว่ำบูรณาการได้มากหรือน้อย อาจดูที่จุดประสงค์การเรียนรู้หรือมาตรฐานการเรียนรู้ของหน่วยและกิจกรรมการเรียนรู้ ว่าสะท้อนลักษณะบูรณาการ หรือไม่ และแค่ไหน

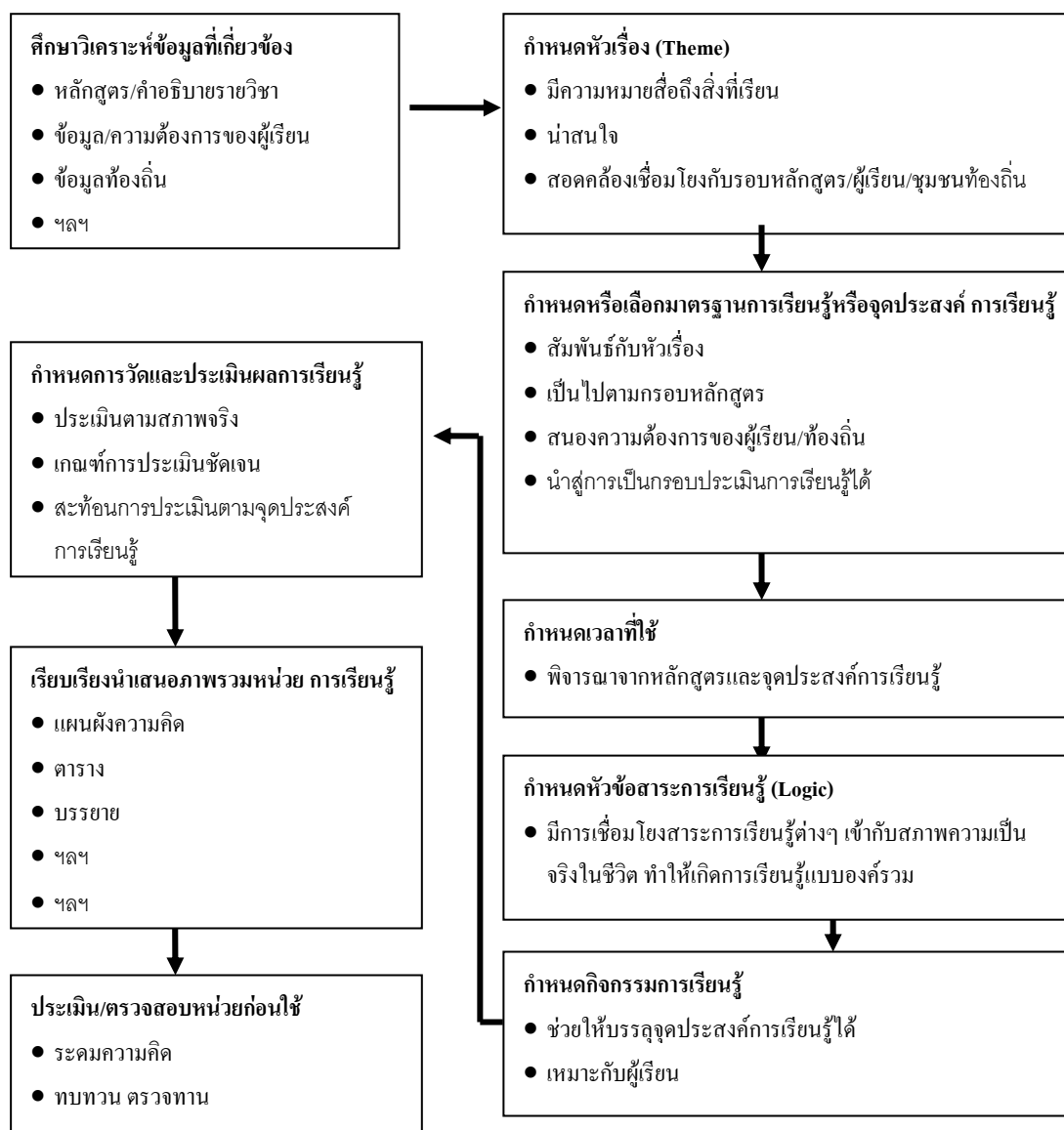
4) การจัดแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ เป็นการวางแผนขั้นสุดท้าย และมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ก่อนลงมือจัดการเรียนการสอน ซึ่งสถานศึกษาไม่น้อยที่ออกแบบ และกำหนดหน่วยการเรียนรู้ที่ไม่ละเอียด และบูรณาการไม่ชัดเจนในขั้นกำหนดแผนการจัดการเรียนรู้ ก็สามารถกำหนดอย่างบูรณาการที่ชัดเจนตามแผนที่กำหนดต่อไป โดยพิจารณาถึงรายละเอียดการจัดที่สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ และที่สำคัญคือ มีความเหมาะสมกับผู้เรียนที่จะเรียน

5) การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ซึ่งสัมพันธ์และต่อเนื่องจากการกำหนดแผนการจัดการเรียนรู้ในขั้นก่อนหน้า ถ้าแผนการจัดการเรียนรู้ออกแบบ และกำหนดอย่างบูรณาการขั้นการจัดการเรียนรู้ก็จะเกิดการบูรณาการได้ชัดเจนมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามในกรณีที่แผนการจัดการเรียนรู้ไม่ได้จัดบูรณาการ โอกาสที่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ลักษณะบูรณาการจะน้อย หรือพอจะบูรณาการบ้างเล็กน้อยก็ในลักษณะที่ครูผู้สอนสอดแทรกเชื่อมโยงประเด็นสาระอื่นบ้าง แต่ก็ไม่เป็นระบบเหมือนออกแบบและวางแผนการเรียนรู้อย่างบูรณาการ ซึ่งจำเป็นต้องมีการวิเคราะห์กำหนดรายละเอียดของการวางแผนการเรียนรู้พอสมควร โดยครูผู้สอนส่วนใหญ่สามารถทำได้ไม่ยาก และถ้าทำบ่อยๆ ครูผู้สอนก็จะเกิดความชำนาญตามมา

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการมีความชัดเจนและมีประสิทธิภาพต้องอาศัยการจัดหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ ซึ่งหมายถึง กลุ่มรายละเอียดของการจัดการเรียนการสอนเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่เกิดจากองค์ประกอบและหรือจัดเนื้อหาสาระย่อยๆ ที่เกี่ยวเนื่องกันมาจัดเชื่อมโยงหรือหลอมรวมเป็นเนื้อเดียวกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ในเรื่องนั้นๆ อย่างครอบคลุม มีลักษณะเป็นองค์รวม โดยหน่วยการเรียนรู้มีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547: 43)

- 1) มาตรฐานการเรียนรู้ หรือ จุดประสงค์การเรียนรู้
- 2) สาระการเรียนรู้
- 3) จำนวนเวลาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้

สำหรับขั้นตอนการจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการสามารถสรุปได้ ดังนี้

ภาพที่ 2 ขั้นตอนการจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547: 44)

กรมวิชาการ (2544: 17) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการดังนี้

- 1) กำหนดเรื่องที่จะสอน โดยการศึกษาหลักสูตรและวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของเนื้อหาที่มีความเกี่ยวข้องกัน เพื่อนำมากำหนดเป็นหัวข้อเรื่อง ความคิดรวบยอด หรือปัญหา
- 2) กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยการศึกษาจุดประสงค์ของวิชาหลักและวิชารองที่จะนำมาบูรณาการ และกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ในการสอนสำหรับหัวข้อเรื่องนั้นๆ เพื่อการวัดและประเมินผล
- 3) กำหนดเนื้อหาย่อย เป็นการกำหนดเนื้อหาย่อยๆ สำหรับการเรียนรู้ให้เสนอจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้
- 4) วางแผนการสอน เป็นการกำหนดรายละเอียดของการสอนตั้งแต่ต้นจนจบ โดยเขียนแผนการสอน ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญเช่นเดียวกับแผนการสอนทั่วไป คือสาระสำคัญ จุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล
- 5) ปฏิบัติการสอน เป็นการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในแผนการสอนรวมทั้งมีการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน ความสอดคล้องกันของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผลสำเร็จของการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ โดยมีการบันทึกจุดเด่น จุดด้อยไว้สำหรับการปรับปรุงและพัฒนา
- 6) การประเมิน ปรับปรุง และพัฒนา เป็นการนำผลที่ได้จากการบันทึกรวบรวมไว้ขณะปฏิบัติการสอน มาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงพัฒนาแผนการสอนแบบบูรณาการให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

จากการศึกษาขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการมีลักษณะคล้ายๆ กับขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนทั่วไป แต่จะแตกต่างในส่วนของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการบูรณาการ ซึ่งขั้นตอนสำคัญประกอบด้วยการพัฒนาหลักสูตร หรือหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ การจัดทำแผนการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ ตลอดจน

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เพื่อตรวจสอบว่าผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่

สำหรับขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง จากการศึกษาเอกสารสรุปวิธีดำเนินการดังนี้

1. เริ่มจากการศึกษารายละเอียดเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นเรื่องใหม่ที่มีความสำคัญต่อสถานศึกษา ครูผู้สอนควรศึกษาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และการประเมินผลผู้เรียนตามข้อกำหนดของกระทรวงศึกษาธิการ ตลอดจนวิธีการจัดการเรียนการสอนบูรณาการในประเภทต่างๆ เนื่องมาจากวิธีการสอนแบบปกติ หรือการเรียนแบบบูรณาการอยู่แล้วนั้นเป็นเรื่องใหม่ครูผู้สอนควรมีความรู้ความเข้าใจ

2. วิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ตามมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น แต่ละสาระการเรียนรู้เน้นความสำคัญในเรื่องใด ต้องการให้ผู้เรียนเกิดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังอย่างไรบ้าง เช่น ความพอประมาณ เน้นให้ผู้เรียนประหยัด รู้จักวิธีการใช้จ่ายเงินไม่ให้เกินตัว เป็นต้น โดยทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และสาระการเรียนรู้ว่ามีความสอดคล้องกันหรือไม่ สามารถเชื่อมโยงในประเด็นใดได้บ้าง

3. กำหนดวัตถุประสงค์ จัดเตรียมหน่วยการเรียนรู้สอดแทรกสาระเศรษฐกิจพอเพียงที่จะนำไปบูรณาการกิจกรรมการเรียนการสอน ตามลักษณะการบูรณาการทั้งภายในกลุ่ม ระหว่างกลุ่ม หรือเฉพาะรายวิชา ในการเตรียมหน่วยในกรณีที่เป็นการสอนระหว่างกลุ่มสาระควรมีการกำหนดประเด็นของเรื่องที่จะทำการบูรณาการให้แน่ชัด เช่น การจัดทำแผนการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา เรื่อง ภูมิศาสตร์ ทำการเชื่อมโยงสู่วิชาศิลปะเรื่องการวาดภาพโดยการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่า จากเศษวัสดุเหลือใช้นำมาทำงานภาพวาดรูปแผนที่ เป็นต้น

4. จัดเตรียมสื่อการเรียนการสอนรูปแบบและวิธีการวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ของผู้เรียน

5. ดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนโดยผู้เรียนมีส่วนร่วมเสนอแนะ การลงมือปฏิบัติงาน หรือโครงการต่างๆ ด้วยตนเอง และนำการเรียนรู้ไปใช้ได้จริง

6. กำหนดเกณฑ์การประเมินและติดตามผลการจัดการเรียนรู้บูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงเป็นระยะตามสภาพจริง เพื่อให้ทราบถึงพัฒนาการของผู้เรียน ตลอดจนวิธีการสอนของครูผู้สอนว่าสามารถถ่ายทอดให้ผู้เรียนเข้าใจและนำไปใช้ได้หรือไม่ นำไปปรับวิธีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

จากขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงนั้นสรุปได้ว่า ครูผู้สอนควรมีการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ตั้งแต่การศึกษาแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เข้าใจควบคู่ไปกับมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดนำมาวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้ กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ การจัดกิจกรรม เลือกใช้สื่อการวัดและประเมินผลผู้เรียนอย่างเหมาะสม

ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนรัตนธิเบศร์

ประวัติโรงเรียนรัตนธิเบศร์

โรงเรียนรัตนธิเบศร์ ได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อ พุทธศักราช 2443 นับเป็นโรงเรียนแห่งแรกของจังหวัดนนทบุรีซึ่งเกิดจากการริเริ่มของพระอธิการท้วม (พระครูศีลาภิรม) เจ้าอาวาสวัดบางขวางและท่านเจ้าพระยารัตนาธิเบศร์ (พุ่ม ศรีไชยยันต์) ผู้เปรียบเสมือนผู้ให้กำเนิดโรงเรียน โดยท่านบริจาคเงินจำนวน 100 ชั่ง จัดสร้างอาคารเรียนหลังแรกขึ้น เป็นอาคารตึก 2 ชั้น 4 ห้องเรียน เปิดเป็นโรงเรียนสอนเด็กชาย / หญิง และขนานนามโรงเรียนว่า “โรงเรียนรัตนธิเบศร์” จนกระทั่งเมื่อปี 2476 เมื่อเปิดโรงเรียนสตรีนนทบุรี โรงเรียนรัตนธิเบศร์จึงได้รับผู้เรียนหญิงรองรับเฉพาะผู้เรียนชาย ต่อมาโรงเรียนได้ขยายพื้นที่และก่อสร้างอาคารเรียนเพิ่มเติมให้เพียงพอกับจำนวนชั้นเรียนและจำนวนผู้เรียนซึ่งเพิ่มขึ้นตามลำดับ จนถึงปีพุทธศักราช 2520 โรงเรียนได้เปิดรับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นสหศึกษา และต่อมาในปีพุทธศักราช 2544 จึงเปิดรับผู้เรียนเป็นสหศึกษาทั้งมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลาย

โรงเรียนรัตนธิเบศร์เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ตั้งอยู่เลขที่ 238 หมู่ที่ 4 ถนนประชาราษฎร์ ตำบลสวนใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี บนพื้นที่ 5 ไร่ ของวัดบางขวาง และตั้งแต่เริ่มการก่อตั้งโรงเรียนรัตนธิเบศร์ ได้รับการดูแลจากท่านเจ้าอาวาสวัดบางขวางทุกท่านมาโดยตลอด ในขณะที่โรงเรียนมีความเจริญก้าวหน้าทางด้านวัตถุนั้น ก็พัฒนาด้านอื่นควบคู่ไปด้วย

ได้แก่ ด้านวิชาการ กิจกรรมผู้เรียน งบประมาณและบุคคล บริหารทั่วไป เป็นระบบที่ได้มาตรฐานจนได้รับรางวัล “โรงเรียนรางวัลพระราชทาน” ประเภทมัธยมศึกษาใหญ่ ประจำปีการศึกษา 2531 ได้รับรางวัลจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2532 ณ สวนดุสิตาลัย สวนจิตรลดา “รางวัลชนะเลิศโรงเรียนที่รับผลสำเร็จในการพัฒนาจิตพิสัยในระบบการสอนตามโครงการพระราชดำริ” ประจำปีพุทธศักราช 2543 จากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ซึ่งยังความภาคภูมิใจมาสู่โรงเรียน ทุกคนถือว่าเป็นประวัติศาสตร์ที่สำคัญยิ่งนับเป็นความสำเร็จขั้นสูงของความเป็นสถาบันการศึกษา

ปัจจุบัน โรงเรียนรัตนธิเบศร์เปิดทำการสอนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 โดยมีนายอริชาติ สวัสดิ์ เป็นผู้บริหารคนปัจจุบัน และมีผู้เรียนที่อยู่ภายใต้การดูแล รวมทั้งสิ้น 2,114 คน จำนวนครูผู้สอน 104 คน และได้ปรับปรุงการจัดการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับองค์กรต่างๆ และได้รับความอนุเคราะห์ตลอดมาเป็นอย่างดีอันได้แก่ คณะกรรมการผู้ปกครองเครือข่าย สมาคมผู้ปกครองและครู โรงเรียนรัตนธิเบศร์ สมาคมศิษย์เก่าโรงเรียนรัตนธิเบศร์ มูลนิธิรัตนธิเบศร์อนุเคราะห์มูลนิธิบุญช่วยลัดดาวัลย์ ดังรายละเอียดแสดงในตารางที่ 2 และ 3

ตารางที่ 2 ข้อมูลด้านบุคลากร

ฝ่าย / กลุ่มสาระ	ตำแหน่ง			อันดับ				วุฒิ		เพศ		รวม
	ครู	รอง ผอ.	ผอ.	คส.1	คส.2	คส.3	ป.ตรี	ป.โท	ป.เอก	ชาย	หญิง	
บริหาร	-	4	1	-	3	2	-	4	1	3	2	5
กลุ่มสนับสนุน												
การสอน	11	-	-	-	10	1	10	1	-	1	10	11
สาระภาษาไทย	9	-	-	-	7	2	7	2	-	-	9	9
สาระสังคมศึกษา												
ศาสนา และ												
วัฒนธรรม	12	-	-	-	10	2	9	3	-	-	12	12
กลุ่มสาระ												
วิทยาศาสตร์	13	-	-	1	10	2	9	4	-	5	8	13
สาระคณิตศาสตร์	12	-	-	-	11	1	12	-	-	3	9	12
สาระภาษา												
ต่างประเทศ	10	-	-	-	10	-	9	1	-	1	9	10

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ฝ่าย / กลุ่มสาระ	ตำแหน่ง			อันดับ			วุฒิ		เพศ		รวม	
	ครู	รอง ผอ.	ผอ.	คศ.1	คศ.2	คศ.3	ป.ตรี	ป.โท	ป.เอก	ชาย		หญิง
สาระสุขศึกษาและพลศึกษา	9	-	-	-	9	-	9	-	-	5	4	9
สาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี	10	-	-	1	7	2	9	1	-	4	6	10
สาระศิลปะ	9	-	-	-	9	-	7	2	-	3	6	9
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	4	4	1	-	2	2	4	-	-	-	4	4
รวม	99	4	1	2	88	14	85	18	1	25	79	104

ตารางที่ 3 ข้อมูลด้านผู้เรียน ปีการศึกษา 2552

ม.ต้น	จำนวนผู้เรียน			จำนวน ห้องเรียน
	ชาย	หญิง	รวม	
ม. 1	261	225	486	10
ม. 2	265	198	463	10
ม. 3	242	179	421	10
รวม	768	602	1,370	30

ม.ปลาย	จำนวนผู้เรียน			จำนวน ห้องเรียน
	ชาย	หญิง	รวม	
ม. 4	109	151	ม. 4	109
ม. 5	115	136	ม. 5	115
ม. 6	112	121	ม. 6	112
รวม	336	408	รวม	336
รวมทั้งสิ้น	1,104	1,010	รวมทั้งสิ้น	1,104

สภาพชุมชนโดยรวม

สภาพชุมชนรอบบริเวณโรงเรียนมีลักษณะ อยู่ในชอยติดถนนใหญ่ รอบโรงเรียน เป็นตึกห้องแถวและร้านค้า มีประชากรประมาณ 5,000 คน บริเวณใกล้เคียงโดยรอบโรงเรียน ได้แก่ ตลาดสด วัดบางขวาง ทำนํ้านนทบุรี อาชีพหลักของชุมชนคือ ค้าขาย รับจ้าง เนื่องจากอยู่ใกล้ตลาด ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ประเพณีศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นที่รู้จักทั่วไป คือ ประเพณีทำบุญ ตักบาตรพระร้อยแปด งานสงกรานต์ข้าวมอญ

ข้อมูลด้านอาคารสถานที่

อาคารเรียนและอาคารประกอบ 5 หลัง ได้แก่ อาคารเรียน 2 หลัง อาคารอเนกประสงค์ 1 หลัง อาคารพยาบาล 1 หลัง เรือนประชาสัมพันธ์ 1 หลัง

1. อาคารเรียน 5 ชั้น (พ 552)
2. อาคารอเนกประสงค์ “ศิลาภิรม” (อ. 300611)
3. อาคารเรียน 2 ชั้น (ตึกเจ้าพระยารัตนาธิเบศร์ 204)
4. เรือนประชาสัมพันธ์
5. เรือนพยาบาล
6. อนุสาวรีย์เจ้าพระยารัตนาธิเบศร์
7. พระพุทธรูปประจำโรงเรียน
8. ห้องน้ำ – ห้องส้วม
9. ห้องกิจกรรม

10. ศาลา 6 เหลี่ยม

ภาพที่ 3 แผนที่ทางกายภาพของโรงเรียนรัตนธิเบศร์

สัญลักษณ์ประจำโรงเรียน

เสมา หมายถึง สัญลักษณ์ของการศึกษา พญานาค หมายถึง ปีกัดของผู้ให้กำเนิดโรงเรียน
 พุ่ม หมายถึง นามเดิมของเจ้าพระยารัตนาธิเบศร์ รัศมี หมายถึง แสงสว่างและความสำเร็จ
 ของโรงเรียน

ภาพที่ 4 ใบเสมา สัญลักษณ์ประจำประจำโรงเรียน

สีประจำโรงเรียน

น้ำเงิน – เหลือง หมายถึง อุดมการณ์ของลูกรัตน ลูกที่ดีของพ่อแม่ศิษย์ที่ดีของครู สมาชิกที่ดีของสังคม พลเมืองที่ดีของชาติ

วิสัยทัศน์โรงเรียน

ผู้เรียนเป็นผู้มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ คู่คุณธรรม นำชุมชนพัฒนา ก้าวหน้าเทคโนโลยี

พันธกิจ

1. จัดหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และท้องถิ่น ให้ผู้เรียน คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ และมีผลสัมฤทธิ์ตามเกณฑ์มาตรฐาน
2. ส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีความรู้คู่คุณธรรม น้อมนำความพอเพียง ปลูกฝังความมีระเบียบวินัย และภูมิใจในความเป็นไทย
3. ส่งเสริมให้มีระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน
4. ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัด และพัฒนาการศึกษา

5. ส่งเสริมให้ครูนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน

เป้าประสงค์การจัดการศึกษา

โรงเรียนมีระบบการบริหารจัดการ มีบุคลากรที่มีคุณภาพ ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษา และมีคุณธรรม จริยธรรม มีความเป็นระเบียบวินัยโดยชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

นโยบายโรงเรียนรัตนธิเบศร์

1. ด้านการบริหารและการจัดการ

- จัดระบบโครงสร้างของการบริหารโรงเรียนให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545
- เน้นการบริหารจัดการที่บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมโดยใช้การบริหารงานเชิงระบบ
- จัดให้มีมาตรฐานการปฏิบัติงานที่ชัดเจนถูกต้อง สามารถติดต่อตรวจสอบได้
- มีระบบนิเทศติดตาม ประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพ
- จัดให้มีระบบสารสนเทศ สำหรับการบริหาร (MIS)
- มีการจัดหา และบริหารงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

- จัดทำสาระของหลักสูตรตามนโยบายของชาติ โดยให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน มีความทันสมัยและสามารถยืดหยุ่นได้

- พัฒนาการเรียนการสอน โดยจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ตามธรรมชาติ เต็มตามศักยภาพโดยดำเนินการให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เพื่อการใช้สื่อและเทคโนโลยีที่หลากหลาย
- จัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองดี โดยมุ่งพัฒนาให้เกิดความสมดุลทั้ง ด้านความรู้ ทางด้านวิชาการ ความคิด ความสามารถ รวมทั้งความรับผิดชอบ
- จัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อฝึกทักษะกระบวนการคิด ฝึกปฏิบัติให้คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน สร้างนิสัยในการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง
- ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ฝึกสอนได้มีโอกาสพัฒนาความรู้ และทักษะด้านต่างๆ รวมทั้งด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และองค์ความรู้ในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ
- พัฒนารูปแบบ และวิธีการวัดประเมินผลที่สอดคล้องกับคุณลักษณะ และศักยภาพของผู้เรียนโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย

3. ด้านบุคลากร

- พัฒนาครูและบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรม เพื่อให้ปฏิบัติงานในหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ
- สร้างขวัญและกำลังใจให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษา
- ส่งเสริมให้ทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ
- นิเทศติดตามผลการปฏิบัติงานของครู – อาจารย์อย่างต่อเนื่อง

4. ด้านอาคารสถานที่ และวัสดุอุปกรณ์

- จัดระบบพัฒนาอาคารและสถานที่ และสิ่งแวดล้อม ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545
- มีการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัย บริการแก่บุคลากรและชุมชน อย่างมีประสิทธิภาพ
- จัดระบบสาธารณูปโภคให้เพียงพอกับความต้องการแก่บุคลากร และชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ

5. ด้านความสัมพันธ์ชุมชน

- ส่งเสริมให้มีการพัฒนาร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน
- จัดให้มีความรู้ และบริการแก่ชุมชน
- แสวงหาความรู้ และบริการจากชุมชน

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. ความมีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์

- มีวินัย ตรงต่อเวลา
- มีความซื่อสัตย์
- แต่งกายเรียบร้อย ถูกระเบียบ
- ขยัน ประหยัด อดทน มีน้ำใจ

- มีจิตสำนึกเพื่อส่วนร่วม
- ปฏิบัติตนด้วยหลักความพอเพียง

2. ความสนใจ ใฝ่รู้ สามารถ สร้างสรรค์

- มีความกระตือรือร้น
- มีความกล้าคิดริเริ่ม และกล้าตัดสินใจ
- มีความพยายาม มุ่งมั่น
- มีความสนใจ แสวงหาความรู้ใหม่ๆ
- ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

3. ด้านสุขภาพอนามัย และปลอดภัยจากยาเสพติด

- รักการออกกำลังกาย
- มีสุขภาพกาย สุขภาพจิตดี
- รู้จักหลีกเลี่ยง และป้องกันสิ่งเสพติด อบายมุข
- มีมนุษยสัมพันธ์ อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข
- รักในศิลปะ และดนตรี

4. ด้านความเป็นไทย และสุนทรียภาพ

- ใช้ภาษาไทยถูกต้อง ชัดเจน
- ปฏิบัติตนตามมารยาทไทย
- ร่วมเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น และอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมไทย
- ร่วมกิจกรรมที่สำคัญของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
- ใช้ดนตรี นาฏศิลป์ ศิลปะในการจรรโลงจิตใจ

โครงสร้างหลักสูตร

1. ระดับช่วงชั้น

ช่วงชั้น 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3

ช่วงชั้น 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6

2. สาระการเรียนรู้

กำหนดสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยองค์ความรู้ ทักษะ หรือ กระบวนการการเรียนรู้ และคุณลักษณะ หรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนเป็น 8 กลุ่ม ดังนี้

- ภาษาไทย
- คณิตศาสตร์
- วิทยาศาสตร์

- สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
- สุขศึกษา และพลศึกษา
- ศิลปะ
- การงานอาชีพและเทคโนโลยี
- ภาษาต่างประเทศ

3. กิจกรรมพัฒนา

- กิจกรรมแนะแนว
- กิจกรรมผู้เรียน เช่น ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และกิจกรรมชุมนุมตามความสนใจ เป็นต้น

4. มาตรฐานการเรียนรู้

- มาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนจบในแต่ละช่วงชั้น คือ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6

5. เวลาเรียน

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดเวลาในการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไว้ดังนี้ ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 1,200 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 7 – 8 ชั่วโมง โครงสร้างหลักสูตรการศึกษาของโรงเรียนรัตนาริเบศร์ ช่วงชั้นที่ 3 จำแนกได้ดังนี้

ตารางที่ 4 โครงสร้างหลักสูตรการศึกษาโรงเรียนรัตนธิเบศร์ ช่วงชั้นที่ 3

กลุ่มสาระการเรียนรู้	มัธยมศึกษาปีที่ 1		มัธยมศึกษาปีที่ 2		มัธยมศึกษาปีที่ 3	
1. ภาษาไทย	4	-	4	-	4	-
2. คณิตศาสตร์	3	-	3	1	3	1
3. วิทยาศาสตร์	3	-	3	-	3	2
4. สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	3	-	3		3	-
5. สุขศึกษาและพลศึกษา	2	1	2	1	2	1
6. ศิลปะ	2	1	2	-	2	-
	(1/1 – 1/8)					
7. การงานอาชีพและ เทคโนโลยี	2	2	2	2	2	-
8. ภาษาต่างประเทศ						
อังกฤษ	3	-	3	-	3	-
จีน	-	2	-	2	-	2
	(1/9 – 1/10)		(1/9 – 1/10)		(1/9 – 1/10)	
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน						
ลูกเสือเนตรนารี	1		1		1	
แนะแนว	1		1		1	
กิจกรรมชุมนุม	1		1		1	
กิจกรรมพัฒนา						
คุณธรรมจริยธรรม	1		1		1	
รวม	26	4/5	26	4/5	26	4/6
เวลาเรียน / สัปดาห์	30/31 ชั่วโมง		30/32 ชั่วโมง		30/32 ชั่วโมง	

การดำเนินงานของโรงเรียนรัตนธิเบศร์

ด้านผู้บริหาร

โรงเรียนมีการจัดโครงสร้างของการบริหาร โรงเรียนให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีการจัดทำแผน/โครงการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงาน/โครงการ โดยใช้หลักการบริหารจัดการโรงเรียน เป็นฐาน (SBM) และเมื่อดำเนินการเสร็จเรียบร้อยแล้วให้มีการประเมินผลที่ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยนำข้อมูลสารสนเทศของการประเมินผลอย่างเป็นระบบมาใช้และบันทึกขั้นตอนไว้เพื่อประโยชน์ในการกำกับติดตามการดำเนินงานครั้งต่อไป ส่งเสริมและพัฒนาระบบงานการบริหารงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ เน้นความคุ้มค่า การบริการที่ดี โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้

ส่งเสริม สนับสนุนให้ชุมชน ผู้ปกครอง องค์กรภาครัฐและเอกชน มีส่วนร่วมในการสนับสนุนและร่วมพัฒนาคุณภาพการศึกษา เช่น การระดมทุนเพื่อการศึกษา โดยการจัดทอดผ้าป่าเพื่อการศึกษา ซื้อหนังสือให้ลูกรัก ไว้ในห้องสมุดโรงเรียนเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนรักการอ่าน รู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และมีการจัดการให้มีการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา ภาคเรียนละ 2 ครั้ง เพื่อวางแผนการทำงานในการพัฒนาคุณภาพของการศึกษาของโรงเรียน ให้ความเห็นชอบในการดำเนินการและกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน

จัดทำและปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และท้องถิ่น เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองที่ดี โดยมุ่งพัฒนาให้เกิดความสมดุลทั้งทางด้านความรู้ทางวิชาการ ความคิด ความสามารถ รวมทั้งความรับผิดชอบต่อสังคม จัดประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อฝึกทักษะกระบวนการคิด พัฒนารูปแบบ และวิธีการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับคุณลักษณะและศักยภาพของผู้เรียน โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย

ด้านครู

โรงเรียนได้พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ ความสามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยเน้นให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้

และพัฒนาตนเองได้ตามธรรมชาติอย่างเต็มศักยภาพ โดยมีการผลิตสื่อและเทคโนโลยีที่หลากหลาย มาจัดการเรียนรู้ มีการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนได้มีโอกาสพัฒนาความรู้ และทักษะต่างๆ รวมทั้งด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และองค์ความรู้ในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน อย่างมีประสิทธิภาพ

ส่งเสริมให้ครูแทรกเนื้อหาการสอนเรื่องระเบียบวินัย คุณธรรม จริยธรรม การประหยัด และอนุรักษ์พลังงาน และหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พัฒนาห้องเรียน และแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนให้เป็นห้องเรียนและโรงเรียนคุณภาพ เช่น มีการพัฒนาห้องศูนย์วิชาต่างๆ ให้มีสื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัย ห้องสมุดแห่งการเรียนรู้ ห้องเรียนสีเขียว ห้องคอมพิวเตอร์ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

ด้านผู้เรียน

โรงเรียนได้จัดกิจกรรมและปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณธรรมและจริยธรรม เป็นคนเก่ง และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เช่น การอบรมคุณธรรม ทุกระดับชั้น ทุกสัปดาห์ และจัดกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนา เช่น วันอาสาฬหบูชา วันวิสาขบูชา วันมาฆบูชา ให้ผู้เรียนร่วมทำบุญตักบาตรและเวียนเทียน และโรงเรียนได้จัดกิจกรรมประสบการณ์ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะกระบวนการคิดในรูปแบบต่างๆ เช่น กิจกรรมโครงงานวิทยาศาสตร์ และได้มีโอกาสให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้ และทักษะจากแหล่งวิทยากร สถานประกอบการ อาชีพอิสระหารายได้ระหว่างเรียน ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเป็นการอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการผสมผสานกับการปฏิบัติจริง ที่เน้นกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล และกระบวนการกลุ่ม จนสามารถพัฒนาตนเองได้ มีการส่งเสริมผู้เรียนที่มีความสามารถทางด้าน ดนตรี กีฬา ศิลปะ ได้เข้าร่วมแสดงทั้งใน และนอกสถานศึกษา เช่น การจัดประกวดดนตรีสากล หรือการนำดนตรีไทย เข้าร่วมการแสดงต่อสาธารณชนภายนอก รวมทั้งการฝึกทักษะผู้เรียนเพื่อเข้าร่วมการแข่งขันทักษะทางด้านศิลปะ และผู้เรียนสามารถได้ผลการแข่งขันเป็นที่น่าพอใจ นอกจากนี้ ยังส่งเสริมผู้เรียนให้มีสุขภาพอนามัยที่ดี โดยการจัดกิจกรรมกีฬาภายใน เพื่อให้ผู้เรียนมีภูมิคุ้มกัน และต่อต้านยาเสพติด ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองและมีบทบาทในกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดความภาคภูมิใจ

นอกจากนี้โรงเรียนได้การส่งเสริมให้มีระบบการช่วยเหลือผู้เรียนในทุกระดับชั้น มีคณะกรรมการผู้ปกครองเครือข่าย เพื่อช่วยเหลือดูแล และกำกับติดตามพฤติกรรมของผู้เรียน

ที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงอย่างต่อเนื่อง มีการจัดประชุมสื่อสารสัมพันธ์บ้านและโรงเรียน การเยี่ยมบ้านผู้เรียน เพื่อประสานและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้ปกครองและครูที่ปรึกษา และยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนที่ขาดแคลน ยากจน โดยทางโรงเรียนได้มีการมอบทุนการศึกษาแก่ผู้เรียน และยังช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียนให้ดีขึ้น

จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานโรงเรียนรัตนธิเบศร์ สรุปได้ว่าเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ ก่อตั้งจากการบริจาคเงินหนึ่งร้อยชั่ง ของเจ้าพระยารัตนาธิเบศร์ในการจัดสร้างอาคาร 2 ชั้น เมื่อครั้งมาทอดกฐินที่วัดบางขวางในปีพุทธศักราช 2443 และเป็นโรงเรียนแห่งแรกของจังหวัดนนทบุรี ทำการสอนสหศึกษา และได้เปลี่ยนมาสอนเฉพาะผู้เรียนชาย เมื่อมีโรงเรียนสตรีนนทบุรีขึ้นมา หลังจากการขยายพื้นที่และจำนวนผู้เรียนที่เพิ่มขึ้นจึงกลับมาเป็นการสอนสหศึกษา รับผู้เรียนทั้งมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ปัจจุบันมีการจัดการศึกษา 2 ช่วงชั้น คือ ช่วงชั้นที่ 3 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ ช่วงชั้นที่ 4 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ครูผู้สอนและบุคลากรรวม 104 คน เป็นเพศชาย 25 คน เพศหญิง 79 คน แบ่งออกเป็น ฝ่ายบริหาร 5 คน กลุ่มสนับสนุนการสอน 11 คน กลุ่มสาระภาษาไทย 9 คน กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม 12 คน กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ 13 คน กลุ่มสาระคณิตศาสตร์ 12 คน กลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ 10 คน กลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษา 9 คน กลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี 10 คน กลุ่มสาระศิลปศึกษา 9 คน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 4 คน โดยเป็นครู คศ. 1 จำนวน 2 คน คศ. 2 จำนวน 88 คน คศ. 3 จำนวน 14 คน วุฒิการศึกษาปริญญาตรี 85 คน ปริญญาโท 18 คน และปริญญาเอก 1 คน จำนวนผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 1,370 คน แบ่งออกเป็นผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 486 คน มัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 463 คน มัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 421 คน และจำนวนผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 260 คน มัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 251 คน และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 233 รวม 744 คน รวมผู้เรียนทั้งสิ้น 2,114 คน トラประจำโรงเรียนเป็นใบเสมาและพุ่มที่แสดงถึงผู้ก่อตั้งโรงเรียน คือเจ้าพระยารัตนาธิเบศร์ สี่ประจำโรงเรียนคือ สีเหลืองและน้ำเงิน สภาพแวดล้อม รอบโรงเรียนอยู่ในเขตชุมชนตลาดสดเทศบาลเมืองนนทบุรี ทิศเหนือติดกับวัดบางขวาง ทิศตะวันออกติดกับตลาดสด ทิศตะวันตก ติดกับโรงเรียนครูณศึกษาและใกล้กับโรงเรียนอนุบาลนนทบุรี ทำน่านนนทบุรี ส่วนทางทิศใต้ ติดกับอาคารพาณิชย์ฝั่งรถประจำทางใช้สัญจรไปมา การจัดการศึกษาของครูทางโรงเรียนมีการกำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ ให้นำเป็นแนวทางในการปฏิบัติ สำหรับการจัดการเรียนการสอนนโยบายและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นหลักในการดำเนินการจัดการเรียนการสอนของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ตามโครงสร้างที่หลักสูตรได้กำหนดไว้จากการศึกษาถึงพันธ

กิจของโรงเรียนจะพบว่าทางโรงเรียนได้มีการส่งเสริมการนำเศรษฐกิจพอเพียงปลูกฝังผู้เรียนโดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน นอกจากนี้ในคุณลักษณะอันพึงประสงค์ได้กำหนดหัวข้อปฏิบัติตนด้วยความพอเพียงรวมไปถึงการดำเนินงานของโรงเรียน ด้วยเหตุนี้การจัดการเรียนการสอนบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนรัตนธิเบศร์ จึงเป็นแหล่งเรียนรู้และให้บริการทางวิชาการเป็นแหล่งการศึกษา วิจัยพัฒนาการศึกษาบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง จากข้อมูลพื้นฐานจึงควรมีการศึกษาว่ากระบวนการจัดการเรียนการสอนบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนรัตนธิเบศร์เป็นอย่างไร ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยประเทศไทย

ณรงค์ฤทธิ์ ดอนศรี (2543) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาความต้องการในการบริหารกิจกรรมการเรียนรู้ตามโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนประถมศึกษา มีการปฏิบัติ และปัญหาในการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งด้านการเตรียมการ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการกำกับติดตามและประเมินผลความต้องการที่สำคัญในการบริหารกิจกรรมการเรียนรู้ตามโครงการนี้ ได้แก่ การเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร สถานที่ งบประมาณ และพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น การบูรณาการโครงการเศรษฐกิจพอเพียงกับรายวิชาต่าง ๆ และการกำกับติดตาม ประเมินผลอย่างใกล้ชิดและสม่ำเสมอ

นันทา ชูติแพทยวิภา (2545) ได้ศึกษาผลของการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง โดยมุ่งศึกษาผลสัมฤทธิ์และจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้เรียนวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนพระมารดานิจจานุเคราะห์ เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร จำนวน 68 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนกับผู้เรียนกลุ่มเดียว โดยการเปรียบเทียบแบบ t-test ผลการวิจัยพบว่าผู้เรียนที่เรียนวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีผลสัมฤทธิ์หลังเรียน

สูงกว่าก่อนเรียน มีทักษะการจัดการสิ่งแวดล้อมก่อนเรียนสูงกว่าหลังเรียน และมีจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงก่อนเรียนสูงกว่าหลังเรียน

ประจักษ์ นาหนองคูม (2543) ได้ศึกษาการดำเนินงานโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ของโรงเรียนแกนนำโครงการเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น ใน 3 ด้านคือ ด้านความพร้อม ด้านสภาพปัญหา และด้านผลการจัดกระบวนการเรียนรู้ ใช้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจำนวน 423 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 12 คน ครูผู้สอน จำนวน 190 คน นักการภารโรง จำนวน 12 คน กรรมการโรงเรียน จำนวน 120 คน และผู้เรียน จำนวน 89 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านความพร้อมและสภาพปัญหา โรงเรียนมีความพร้อมด้านบุคลากร แต่มีปัญหาด้านชุมชน ผู้ปกครอง ผู้เรียนยังไม่ให้การยอมรับ และไม่สนับสนุน ด้านงบประมาณ ได้รับการจัดสรรจากทางราชการน้อย ลำบากมีปัญหา ด้านการปฏิบัติ ภาคเอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้การสนับสนุนน้อย ด้านการบริหารจัดการ มีความพร้อมน้อยและเป็นปัญหามาก ด้านการตลาด การประชาสัมพันธ์โครงการ นอกจากนี้ยังมีปัญหาด้านสถานศึกษาดูงาน สถานที่เรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) ผลจากการจัดกระบวนการเรียนรู้ มีผลระดับมาก ผู้เรียนรู้จักพึ่งตนเอง ขยันอดทน สามัคคี มีการทำงานเป็นหมู่คณะ และดำรงชีวิตอย่างมีความสุขได้

พัฒนาภรณ์ ฉัตรวิโรจน์ (2545) ได้ศึกษาบทบาทของครูในการส่งเสริมความรู้เศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น โดยศึกษา 1) ด้านของคุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ปัจจัยแนวคิด ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากสังคมและบทบาทของครูผู้สอนในการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง และด้านการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง 2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบทบาทของครูในการส่งเสริม ความรู้เศรษฐกิจพอเพียง 3) ปัญหาอุปสรรคของครูในการส่งเสริมความรู้เศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามเก็บข้อมูลจากครูจำนวน 361 คน ผลการวิจัยพบว่าในด้านของการส่งเสริมความรู้เศรษฐกิจพอเพียงของครู ยังอยู่ต่ำ เนื่องมาจากปัญหาในด้านของผู้เรียนที่ได้รับผลมาจากการสอนของครูในการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง รองลงมาเป็นในด้านของผู้บริหาร และด้านเพื่อนร่วมงาน ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมความรู้เศรษฐกิจพอเพียงของครูผู้สอนมาจากเจตคติของครูผู้สอนต่อการจัดการสอนเศรษฐกิจพอเพียง การสนับสนุนจากโรงเรียนและรายวิชาที่สอน

จันทิมา แสงเลิศอุทัย (2545) ได้ศึกษาการบริหารจัดการโรงเรียนในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น การศึกษาเฉพาะกรณีของสองโรงเรียนในบริบทที่ต่างกัน โดยทำการศึกษาในด้านสภาพการบริหารจัดการโรงเรียนในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และด้านปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการโรงเรียนในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ประชากรคือครูผู้สอนหลักสูตรท้องถิ่น 2 คน ครูผู้สอนวิชาอื่นๆ ที่นำมาบูรณาการ 5 คน ผู้บริหารโรงเรียน 2 คน ศึกษาในเทศก์อำเภอ 2 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม และการศึกษาจากเอกสาร ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนเตรียมบุคลากรโดยการสนับสนุนให้ครูผู้สอนเข้ารับการอบรม ศึกษาความรู้เตรียมวัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนโดยให้ครูผู้สอนจัดซื้อได้ตามความจำเป็นที่ต้องใช้ และครูผู้สอนหลักสูตรท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการติดต่อเชิญวิทยากร มีการประชาสัมพันธ์หลักสูตรโดยการจัดประชุมผู้ปกครอง ใช้วารสารและไปพบผู้ปกครองที่บ้านจัดครูเข้าสอนโดยพิจารณาความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์และความสมัครใจของครูจัดตารางสอนโดยการเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนตกลงกันเองตามความสมัครใจ นิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตรโดยวิธีการพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการ จัดการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยใช้สื่อการเรียนการสอนที่เป็นของจริง และแหล่งความรู้ในท้องถิ่น ใช้วิธีการวัดและประเมินผลการเรียนตามสภาพจริง ในส่วนของปัญหาในการบริหารจัดการโรงเรียนในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นพบว่าได้มีการโยกย้ายของครูผู้สอนหลักสูตรท้องถิ่น ครูผู้สอนหลักสูตรท้องถิ่นติดต่อเชิญวิทยากรกระชั้นชิด และวิทยากรบางท่านขาดเทคนิคในการถ่ายทอดความรู้ ผู้เรียนใช้อุปกรณ์สิ้นเปลือง ผู้บริหารโรงเรียนไม่ได้เข้านิเทศตามแผนที่กำหนด การจัดการเรียนการสอนภายนอกโรงเรียนไม่อยู่ในเวลาที่กำหนดไว้ แผนการสอนเรื่องการเกษตรที่วางไว้ไม่สอดคล้องกับฤดูกาลการทำงาน ผู้ปกครองไม่สามารถประเมินแฟ้มผลงานผู้เรียนได้

งานวิจัยต่างประเทศ

Beard (2003) ได้ศึกษาผลของการจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์แบบบูรณาการ โดยงานวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการวิชาคณิตศาสตร์ และความสามารถทางความรู้ของผู้เรียนเปรียบเทียบกับผู้เรียนที่เรียนคณิตศาสตร์แบบแยกรายวิชา จากวัตถุประสงค์นำไปสู่คำถามของการวิจัยดังนี้ วิธียะไรที่การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการในวิชาคณิตศาสตร์และความสามารถทางความรู้ของผู้เรียนที่มีต่อความสำเร็จในวิชาคณิตศาสตร์และความกังวลทางคณิตศาสตร์ที่มีต่อเพศ เมื่อเปรียบเทียบกับ

การจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ แบบแยกราชวิชา จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนกับกลุ่มเพศ เวลา แสดงให้เห็นว่าเวลาที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ของ Saxon ที่ทดสอบกับกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลอง และกลุ่มเพศได้คะแนนการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน (post-test) เพิ่มขึ้นจากคะแนนการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียน (pre-test) แต่เพศหรือกลุ่มไม่มีผลกระทบต่อความกังวลใจของผู้เรียน และความกังวลใจไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างกลุ่มทั้งสอง จากการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ผู้เรียนการบันทึกอนุทิน (journal) ของผู้เรียนและการสังเกต พบว่าวิชาคณิตศาสตร์เป็นวิชาที่ผู้เรียนชอบมาก และผู้เรียนที่ได้เรียนแบบบูรณาการในวิชาคณิตศาสตร์ชี้ให้เห็นว่าผู้เรียนมีความสุขกับการใช้หนังสือสอนความคิด รวบรวมทางคณิตศาสตร์ วิชาคณิตศาสตร์เป็นวิชาที่สนุก ผู้เรียนได้เพิ่มความรู้และความเข้าใจทางคณิตศาสตร์มากขึ้น ความกังวลใจต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ลดลงและมีความมั่นใจในตนเองเพิ่มขึ้น

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนมีลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยเป็นการศึกษาติดตามผลของการจัดทำโครงการในโรงเรียนที่เน้นบทบาทของครูผู้สอนในการสอน และสื่อวัตกรรมการสอนเศรษฐกิจพอเพียง โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบกึ่งมีโครงสร้าง และการวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังการเรียนรู้ และมีการศึกษาเป็นแบบกรณีศึกษา จากงานวิจัยพบว่า ยังไม่มีงานวิจัยที่ทำการศึกษาด้านการจัดการเรียนการสอนเศรษฐกิจพอเพียงโดยการนำเอาเศรษฐกิจพอเพียงไปบูรณาการในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม ทั้งในประเทศ และต่างประเทศ ซึ่งงานวิจัยที่ค้นพบส่วนใหญ่เน้นการจัดการเรียนรู้บูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงเฉพาะกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพียงสาระเดียว ดังนั้นการศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยสนใจศึกษากระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนรัตนาริเบศร์ซึ่งเป็นโรงเรียนที่ผ่านการคัดเลือกเพียงแห่งเดียว ในจังหวัดนนทบุรี เพื่อแสดงถึงกระบวนการทำงานของผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้เรียน และผู้เกี่ยวข้องในด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง ในด้านการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และการบริหารจัดการของสถานศึกษา โดยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ การสนทนากลุ่ม ครูผู้สอน แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง แบบสอบถามเพื่อการวิจัยสำหรับผู้ปกครองที่มีต่อผู้เรียน แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา แบบสัมภาษณ์กรรมการสถานศึกษา และแบบสังเกตการสอนแบบบูรณาการตามหลัก

เศรษฐกิจพอเพียง ต่อการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน ทั้งนี้เพื่อต้องการทราบว่าโรงเรียนมีวิธีการดำเนินการอย่างไร ที่ทำให้ประสบความสำเร็จอันจะเป็นประโยชน์แก่ผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้เรียน ตลอดจนสถานศึกษาอื่นๆ นำผลจากการศึกษานี้ไปเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน ในสถานศึกษาของตนได้ตรงตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยกรณีศึกษา(Case Study) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาโรงเรียนรัตนธิเบศร์ จังหวัดนนทบุรี โดยมีรายละเอียดดังนี้

ประชากรเป้าหมาย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนรัตนธิเบศร์ จังหวัดนนทบุรี จำนวน 939 คน ซึ่งจำแนกได้ดังนี้คือ ครูผู้สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 8 คน ครูผู้สอนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนจำนวน 4 คน กรรมการสถานศึกษา จำนวน 1 คน ผู้บริหาร จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการ จำนวน 1 คน ผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 462 คน และผู้ปกครอง จำนวน 462 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสาร เศรษฐกิจพอเพียง การจัดการเรียนการสอนบูรณาการ เศรษฐกิจพอเพียง และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษากระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และการบริหารจัดการ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีทั้งหมด 6 ชนิด ได้แก่ สนทนากลุ่มครูผู้สอน แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เรียน แบบสอบถามเพื่อการวิจัยสำหรับผู้ปกครอง แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา แบบสัมภาษณ์กรรมการสถานศึกษา แบบสังเกตการสอนแบบบูรณาการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ประเด็นการสนทนากลุ่มครูผู้สอน เรื่องกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของครูผู้สอน

ตอนที่ 2 ประเด็นการสนทนากลุ่ม

2. แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เรียน เรื่องกระบวนการจัดการเรียนการสอน
แบบบูรณาการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้เรียน

ตอนที่ 2 ความรู้เศรษฐกิจพอเพียง

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ
ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

3. แบบสอบถามเพื่อการวิจัยสำหรับผู้ปกครอง เรื่องกระบวนการจัดการเรียนการสอน
แบบบูรณาการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง แบ่งออกเป็น 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครอง

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมกับสถานศึกษา

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นที่มีต่อผู้เรียน

4. แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา เรื่องกระบวนการจัดการเรียนแบบบูรณาการ
ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้บริหาร

ตอนที่ 2 กระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง

5. แบบสัมภาษณ์กรรมการสถานศึกษา เรื่องกระบวนการจัดการเรียนแบบบูรณาการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 กระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง

6. แบบสังเกตการสอนแบบบูรณาการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง เรื่องกระบวนการจัดการเรียนแบบบูรณาการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของการสังเกต

ตอนที่ 2 การสังเกตกระบวนการจัดการเรียนการสอนบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน แบบบูรณาการที่นำเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยโดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และการบริหารจัดการ เพื่อให้ตรงและครอบคลุมวัตถุประสงค์การวิจัย คือ ศึกษากระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2. ดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของประเด็นการสนทนากลุ่มครูผู้สอน แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เรียน แบบสอบถามเพื่อการวิจัยสำหรับผู้ปกครอง แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาแบบสัมภาษณ์กรรมการสถานศึกษา แบบสังเกตการสอนแบบบูรณาการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ตามโครงสร้างและรายละเอียดที่กำหนดขึ้นจากหัวข้อที่จะศึกษาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังรายละเอียดการดำเนินการต่อไปนี้

2.1 ประเด็นการสนทนากลุ่มครูผู้สอน มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

2.1.1 กำหนดจุดมุ่งหมายของการสนทนากลุ่ม การสนทนามีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษากระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงของครูผู้สอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

2.1.2 กำหนดขอบเขตเนื้อหา หรือประเด็นการสนทนา เป็น 4 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และการบริหารจัดการ

2.1.3 การเขียนหัวข้อที่จะสนทนาจะสัมพันธ์กับจุดมุ่งหมาย และกรอบเนื้อหาในประเด็นที่ต้องการศึกษา

2.1.4 นำประเด็นที่ได้ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของประเด็นการสนทนากลุ่ม และปรับปรุงประเด็นการสนทนากลุ่มตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

2.1.5 การตรวจสอบคุณภาพและปรับปรุงแก้ไข โดยเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอนบูรณาการ จำนวน 5 ท่าน พิจารณาตรวจสอบพิจารณา ความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ใช้เกณฑ์การตัดสินใจของผู้เชี่ยวชาญ (IOC) มีค่า 0.5 ขึ้นไปในความเป็นไปได้ของประเด็น ความเหมาะสมของข้อคำถามที่จะนำไปเก็บข้อมูล ความสอดคล้อง และความครอบคลุมของเรื่องที่ศึกษาผลปรากฏว่าได้ข้อคำถามที่มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.6 ถึง 1.0 ทั้งสิ้นจำนวน 7 ข้อ ผู้เชี่ยวชาญ ได้ให้ข้อเสนอแนะดังนี้

1) เดิม “กระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ท่านได้มีการดำเนินการในแต่ละประเด็นต่อไปนี้หรือไม่” เปลี่ยนเป็น “โรงเรียนของท่าน ได้มีการดำเนินการในแต่ละประเด็นต่อไปนี้หรือไม่”

2) เดิม “ มีการประชุมครูผู้สอนระดับชั้น ม.2 เพื่อชี้แจงและร่วมวางแผนการทำงานในเรื่องนี้ อย่างไรบ้าง” เปลี่ยนเป็น “มีการประชุมครูผู้สอนระดับชั้น ม.2 เพื่อชี้แจงและร่วมวางแผนการจัดการเรียนการสอนบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไรบ้าง”

3) เดิม “มีการเตรียมความพร้อมด้านความรู้และทักษะเกี่ยวกับการสอนแบบบูรณาการและหลักเศรษฐกิจพอเพียงให้กับครูผู้สอน อย่างไรบ้าง” ผู้เชี่ยวชาญแนะนำให้เพิ่มข้อคำถามเรื่อง ความพร้อมผู้เรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

4) เดิม “การกำหนดผู้รับผิดชอบในการสอนแบบบูรณาการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงมีการมอบหมายเฉพาะกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียง หรือได้รับผิดชอบทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้เพราะเหตุใด” เปลี่ยนเป็น “โรงเรียนมีการกำหนดผู้รับผิดชอบในการสอนแบบบูรณาการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง และมีการมอบหมายเฉพาะกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียง หรือไม่ หรือมอบหมายให้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้เพราะเหตุใด” และเพิ่มแนวคำถามในประเด็นข้อดี ข้อด้อย ให้ครูอธิบาย จะได้ว่าครูรู้อะไรบ้าง

5) เดิม “รูปแบบการบูรณาการ เป็นแบบภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้หรือระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือทั้งสองแบบเพราะเหตุใด” ผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นว่า ข้อคำถามนี้ไม่ควรถามนำ เปลี่ยนเป็น “รูปแบบการบูรณาการที่โรงเรียนดำเนินการเป็นแบบใด”

6) “การออกแบบแผนการสอนหรือหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ” ผู้เชี่ยวชาญได้แนะนำให้จัดลำดับแนวคำถามตามลำดับ และในข้อคำถามมีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างไร ให้เพิ่มการวัดและประเมินผลสำเร็จของการสอนอย่างไรต่อท้ายให้ชัดเจนขึ้น

7) เดิม “การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง” ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า ควรเพิ่มประเด็น

7.1) มีการปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในระหว่างการดำเนินการหรือไม่ และทำอย่างไรบ้าง

7.2) องค์ความรู้ที่ครูได้รับจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการคืออะไร (แต่ละคนเหมือนหรือต่างกันอย่างไร)

7.3) การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการที่ท่านดำเนินการมีความเหมาะสมหรือไม่ ถ้าจะจัดให้ดีขึ้นกว่าเดิมควรทำอย่างไร

7.4) นักเรียนมีการตอบสนองต่อการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการอย่างไร

2.1.6 จัดทำฉบับจริง ซึ่งเป็นฉบับสมบูรณ์พร้อมใช้เก็บข้อมูลจริง

2.2 แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เรียน เรื่องกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

2.2.1 กำหนดวัตถุประสงค์ของแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เรียน ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เรื่องกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

2.2.2 กำหนดขอบเขตของเนื้อหา ได้แก่ เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ และแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

2.2.3 กำหนดประเด็นหลักออกเป็นประเด็นย่อย

2.2.4 กำหนดจำนวนข้อคำถาม ซึ่งประเด็นข้อคำถามผู้วิจัยได้รวบรวมจากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนช่วงชั้นที่ 3 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 8 คน นำประเด็นที่ได้จากการสัมภาษณ์มาจำแนกประเด็นหลัก ออกมาเป็นประเด็นย่อย

2.2.5 กำหนดประเภทข้อคำถาม เป็นแบบเลือกตอบ

2.2.6 เขียนข้อคำถาม เรียงข้อคำถาม และจัดรูปแบบการเขียนข้อคำถามด้วยการพิจารณาจากองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอน และตัวแปรที่กำหนดไว้ ได้ข้อคำถามทั้งหมด 44 ข้อ

2.2.7 ตรวจสอบความสอดคล้องเหมาะสมของคำถามและคำตอบนำเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ จากนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านพิจารณาความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ใช้เกณฑ์การตัดสินใจของผู้เชี่ยวชาญ (IOC) มีค่า 0.5 ขึ้นไป ว่ามีความ

ครอบคลุมประเด็นหลัก ประเด็นย่อยและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของแบบสอบถามหรือไม่ พบว่า ได้ข้อคำถามที่มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.6 -1.0 จำนวนทั้งสิ้น 36 ข้อ

1) “คำชี้แจงของแบบสอบถาม” ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะว่า น่าจะบอกประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการตอบแบบสอบถามด้วย ซึ่งผู้วิจัยได้เพิ่มประเด็นดังกล่าวแล้ว

2) เดิม “สมคิด คุษโทศัพท์มือถือเป็นเวลานานๆ” ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะให้เปลี่ยนตัวเลือก เนื่องจากเห็นความแตกต่างชัดเจน เปลี่ยนเป็น “สมคิดคุษโทศัพท์มือถือช่วงโปรโมชันราคาถูกเป็นเวลานานๆ”

3) เดิม “น้อยซื้อของลอกเลียนแบบที่มีราคาถูก” ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าควรเปลี่ยนจากคำว่าที่มีราคาถูก เปลี่ยนเป็น “น้อยซื้อของลอกเลียนแบบซึ่งมีราคาถูก”

4) เดิม “เนื้อหาสาระที่ครูสอนช่วยให้นักเรียนเห็นความสัมพันธ์ของเนื้อหาการเรียนรู้ที่ประยุกต์เข้ากับหลักเศรษฐกิจพอเพียง” ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า คำว่า ประยุกต์ ให้ตัดออกจะสื่อความหมายได้ชัดเจนกว่า เปลี่ยนเป็น “เนื้อหาสาระที่ครูสอนช่วยให้นักเรียนเห็นความสัมพันธ์ของเนื้อหาการเรียนรู้ที่เข้ากับหลักเศรษฐกิจพอเพียง”

5) เดิม “การผลการประเมิน ช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงมากขึ้น” เปลี่ยนเป็น “การจัดการเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงมากขึ้น ”

2.2.8 จัดทำเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ พร้อมคำชี้แจง

2.2.9 จัดพิมพ์และนำไปทดลองใช้กับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 5 คน ทดลองใช้เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของภาษา ปรับปรุงแก้ไข แล้วจัดพิมพ์แบบสอบถามความคิดเห็นผู้เรียนฉบับจริง

2.3 แบบสอบถามเพื่อการวิจัยสำหรับผู้ปกครอง เรื่องกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

2.3.1 กำหนดวัตถุประสงค์ของแบบสอบถามเพื่อการวิจัยสำหรับผู้ปกครอง ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เรื่องกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

2.3.2 กำหนดขอบเขตของเนื้อหา ได้แก่ การมีส่วนร่วมกับสถานศึกษา และผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน จากการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

2.3.3 กำหนดประเด็นหลัก และประเด็นย่อย ซึ่งประเด็นข้อคำถามผู้วิจัยได้รวบรวมจากการศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเศรษฐกิจพอเพียงของผู้เรียน

2.3.4 กำหนดจำนวนข้อคำถาม ซึ่งประเด็นข้อคำถามผู้วิจัยได้รวบรวมจากการศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนนำประเด็นที่ได้มาจำแนกประเด็นหลัก ออกมาเป็นประเด็นย่อย 30 ข้อ

2.3.5 เขียนข้อคำถาม เรียงข้อคำถาม และจัดรูปแบบการเขียนข้อคำถามด้วยการพิจารณาจากองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอน และตัวแปรที่กำหนดไว้ ได้ข้อคำถามทั้งหมด 35 ข้อ

2.3.6 ตรวจสอบความสอดคล้องเหมาะสมของคำถามและคำตอบนำเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ จากนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านพิจารณาความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ใช้เกณฑ์การตัดสินใจของผู้เชี่ยวชาญ (IOC) มีค่า 0.5 ขึ้นไป ว่ามีความครอบคลุมประเด็นหลัก ประเด็นย่อยและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของแบบสอบถามหรือไม่ พบว่า ได้ข้อคำถามที่มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.6 – 1.0 จำนวนทั้งสิ้น 31 ข้อ

1) “สถานะภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม” ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะควรเพิ่ม “เพศอายุ” เพื่อให้รู้ว่าโดยรวมใครเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเฉพาะกลุ่มอย่างไร

2) “การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง” ผู้เชี่ยวชาญแนะนำให้เพิ่มประเด็น “ท่านทราบหรือไม่ว่าโรงเรียนรัตนธิเบศร์ได้รับรางวัลสถานศึกษาพอเพียง” ผู้วิจัยได้เพิ่มประเด็นนี้แล้วในส่วนที่ 1 ข้อที่ 1 และสอดคล้องกันกับผู้เชี่ยวชาญอีกท่านหนึ่งที่เสนอแนะว่าควรเพิ่มข้อ

คำถาม ให้ทราบว่าในส่วนนี้ผู้ปกครองได้รับทราบข่าวสารจากทางโรงเรียนหรือไม่ และเพิ่มตัวเลือก “ทราบและไม่ทราบ” เพิ่มเติม

3) เติม “ท่านมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างไร” ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะให้ระบุด้านต่างๆเพิ่ม ผู้วิจัยได้ปรับเปลี่ยนตัวเลือก “สนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ สนับสนุนสถานที่เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน” ซึ่งสอดคล้องกับผู้เชี่ยวชาญอีกท่านที่เสนอแนะว่า ในข้อนี้ถ้าได้ทราบข้อมูลว่ามีด้านใดบ้าง มากน้อยเพียงใด จะทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นปัจจัยตัวหนึ่งที่ทำให้โรงเรียนประสบความสำเร็จ

2.3.8 จัดทำส่วนต่างๆ ในแบบสอบถามเพื่อการวิจัยสำหรับผู้ปกครอง ประกอบด้วย ชื่อของแบบสอบถาม คำชี้แจง เนื้อหาสาระแต่ละตอนของแบบสอบถาม และตัวอย่างเลือกตอบ ในส่วนแสดงความคิดเห็น

2.3.9 จัดพิมพ์และนำไปทดลองใช้ปกครองผู้เรียนที่มีบุตรหลานในวัยใกล้เคียงกับผู้เรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของภาษา ปรับปรุงแก้ไขแล้วจึงจัดพิมพ์ฉบับจริง

2.4 แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา ขั้นตอนการสร้างแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

2.4.1 กำหนดจุดมุ่งหมายของการสัมภาษณ์ เพื่อศึกษากระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา

2.4.2 กำหนดกรอบประเด็นในการสัมภาษณ์ครอบคลุมทั้ง 4 ด้านในเรื่องการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และการบริหารจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

2.4.3 การเขียนหัวข้อที่สัมภาษณ์จะสัมพันธ์กับจุดมุ่งหมายและกรอบเนื้อหาในประเด็นที่ต้องการศึกษา

2.4.4 นำประเด็นที่ได้ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของประเด็นการสัมภาษณ์ และปรับปรุงประเด็นตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

2.4.5 การตรวจสอบคุณภาพและปรับปรุงแก้ไข โดยเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอนบูรณาการ จำนวน 5 ท่าน พิจารณาตรวจสอบพิจารณาความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ใช้เกณฑ์การตัดสินใจของผู้เชี่ยวชาญ (IOC) มีค่า 0.5 ขึ้นไปในความเป็นไปได้ของประเด็น ความเหมาะสมของข้อคำถามที่จะนำไปเก็บข้อมูล ความสอดคล้อง และความครอบคลุมของเรื่องที่ศึกษา พบว่าได้ข้อคำถามที่มีค่า IOC เท่ากับ 1.0 จำนวนทั้งสิ้น 4 ข้อ

1) “ท่านมีการดำเนินงานและการบริหารจัดการเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไร” ผู้เชี่ยวชาญแนะนำให้เพิ่มเติมว่า “เตรียมความรู้แบบใดบ้าง เช่น อบรม/แหล่งเรียนรู้” ในส่วนนี้ผู้วิจัยได้เพิ่มประเด็นย่อยตามคำแนะนำ คือ การเปิดโอกาสให้ครูได้รับการฝึกอบรมเพิ่มเติมเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

2) เดิม “การเตรียมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงให้กับครูในโรงเรียน” ภาษาที่ใช้ยังสื่อความหมายได้ เปลี่ยนเป็น “การเตรียมความพร้อมครูเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงให้กับครูในโรงเรียน”

3) เดิม “นโยบายการนำเศรษฐกิจพอเพียงมาสอดแทรกในการจัดการเรียนรู้” เปลี่ยนเป็น “นโยบายที่มอบหมายให้ครูนำเศรษฐกิจพอเพียงมาสอดแทรกในการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียน”

4) เดิม “ผู้บริหารนำผลการเรียนรู้จากการจัดกิจกรรมการสอนของครูเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไร” ผู้เชี่ยวชาญให้เพิ่มข้อความในภาคเรียนต่อไป เพิ่มเป็น “ผู้บริหารนำผลการเรียนรู้จากการจัดกิจกรรมการสอนของครูเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนเศรษฐกิจพอเพียงในภาคเรียนต่อไป อย่างไร”

- 5) เดิม “แนวการตอบ” ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะให้เปลี่ยนเป็น “แนวคำถาม”
- 6) “โรงเรียนมีปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้างในการดำเนินกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และปัญหาที่เกิดขึ้นท่านมีแนวทางในการแก้ไขอย่างไร” ผู้เชี่ยวชาญแนะนำให้ผู้วิจัยถามถึงการแก้ไข และผลของการแก้ไขด้วย
- 7) “ท่านมีการส่งเสริมการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่สอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไร” ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะให้ผู้วิจัยถามผลของกิจกรรมด้วย
- 8) “อะไรเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้โรงเรียนของท่านประสบความสำเร็จในการดำเนินกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามแนวคิดหลักเศรษฐกิจพอเพียง” ผู้เชี่ยวชาญแนะนำให้เพิ่มประเด็นเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กร

2.4.6 จัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับจริง

2.5 แบบสัมภาษณ์กรรมการสถานศึกษา ขั้นตอนการสร้างแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

- 2.5.1 กำหนดจุดมุ่งหมายของการสัมภาษณ์ เพื่อศึกษากระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา
- 2.5.2 กำหนดขอบเขตของเนื้อหา หรือประเด็นการสัมภาษณ์ ให้ครอบคลุมการให้ความร่วมมือกับสถานศึกษา ตลอดจนข้อเสนอแนะต่างๆ ในกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา
- 2.5.3 การเขียนหัวข้อที่สัมภาษณ์จะสัมพันธ์กับจุดมุ่งหมายและกรอบเนื้อหาในประเด็นที่ต้องการศึกษา
- 2.5.4 นำประเด็นที่ได้ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของประเด็นการสัมภาษณ์ และปรับปรุงประเด็นตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

2.5.5 การตรวจสอบคุณภาพและปรับปรุงแก้ไข โดยเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอนบูรณาการ จำนวน 5 ท่าน พิจารณาตรวจสอบพิจารณาความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ใช้เกณฑ์การตัดสินใจของผู้เชี่ยวชาญ (IOC) มีค่า 0.5 ขึ้นไปในความเป็นไปได้ของประเด็น ความเหมาะสมของข้อคำถามที่จะนำไปเก็บข้อมูล ความสอดคล้องและความครอบคลุมของเรื่องที่ศึกษา พบว่าพบว่าได้ข้อคำถามที่มีค่า IOC เท่ากับ 1.0 จำนวนทั้งสิ้น 4 ข้อ

2.5.6 จัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับจริง

2.6 แบบสังเกตการสอนแบบบูรณาการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ขั้นตอนการสร้างแบบสังเกต มีดังนี้

2.6.1 กำหนดจุดมุ่งหมายของการสังเกต ที่สัมพันธ์และสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ การบูรณาการ และสาระการเรียนรู้

2.6.2 กำหนดขอบเขตของเนื้อหา ที่ต้องการสังเกต ได้แก่ การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การบรรยากาศการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

2.6.3 กำหนดรูปแบบของการสังเกต ได้แก่ แบบสังเกตที่มีโครงสร้าง (structured observation from) เป็นแบบสังเกตที่สร้างขึ้นอย่างเป็นระบบ หากมีประเด็นใดที่ต้องการสังเกตนอกเหนือจากประเด็นที่กำหนดไว้จะใช้การจดบันทึกเพิ่มเติม

2.6.4 การเขียนแบบสังเกต แบบสังเกตที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ประกอบด้วย

2.6.4.1 ชื่อแบบสังเกต หรือชื่อเรื่องที่ต้องการสังเกต

2.6.4.2 วันเวลาที่สังเกต

2.6.4.3 ชื่อผู้สังเกต และ/หรือ ผู้ที่มีส่วนร่วมในการสังเกต

2.6.4.4 คำชี้แจง เพื่ออธิบายผลบันทึกการสังเกต

2.6.4.5 รายการที่สังเกต จำแนกเป็น ด้านการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ จำนวน 7 รายการ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 5 รายการ ด้านการบรรยายภาาการเรียนรู้ จำนวน 3 รายการ ด้านสื่อการเรียนรู้ จำนวน 3 รายการ และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ จำนวน 3 รายการในส่วนของประเด็นนอกจากนี้ใช้การบันทึกเพิ่มเติม

2.6.5 นำประเด็นที่ได้ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้อง และความเหมาะสมของประเด็นแบบสังเกต และปรับปรุงประเด็นการสังเกตตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

2.6.6 การตรวจสอบคุณภาพและปรับปรุงแก้ไข โดยเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอนบูรณาการ จำนวน 5 ท่าน พิจารณาตรวจสอบพิจารณาความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ใช้เกณฑ์การตัดสินใจของผู้เชี่ยวชาญ (IOC) มีค่า 0.5 ขึ้นไปในความเป็นไปได้ของประเด็น ความเหมาะสมของข้อคำถามที่จะนำไปเก็บข้อมูล ความสอดคล้อง และความครอบคลุมของเรื่องที่ศึกษา พบว่า ได้รายการสังเกตที่มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.8 ถึง 1 จำนวนทั้งสิ้น 21 ข้อ

1) “ครูมีการหาค่าคุณภาพ” (ของอะไร) เปลี่ยนเป็น “ครูมีการหาค่าคุณภาพของเครื่องมือ”

2) “การจัดทำหน่วยการเรียนรู้” ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะให้ผู้วิจัยควรใช้ “การตรวจแผนการสอน กับสอบถามเพิ่มเติมในบางประเด็นที่อาจมองไม่เห็นได้โดยการสังเกต”

3) “ความถูกต้องของการประเมินผู้เรียน” ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะว่าในส่วนนี้ประเด็นยังไม่ใช้ในเรื่องของความถูกต้อง เพิ่มเติม “การให้ข้อมูลป้อนกลับ ซึ่งแบ่งประเด็นย่อยในการสังเกตออกเป็น การให้ข้อมูลป้อนกลับทันทีในขณะที่สอน และ มีการให้ข้อมูลป้อนกลับในสัปดาห์ถัดไป”

2.6.7 จัดทำเป็นแบบสังเกตฉบับจริง

ระยะเวลาในการศึกษา

ผู้วิจัยใช้ระยะเวลาในการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล ในโรงเรียนรัตนธิเบศร์เป็นเวลา 5 เดือน คือ เมษายน ถึง สิงหาคม 2552 โดยผู้วิจัยเริ่มติดต่อกับทางโรงเรียนเป็นเวลาล่วงหน้า 3 เดือน เพื่อขอความร่วมมือในการเข้าไปเก็บข้อมูล ขอดูตารางสอน และมีการสนทนากลุ่ม การจัดตารางในการสังเกตการสอนครู สัมภาษณ์ผู้บริหาร การสัมภาษณ์กรรมการสถานศึกษา การเก็บแบบสอบถามผู้เรียน การเก็บแบบสอบถามผู้ปกครอง และ ดังแสดงตารางที่ 5

ตารางที่ 5 วัน เวลา ที่เข้าไปเก็บข้อมูลในสถานศึกษา

วัน/เดือน/ปี ที่เก็บข้อมูล	ดำเนินการ/เครื่องมือ	แหล่งข้อมูล	เวลา
20 เมษายน 2552	ติดต่อสอบถาม	กลุ่มบริหารวิชาการ	9.00 – 12.00 น.
4 พฤษภาคม 2552	ติดต่อสอบถาม	กลุ่มบริหารวิชาการ	9.00 – 12.00 น.
7 พฤษภาคม 2552	ติดต่อสอบถาม	กลุ่มบริหารวิชาการ	9.00 – 12.00 น.
11 พฤษภาคม 2552	ตารางสอนครู เริ่มดำเนินการ (วันเปิดภาคเรียน)	กลุ่มบริหารวิชาการ	9.00 – 15.30 น.
14 พฤษภาคม 2552	ตารางสอนครู	กลุ่มบริหารวิชาการ	9.00 – 15.30 น.
19 พฤษภาคม 2552	ตารางสอนครู	ครูผู้สอน	8.30 – 15.30 น.
20 พฤษภาคม 2552	ตารางสอนครู	ครูผู้สอน	8.30 – 15.30 น.
25 พฤษภาคม 2552	ตารางสอนครู	ครูผู้สอน	8.30 – 15.30 น.
26 พฤษภาคม 2552	ตารางสอนครู	ครูผู้สอน	8.30 – 15.30 น.
9 มิถุนายน 2552	ตารางสอนครู	ครูผู้สอนกลุ่มสาระ การงานอาชีพ และ เทคโนโลยี	13.45 – 14.40 น.

ตารางที่ 5 (ต่อ)

วัน/เดือน/ปี ที่เก็บข้อมูล	ดำเนินการ/เครื่องมือ	แหล่งข้อมูล	เวลา
10 มิถุนายน 2552	ตารางสอนครู	ครูผู้สอนกลุ่มสาระ ศิลปศึกษา	9.10 – 10.05 น.
11 มิถุนายน 2552	ตารางสอนครู	ครูผู้สอนกลุ่มสาระ วิทยาศาสตร์	13.45 – 14.40 น.
15 มิถุนายน 2552	แบบสังเกตการสอน	ครูผู้สอนกลุ่มสาระ วิทยาศาสตร์	12.30 – 13.45 น.
16 มิถุนายน 2552	แบบสังเกตการสอน	ครูผู้สอนกลุ่มสาระ การงานอาชีพและ เทคโนโลยี	9.10 – 10.05 น.
17 มิถุนายน 2552	ตารางสอนครู	ครูผู้สอน	9.10 – 10.05 น.
19 มิถุนายน 2552	ตารางสอนครู	ครูผู้สอนกลุ่มสาระ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	11.55 – 12.50 น.
22 มิถุนายน 2552	ตารางสอนครู	ครูผู้สอนกลุ่มสาระ ภาษาไทย	12.50 – 13.45 น.
	สัมภาษณ์ผู้บริหาร	รองผู้อำนวยการ สถานศึกษา	16.00 -16.55 น.
25 มิถุนายน 2552	แบบสังเกตการสอน	ครูผู้สอนกลุ่มสาระ การงานอาชีพและ เทคโนโลยี	8.15 – 10.05 น.
26 มิถุนายน 2552	ตารางสอนครู	ครูผู้สอนกลุ่มสาระ คณิตศาสตร์	9.10 – 10.05 น.
		ครูผู้สอนกลุ่มสาระ ภาษาต่างประเทศ	11.00 – 11.55 น.

ตารางที่ 5 (ต่อ)

วัน/เดือน/ปี ที่เก็บข้อมูล	ดำเนินการ/เครื่องมือ	แหล่งข้อมูล	เวลา
29 มิถุนายน 2552	แบบสอบถาม	กลุ่มกิจการผู้เรียน	8.30 – 15.30 น.
	แบบสังเกตการสอน	ครูผู้สอนกลุ่มสาระ พลศึกษา	13.45 – 14.40 น.
30 มิถุนายน 2552	เก็บแบบสอบถาม ความคิดเห็นผู้เรียน	ผู้เรียน	14.40 – 15.35 น.
	เก็บแบบสอบถาม ผู้ปกครอง	ผู้ปกครอง	14.40 – 15.35 น.
1 – 31 กรกฎาคม 2552	ติดตามแบบสอบถาม ความคิดเห็นผู้เรียน และแบบสอบถาม ผู้ปกครอง	ผู้เรียน/ผู้ปกครอง กลุ่มกิจการผู้เรียน	8.30 – 16.30 น.
9 กรกฎาคม 2552	แบบสังเกตการสอน	ครูผู้สอนกลุ่มสาระ ภาษาต่างประเทศ	10.05 – 11.00 น.
17 กรกฎาคม 2552	แบบสังเกตการสอน	ครูผู้สอนกลุ่มสาระ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	10.05 – 11.00 น.
23 กรกฎาคม 2552	สนทนากลุ่มครูผู้สอน	ครูผู้สอน	13.50 – 16.30 น.
29 กรกฎาคม 2552	แบบสังเกตการสอน	ครูผู้สอนกลุ่มสาระ ภาษาไทย	13.50 – 14.40 น.
10 สิงหาคม 2552	แบบสังเกตการสอน	ครูผู้สอนกลุ่มสาระ คณิตศาสตร์	11.50 – 12.40 น.
13 สิงหาคม 2552	แบบสังเกตการสอน	ครูผู้สอนกลุ่มสาระ ศิลปศึกษา	11.50 – 12.40 น.

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูล เอกสารหลักฐานต่าง ๆ ด้วยตนเอง โดยดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ติดต่อกับอาจารย์ผู้สอนท่านหนึ่ง (gate keeper) ที่ทำหน้าที่สอนในช่วงชั้นที่ 3 และเป็นผู้ประสานงานครูผู้สอนในการจัดการเรียนการสอนบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาของโรงเรียนรัตนานิเบศร์ ซึ่งเป็นผู้ติดต่อประสานงานให้ผู้วิจัยกับทางโรงเรียน ในการขอความอนุเคราะห์เข้าไปเก็บข้อมูลการวิจัย

2. นำหนังสือราชการจากภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ไปยังโรงเรียนรัตนานิเบศร์ด้วยตนเอง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ดำเนินการติดต่อกับทางโรงเรียน ครูผู้สอน เพื่อขออนุญาตเข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูลพร้อมทั้งขอตารางสอนของครูเพื่อนำมาสร้างผังการสัมภาษณ์ การสังเกต ตามวันและเวลา

3. ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 ระหว่างเดือนเมษายน ถึง สิงหาคม 2552 รวมใช้เวลาประมาณ 5 เดือน

4. ในขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้จัดตารางเวลาที่จะทำการสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม โดยผู้วิจัยเป็นผู้ทำการสังเกตครูผู้สอนด้วยตนเอง โดยใช้แบบสังเกตการจัดการเรียนการสอน เวลาที่ใช้ในการสังเกตการสอนของครูแต่ละคนตามเวลาที่เหมาะสม ใช้เวลา 1 คาบเรียนรายวิชานั้นต่อ 1 ครั้ง สำหรับการสัมภาษณ์ผู้บริหาร สัมภาษณ์กรรมการสถานศึกษา และการสนทนากลุ่มครูผู้สอน ผู้วิจัยทำการนัดหมายและติดตามสอบถามวันเวลาที่แต่ละท่านสะดวกให้ข้อมูล โดยจัดตารางเวลาการให้ข้อมูล และนัดหมายวันเวลาอีกครั้งหนึ่ง ในส่วนของแบบสอบถาม ผู้เรียนและแบบสอบถามเพื่อการวิจัยสำหรับผู้ปกครอง ผู้วิจัยขอความร่วมมือกับทางโรงเรียนและครูผู้สอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในการประชาสัมพันธ์ ให้ผู้เรียนทราบล่วงหน้า โดยขอความร่วมมือครูผู้สอนชี้แจงการตอบแบบสอบถามในคาบว่างของแต่ละห้องเรียน พร้อมแนบบแบบสอบถามเพื่อการวิจัยสำหรับผู้ปกครอง ให้ผู้เรียนนำกลับไปให้ผู้ปกครองประเมิน และนำกลับมาส่งที่หัวหน้าห้อง เพื่อรวบรวมส่งคืนให้ผู้วิจัยที่ห้องกิจการผู้เรียน (ห้องปกครอง)

6. การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลตามความเป็นจริงโดยทำการตรวจสอบ จากการนำเครื่องบันทึกเสียงจากการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่มมาถอดข้อความการสนทนาคำต่อคำ หากฟังการบันทึกไม่ชัดเจน ผู้วิจัยจะนำไปซักถามอีกครั้งเพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลยืนยันความถูกต้อง ในส่วนของแบบสอบถามผู้เรียนและแบบสอบถามเพื่อการวิจัยสำหรับผู้ปกครอง ทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบคำถาม ว่าทำแบบสอบถามครบตามจำนวนข้อหรือไม่

7. การตรวจสอบความเชื่อถือของข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) โดยผู้วิจัยรวบรวมข้อมูล จากแหล่งข้อมูลที่แตกต่างกัน เพื่อเป็นการตรวจสอบว่า สถานที่และเวลาต่างกันนั้น กระบวนการจัดการการเรียนรู้แบบบูรณาการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงเป็นอย่างไร เหมือนเดิมหรือต่างออกไปจากเดิมมากน้อยเพียงใด มีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ด้วยการนำ เทปบันทึกเสียงจากการสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์ มาถอดข้อความคำต่อคำ หากเทปสัมภาษณ์ไม่ชัดเจนให้นำไปซักถามย้อนกลับอีกครั้งเพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลยืนยันความถูกต้อง ก่อนนำมาจัดหมวดหมู่ประเด็นต่างๆให้ครบถ้วน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการตรวจสอบข้อมูลในด้านความครบถ้วนของข้อมูลความเป็นจริงของข้อมูล และความถูกต้องของข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์ ทั้งข้อมูลจากการสังเกต และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ซึ่งจะเป็นข้อความบรรยาย ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาประกอบกันโดยเรียบเรียงเนื้อหาจัดหมวดหมู่ตามกระบวนการจัดการเรียนการสอนเศรษฐกิจพอเพียงทั้ง 4 ด้าน ในส่วนของแบบสอบถามในแต่ละด้านใช้สถิติพื้นฐานในการอธิบายข้อมูลโดยสรุปเป็นภาพรวม และรายด้านตามวัตถุประสงค์การวิจัย

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดแผนดำเนินการวิจัยดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 แผนการดำเนินการวิจัย กระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลัก
เศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนรัตนธิเบศร์ จังหวัดนนทบุรี

วัตถุประสงค์ การวิจัย	คำถามการวิจัย	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ/วิธีการเก็บ รวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์ ข้อมูล
เพื่อศึกษา กระบวนการ จัดการเรียน การสอน แบบบูรณาการ ตามหลัก	โรงเรียนรัตนธิเบศร์ มีกระบวนการจัด การเรียนการสอน แบบบูรณาการตาม หลักเศรษฐกิจพอเพียง เป็นอย่างไรในด้าน			
ปรัชญา เศรษฐกิจ พอเพียง กรณีศึกษา	- ด้านการพัฒนาหน่วย การเรียนรู้แบบบูรณา การเศรษฐกิจ พอเพียง	- ครูผู้สอน - แผนการสอน - ผู้บริหาร	- ประเด็นสนทนากลุ่ม - แบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร - สัมภาษณ์เอกสารหลักฐาน	การวิเคราะห์ เนื้อหา
โรงเรียน รัตนธิเบศร์ จังหวัด นนทบุรี	- ด้านการจัดการเรียนรู้ แบบบูรณาการ เศรษฐกิจพอเพียง	- ครูผู้สอน - ผู้เรียน - ผู้บริหาร - บันทึกการสอน	- ประเด็นสนทนากลุ่ม - แบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร - แบบสอบถามผู้เรียน - แบบสังเกตการสอนครู - สัมภาษณ์เอกสารหลักฐาน	การวิเคราะห์ เนื้อหา
	- ด้านการวัดและ ประเมินผลการ เรียนรู้แบบบูรณาการ	- ครู - ผู้เรียน - ผู้บริหาร - แผนการสอน และบันทึก การสอน	- ประเด็นสนทนากลุ่ม - แบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร - แบบสอบถามผู้เรียน - แบบสังเกตการสอนครู - สัมภาษณ์เอกสารหลักฐาน	การวิเคราะห์ เนื้อหา
	- ด้านการบริหาร จัดการเรียนรู้ แบบบูรณาการ เศรษฐกิจพอเพียง	- ครู - บริหาร	- ประเด็นสนทนากลุ่ม - แบบสัมภาษณ์ ผู้บริหาร - สัมภาษณ์เอกสารหลักฐาน	การวิเคราะห์ เนื้อหา

บทที่ 4

ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยกรณีศึกษา (Case study) เพื่อศึกษากระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาโรงเรียนรัตนธิเบศร์ จังหวัดนนทบุรี ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การเรียนรู้ และการบริหารจัดการ โดยรวบรวมข้อมูลจาก การสนทนากลุ่มครูผู้สอน แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เรียน แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ปกครอง การสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา การสัมภาษณ์กรรมการสถานศึกษา และสังเกตการสอนแบบบูรณาการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูล

ตอนที่ 2 กระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

2.1 การเตรียมความพร้อมครูผู้สอน

2.2 การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้

2.3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2.4 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

2.5 การบริหารจัดการ

2.6 ปัจจัยที่ส่งผลให้โรงเรียนประสบความสำเร็จ

ตอนที่ 3 ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูล

ผู้วิจัยได้สรุปผล กระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนรัตนธิเบศร์ จากการสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์ผู้บริหาร การสัมภาษณ์กรรมการสถานศึกษา การสังเกตการสอน แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เรียน และแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ปกครอง ข้อมูลทั่วไปของครูโรงเรียนรัตนธิเบศร์ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูผู้สอน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ สาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ สาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ สาระการเรียนรู้ภาษาไทย สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา สาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สาระการเรียนรู้พลศึกษา และ สาระการเรียนรู้ศิลปศึกษา กลุ่มสาระละ 1 คน เป็นผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่มของผู้วิจัย และให้ความร่วมมือในการสังเกตการสอนของครู รวมถึงผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และผู้ปกครองผู้เรียน แสดงดังตารางดังนี้

ตารางที่ 7 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูล

(N = 939)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ผู้อำนวยการสถานศึกษา	1	
รองผู้อำนวยการสถานศึกษา	1	
กรรมการสถานศึกษา	1	
ครูผู้สอน	12	
ครูผู้สอน 8 กลุ่มสาระ	8	
ครูกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	4	
ผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	440	95.2
เพศ		
ชาย	253	57.5
หญิง	187	42.5

ตารางที่ 7 (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
อายุ		
12 ปี	5	1.1
13 ปี	321	73
14 ปี	109	24.8
15 ปี	5	1.1
ผู้ปกครอง	376	81.4
เพศ		
ชาย	120	31.9
หญิง	256	68.1
อายุ		
ต่ำกว่า 25 ปี	8	2.1
26 – 40 ปี	165	43.9
41 – 50 ปี	153	40.7
51 – 59 ปี	36	9.6
60 ปี ขึ้นไป	14	3.7
ความเกี่ยวข้องกับผู้เรียน		
มารดา	223	59.3
บิดา	116	30.9
ผู้ปกครอง	22	5.9
ยาย	5	1.3
ป้า	4	1.1
ญาติ	3	0.8
น้ำ	2	0.5
ย่า	1	0.2

ตารางที่ 7 (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพ		
รับจ้าง	113	30.1
รับราชการ	73	19.4
ค้าขาย	62	16.5
พนักงานบริษัท	53	14.0
ธุรกิจส่วนตัว	29	7.7
แม่บ้าน	29	7.7
รัฐวิสาหกิจ	15	4.0
ครูเอกชน	1	0.3
ทนายความ	1	0.3

จากตารางที่ 7 พบว่า ผู้ให้ข้อมูล มีผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหารสถานศึกษา และกรรมการสถานศึกษา เป็นครูผู้สอนสาระการเรียนรู้ คุรุกิจกรมพัฒนาผู้เรียน รวม 15 คนสำหรับข้อมูลของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 57.5 เพศหญิง ร้อยละ 42.5 มีช่วงอายุตั้งแต่ 12 ถึง 15 ปี โดยมีอายุ 13 ปี มากที่สุด รองลงมาคือ อายุ 14 ปี ข้อมูลของผู้ปกครอง พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 61.8 เพศชาย ร้อยละ 31.9 ดังนั้นข้อมูลที่ได้จึงเป็นข้อมูลจากมารดา มากที่สุด ร้อยละ 59.3 บิดา ร้อยละ 30.9 ผู้ปกครองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 30.1 รองลงมา คือ รับราชการ ร้อยละ 19.4

ตอนที่ 2 กระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

จากการที่สถานศึกษารับนโยบายเรื่อง การนำเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการในการจัดการเรียนการสอน ของกระทรวงศึกษาธิการ ผู้บริหารได้กำหนดในแผนปฏิบัติงานของโรงเรียนอย่างชัดเจน โดยให้มีการขับเคลื่อนการนำเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการผ่านกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีการประชุมและมอบหมายให้ครูทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ดำเนินการนำเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนโดยมีการดำเนินงาน ได้แก่

การเตรียมความพร้อมให้กับครูผู้สอน การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และการบริหารจัดการ มีรายละเอียดดังนี้

2.1 การเตรียมความพร้อมให้กับครูผู้สอน

ผู้บริหารมีการประชุมครูเพื่อชี้แจงทำความเข้าใจ สร้างความตระหนักให้ครูเห็นถึงความสำคัญของการนำเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการในการจัดการเรียนการสอน และเห็นประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียน ครู และสถานศึกษา มีการมอบหมายให้กลุ่มบริหารวิชาการเป็นผู้รับผิดชอบ มีการสนับสนุนส่งเสริมให้ครูผู้สอนเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา มีการจัดสถานที่และช่วงเวลาให้ครูผู้สอนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รวมทั้งมีการกำกับติดตามการนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมมาใช้ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ ดังข้อมูลที่ผู้วิจัยรวบรวมได้ดังนี้

... อันดับแรกเลย การประชุมของพวกคณะกรรมการวิชาการ ซึ่งประกอบไปด้วย หัวหน้ากลุ่มสาระ เราจะให้ครูผู้สอนแต่ละส่วนในหน่วยการเรียนรู้ให้บรรจุเศรษฐกิจพอเพียงเอาไว้อยู่ในหลักสูตรและแผนการสอนในทุกด้านให้ครบให้มียู่ในหน่วยการเรียนรู้ในแผนการเรียนรู้ แผนการสอน ...

... คือระบบของโรงเรียนเขามีการอบรมครูทั้งโรงเรียนเขาให้มีวิทยากรมาพูด เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงทั้งโรงเรียนนี้ให้ครูได้ฟังเลย ของโรงเรียนเรานี้หลายหนเลย เพราะโรงเรียนเราเป็นต้นแบบในเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียง แล้วเข้าไปก็เลยเห็นว่าในเรื่องของการสอนหรือแผนการสอน ต้องเอาอันนี้เข้าไปสอดแทรกแล้วแต่ของแต่ละวิชาที่จะเอาไปได้ ...

... ในเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียง ในบางหน่วยการเรียนรู้ก็จะมีกิจกรรมการสอน การบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงเลย ในแต่ละส่วนของเราต้องบูรณาการการเรียนการสอน บูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงก็ต้องนำมายึดเข้าไปในการจัดการเรียนการสอนด้วยในทุกวิชา คือจะให้มียู่ในทุกวิชาอยู่แล้วเพราะฉะนั้น เราจะดึงเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาเท่าที่ได้ แต่จะดึงได้มากน้อยแค่ไหนมันก็แล้วแต่ ...

2.2 การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ

หลังจากสร้างความเข้าใจ สร้างความตระหนัก รวมทั้งการจัดอบรมเพื่อให้ครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการนำเศรษฐกิจพอเพียงไปบูรณาการในการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนมีการกำกับติดตามให้ครูผู้สอนนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรม มาพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ทั้งภายในกลุ่มสาระและระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีการส่งแผนการสอนโดยการมอบหมายงานให้ครูผู้รับผิดชอบ จากกลุ่มบริหารวิชาการเป็นผู้ติดตามการทำงานของครูผู้สอน มีการดำเนินงานดังนี้

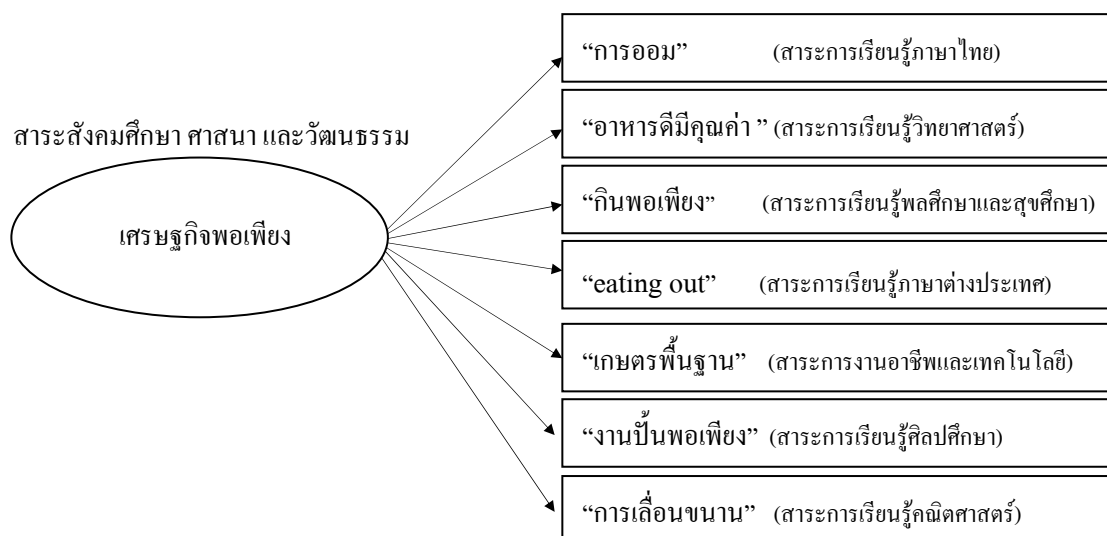
2.2.1 วิเคราะห์หลักสูตร

ครูผู้สอนแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ศึกษาหลักสูตรแกนกลางของสถานศึกษา วิทยาลัยฯ พันธกิจ เป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ร่วมกับการวิเคราะห์ตัวบ่งชี้ เนื้อหาสาระในกลุ่มสาระการเรียนรู้ของตนเอง โดยครูผู้สอนต้องวิเคราะห์แผนการจัดการเรียนรู้ร่วมด้วย เพื่อให้เห็นว่าธรรมชาติของวิชาสามารถที่จะบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงในเรื่องใดได้บ้าง ก่อนนำข้อสรุปที่ได้มากำหนดประเด็นหลัก ดังที่ครูผู้สอนเล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า “การวิเคราะห์หลักสูตร จะนำเอามาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่ม ต้องวิเคราะห์จากมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระของวิชาให้เหมาะกับช่วงชั้น แล้วก็ต้องให้เข้ากับนโยบาย กำหนดควิสัยทัศน์ จุดอ่อน จุดแข็ง ก็ดึงเอามาให้สอดคล้องกัน เพราะเราต้องดูว่าดึงหน่วยการเรียนรู้ให้ตรงกับมาตรฐาน มาตรฐานนั้นมีกี่ข้อ ในกี่ข้อนั้นเน้นอะไรบ้าง” ซึ่งสอดคล้องกับครูผู้สอนอีกท่านกล่าวว่า “วิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา แล้วก็หลักสูตรของ แกนกลางของกลุ่มสาระ”

2.2.2 กำหนดประเด็นหลัก

ครูผู้สอนในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ กำหนดประเด็นหลักที่สอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงและเนื้อหาสาระของตนเอง ทำให้ประเด็นหลักมีความหลากหลาย ตามธรรมชาติของกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่รับผิดชอบหลักเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง คือ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีการกำหนดประเด็นหลักเรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียง” และเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ให้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง

กับผู้เรียน สำหรับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ ได้มีการกำหนดประเด็นหลักตามลักษณะเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสาระของตนเอง ดังแสดงในภาพที่ 5

ภาพที่ 5 กำหนดประเด็นหลักกลุ่มสาระการเรียนรู้

2.2.3 ออกแบบหน่วยการเรียนรู้

หลังจากที่ครูผู้สอนในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ กำหนดประเด็นหลักแล้ว ครูผู้สอนนำประเด็นหลักมาออกแบบหน่วยการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียง เข้ามาร่วมด้วย ซึ่งหน่วยการเรียนรู้ประกอบด้วย จุดประสงค์การเรียนรู้และผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้อง กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ดังนี้

2.2.3.1 จุดประสงค์การเรียนรู้และผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

ครูผู้สอนมีการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และสาระการเรียนรู้ช่วงชั้น ดังตัวอย่างกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษา ดังตารางที่ 8

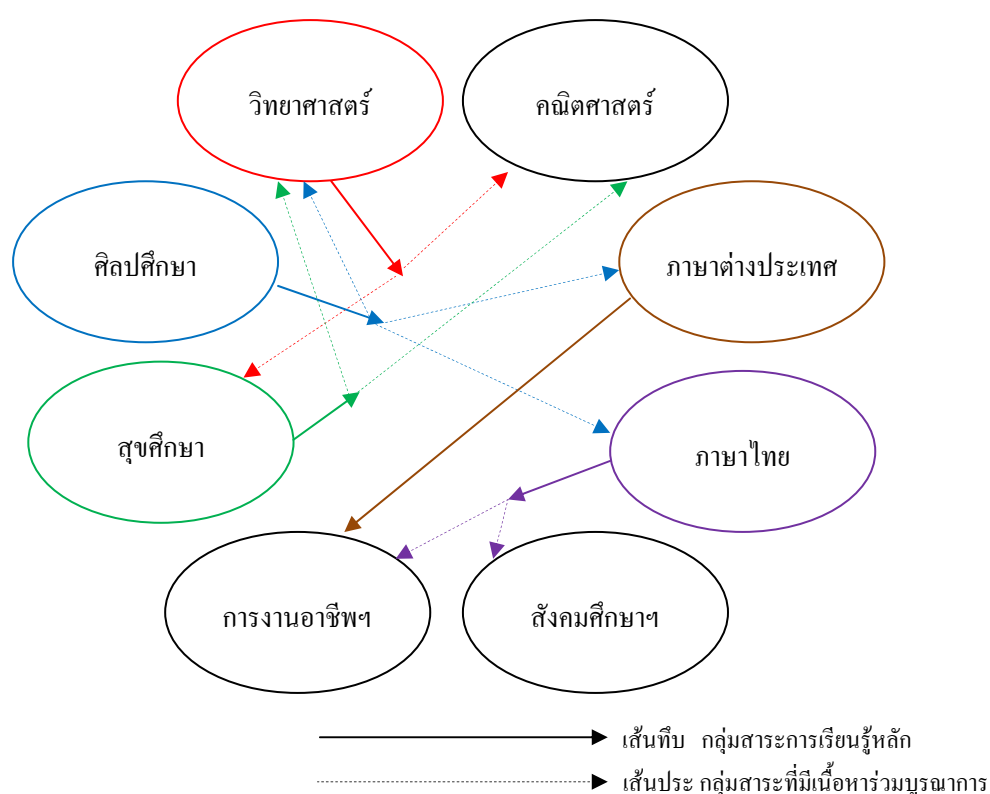
ตารางที่ 8 ตัวอย่างจุดประสงค์การเรียนรู้และผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

สาระการเรียนรู้	หน่วย/เรื่อง	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	จุดประสงค์การเรียนรู้
สังคม ศีลธรรม และวัฒนธรรม	เศรษฐกิจพอเพียง	มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ ความหมาย ความเป็นมา องค์ประกอบของเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน	- บอกความหมาย ความเป็นมา และองค์ประกอบของเศรษฐกิจพอเพียง - วิเคราะห์แก้ปัญหาเศรษฐกิจ โดยใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง
ศิลปศึกษา	ความงามทัศนศิลป์ (ป็นงานพอเพียง)	- แสดงออกถึงความรู้สึกรักในการรับรู้ความงามจากประสบการณ์และจินตนาการ - ถ่ายทอดความงามในทัศนศิลป์ (ประติมากรรม) ตามความถนัดและความสนใจ - นำหลักเศรษฐกิจพอเพียง มาบูรณาการสร้างสรรค์กับงานทัศนศิลป์	- บอกถึงความงามของธรรมชาติ และความงามของศิลปะได้ - รู้และเข้าใจถึงความงามของทัศนศิลป์ - สร้างงานทัศนศิลป์ (ประติมากรรม) ได้อย่างพอเพียง

2.2.3.2 กิจกรรมการเรียนรู้

ครูผู้สอนได้สอดแทรกเศรษฐกิจพอเพียงทั้งในส่วนของการชี้แนะ ชี้สอน และขั้นสรุป โดยสอดแทรกระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เนื้อหาบทเรียน และการปฏิบัติกิจกรรม สำหรับหน่วยการเรียนรู้ที่มีการบูรณาการ พบว่า ครูผู้สอนมีการบูรณาการร่วมกัน ทั้งการบูรณาการในกลุ่มสาระและระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ ผู้อำนวยการสถานศึกษา กล่าวถึง การจัดครูผู้สอนในการบูรณาการ “ ถ้าเป็นลักษณะต่างวิชา เราจะใช้วิธีเชิญครูที่ต่างวิชามานั่งกัน เอาวิชาส่วนนี้เอาวิชาโน้นเข้ามา วิชานี้จะเข้ามาสอนร่วม แล้วถ้าจัดเอกเทศเลยก็วิชาใครวิชามัน แต่ถ้าจะต้องมาเกี่ยวข้องก็เชิญเข้ามาเป็นผู้สอนร่วม” ในการปฏิบัติจริงนั้นครูผู้สอน ส่วนใหญ่ประสานงานกันเองระหว่างเพื่อนครู ว่าตนเองจะบูรณาการกับใคร เป็นลักษณะของการพูดคุยกันจากเนื้อหาที่สามารถเชื่อมโยงกันได้ จากนั้นนำรายละเอียดที่ได้มาเขียนลงในแผนการจัดการเรียนรู้ของตนเอง “วิธีเขียนของแต่ละคน วิธีดำเนินการสอนของแต่ละคนก็จะต่างกัน”

ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ครูผู้สอน เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ในการปฏิบัติกิจกรรมบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงให้เข้ากับสถานการณ์ขณะที่ยังดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้การสอน ครูผู้สอน กล่าวถึง การออกแบบกิจกรรมโยงเนื้อหาการเรียนรู้ว่า “ในรูปแบบของ พี่ จะให้เค้าวาดภาพ เสร็จแล้วก็บูรณาการกับภาษาไทย การเขียนคำขวัญ ให้สอดคล้องเหมาะสม กับภาพ ส่วนภาษาอังกฤษก็ให้แปลไทยด้วย และอังกฤษด้วย ส่วนสังคมจะเป็นเรื่องของ สิ่งแวดล้อม”

ภาพที่ 6 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้

จากภาพที่ 6 ครูผู้สอนออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการร่วมกับสาระการเรียนรู้อื่น เช่น กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ บูรณาการเชื่อมโยงเนื้อหาเกี่ยวกับกลุ่มสาระการเรียนรู้พลศึกษา และสุขศึกษา และสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ในส่วนของสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษา บูรณาการ กับสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และภาษาไทย เป็นต้น

2.2.3.3 สื่อและแหล่งการเรียนรู้

ครูผู้สอนเลือกใช้สื่อการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียง เป็นสื่อที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง โดยสื่อที่ใช้มาจากแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน เช่น ชุมชนตลาดเทศบาลเมืองนนทบุรี ทำนํานันท์ เป็นต้น จากการศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน และการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า สื่อที่ครูผู้สอนนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนส่วนใหญ่เป็นสื่อสำเร็จรูป ใบงาน ใบความรู้ให้ผู้เรียน ครูผู้สอนส่วนใหญ่ผลิตสื่อด้วยตนเอง โดยศึกษาจากตำรา เอกสาร และการเข้าอบรม นำมาประยุกต์ให้เข้ากับเนื้อหาการเรียนรู้ และสอดคล้องเศรษฐกิจพอเพียงร่วมด้วย

สาระการเรียนรู้ที่มีการใช้สื่อสำเร็จรูปในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงโดยตรง คือกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ที่มีหน่วยการเรียนรู้เรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่ การทำผักกาดดอง น้ำหมักชีวภาพ ประกอบการสอน นอกจากนี้ สาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ครูผู้สอนจัดทำสื่อสอดคล้องกับความพอประมาณ ในหน่วยการเรียนรู้เรื่องสารอาหาร เรื่องอาหารดีมีคุณค่า และสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ สอดแทรกพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในเรื่องของคุณธรรม โดยใช้สื่อมัลติมีเดียในการจัดการเรียนรู้

... ในเรื่องที่ทำนี่ก็คือในเรื่องของ บทเรียนมัลติมีเดีย เรื่องการแปลงทางเรขาคณิต ก็จะใช้ตัวนั้นเป็นมัลติมีเดีย เป็นบทเรียนที่เป็นลักษณะของการ์ตูน แล้วก็จะสอดแทรก ในเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียงดังเอาพระบรมราโชวาทของในหลวงเข้าไปในนี้...

นอกจากนี้ครูผู้สอนได้ออกแบบสื่อการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเข้าถึงได้ เช่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระบุสื่อรูปภาพโครงการทดลองหมู่บ้านประมง โดยยึดแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดอุดรดิษฐ์ และภาพประกอบ 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ภาพธนบัตรถ่ายเอกสารฉบับหนึ่งพันบาท “เป็นตัวอย่าง เป็นภาพ เปิดใน internet บ้าง ให้เค้าดูว่าให้เค้าดูว่าคนที่ใช้ชีวิต ที่เป็นตัวอย่างของความพอเพียง”

2.2.3.4 การออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ครูผู้สอนมีการออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยแบ่งการให้คะแนนตามสัดส่วนของคาบเรียน ตามความมากน้อยในรายวิชาปฏิบัติ ครูผู้สอนประเมินผลการเรียนรู้จากการปฏิบัติงานเป็นส่วนใหญ่ และในบางรายวิชามีการให้คะแนนชิ้นงานร่วมกัน ครูผู้สอนส่วนใหญ่ใช้เครื่องมือเป็น แบบทดสอบการฝึกปฏิบัติ การทดสอบ และพฤติกรรมการณ์เรียน ความสนใจในการเรียน ส่วนรายวิชาการที่เป็นทฤษฎีเน้นการทำแบบทดสอบย่อย การถามตอบ ตรวจแบบฝึกหัด เพื่อนำมาประเมินผลสำเร็จในการเรียน ดังข้อมูล ที่ได้จากการสนทนากลุ่มครูผู้สอน และการศึกษาเอกสารแผนการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน ดังนี้

... อันนี้เรากำหนดวิธีการวัดจากการปฏิบัติจริงในชั้นเรียน ที่เค้าปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนก็จะมีทุกชั่วโมงจะให้เด็กทำกิจกรรม จะให้คะแนนกันไว้ ตั้งคะแนนไว้ 20 คะแนน เราจะให้ตามความถี่ของคะแนนเรื่อยๆ แล้วก็ให้นำมาประเมินตอนท้ายเป็นการ scan เด็ก ปฏิบัติเสร็จแล้วเราก็นำมาประเมินตอนท้าย หากอีกทีหนึ่ง เพราะว่าภาคปฏิบัติค่อนข้างยุติธรรมกับเด็กตรงนี้เราต้องดูเยอะดูแทบทุกชั่วโมงเลยว่าตรงนี้เด็กมีการทำกิจกรรมร่วมกับครูผู้สอนมีการcommunication กับครูมากน้อยแค่ไหน ก็จะใช้เรื่องภาคปฏิบัติมาเป็นเกณฑ์ในชั้นเรียน ...

หลังจากครูผู้สอนพัฒนาหน่วยการเรียนรู้แล้ว มีการดำเนินการในลำดับขั้นตอนต่อไป ดังนี้

1. ส่งหน่วย/แผนการจัดการเรียนรู้ให้กับกลุ่มบริหารวิชาการ เพื่อตรวจสอบว่าหน่วยการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับหลักสูตรกิจพอเพียงหรือไม่ อย่างไร
2. แผนการเรียนรู้ที่ได้รับการตรวจสอบและแก้ไขอย่างถูกต้องแล้ว ส่งต่อให้รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารวิชาการ และผู้บริหารสถานศึกษาพิจารณาเพื่ออนุมัติต่อไป
3. หลังจากผู้บริหารสถานศึกษาอนุมัติแล้ว ส่งกลับไปให้หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และครูผู้สอนเป็นลำดับต่อไป

ดังที่ผู้อำนวยการสถานศึกษาเล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า

... ในการมอบหมายงานในเรื่องของการบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง ทางกลุ่มบริหารวิชาการ ก็ได้มอบหมายให้ผู้ช่วยรองคือ ท่านอาจารย์ ซึ่งมีวิทยฐานะ ครูชำนาญการพิเศษ เป็นผู้ดูแลในเรื่องของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หรือเป็นชุมชนอะไรก็ได้ คิดตามตรงนี้มีมัย ทำหรือเปล่า วัดผลปีต่อปีในหลักสูตรใหม่เราบรรจุในหน่วยการเรียนรู้ ไว้เลยตรงนี้ เพราะฉะนั้น จะมีการตรวจเช็คแผนการสอนของครูว่ามีมัยในเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียง เราจะให้ส่งแผนการเรียนรู้และหน่วยการเรียนรู้ที่กำหนดให้ครูส่งทุกคน ...

2.3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

หลังจากพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ ครูผู้สอนนำแผน/หน่วยการจัดการเรียนรู้ที่ได้ มาใช้จริงในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน สอดแทรกหลักเศรษฐกิจพอเพียงร่วมในเนื้อหา และกิจกรรมทั้งขั้นนำ ขั้นสอน และขั้นสรุป จากการสังเกตการสอนของผู้วิจัย ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้และการสนทนากลุ่มครูผู้สอน พบว่า

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครูผู้สอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ ครูพัฒนาขึ้นมาดำเนินการสอนจริงกับผู้เรียน โดยการอธิบายเนื้อหารายวิชาควบคู่กับการสอดแทรก หลักเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีการบูรณาการการจัดการเรียนการสอนเศรษฐกิจพอเพียง โดยจัดตาม กิจกรรมการเรียนการสอนเป็นหลักแบ่งออกเป็น การบูรณาการในลักษณะสอดแทรกกิจกรรม การบูรณาการโดยใช้กิจกรรมโครงงาน และการบูรณาการโดยใช้กิจกรรมแก้ปัญหาในการจัดการ เรียนรู้ครูผู้สอนมีการยกตัวอย่างจากสถานการณ์ใกล้ตัวนักเรียน ประกอบกับนำเสนอสื่อสำเร็จรูปมา กระตุ้นความสนใจในการเรียนของผู้เรียน ทำให้บรรยากาศในการเรียนรู้มีความน่าสนใจในรายวิชา ที่เน้นการปฏิบัติครูผู้สอนให้ผู้เรียนได้เข้าใจในทฤษฎี ก่อนลงมือปฏิบัติงานจริง ผู้เรียนเกิดการ เรียนรู้ด้วยตนเอง โดยครูผู้สอนประเมินการปฏิบัติกิจกรรมทั้งรายคน และรายกลุ่มตามสภาพจริง รวมทั้งผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินตนเอง ประเมินเพื่อนต่างกลุ่ม ข้อมูลที่ครูผู้สอนได้จากการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ นำมาปรับปรุงพัฒนาให้เข้ากับกลุ่มผู้เรียนแต่ละห้องที่มีความแตกต่างกันของ ครูผู้สอน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ผลการสังเกตเสนอดังนี้

กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ จากผลการสังเกตการสอน พบว่า ครูผู้สอนมีการจัดการเรียนการสอนบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้กิจกรรมแก้ปัญหา ดังในหน่วยการเรียนรู้เรื่อง “อาหารดีมีคุณค่า” ครูผู้สอนนำผู้เรียนเข้าสู่เนื้อหาโดยสอบถามผู้เรียนอาหารหลัก 5 หมู่ ครูผู้สอนยกตัวอย่างการบริโภคอาหารของคนที่ยืน และถามผู้เรียนว่า “เธอชอบกินขนมกรุบกรอบกันจะเป็นอย่างนี้ แล้วเราควรเลือกกินอย่างไรล่ะ” โดยครูผู้สอนเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจพอเพียง ความพอประมาณในการบริโภคอาหาร “เราต้องรู้จักเลือกทานพอร่ม ไม่กินเหลือ ถ้าเหลือก็จะก่อขยะเสียอีก ผู้เรียนรู้จักกำขมิ้นมีเทนมียะ ว่าเกิดจากอะไร” เมื่อครูผู้สอนอธิบายก็นำผู้เรียนเข้าสู่เนื้อหาการเรียนสารอาหาร ความพอประมาณในการบริโภค ภูมิคุ้มกันในตัวเองจากการเลือกทานของที่ดีมีประโยชน์ และคุณธรรมเรื่องความซื่อสัตย์ จากนั้นแบ่งกลุ่มผู้เรียน 4-5 คน ให้ศึกษาบทเรียนสำเร็จรูปอาหารดีมีคุณค่า และร่วมกันวิเคราะห์สารอาหารที่ได้จากการบริโภคขนมคบเคี้ยวต่างๆ ที่ครูเตรียมมาให้ บูรณาการร่วมกับคณิตศาสตร์ในการคำนวณหาค่ามวลของร่างกาย คุณค่าของสารอาหารที่ได้รับ และบูรณาการกับพลศึกษาในเรื่องของการออกกำลังกาย น้ำหนักส่วนสูงของแต่ละช่วงวัยที่เหมาะสม โดยครูผู้สอนสอบถามความเข้าใจของผู้เรียนหลังจากศึกษาบทเรียนสำเร็จรูปร่วมกัน พร้อมอธิบายวิธีการคำนวณ และการแปลผลที่ถูกต้อง จากนั้นให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอผลที่กลุ่มได้จากการคำนวณ บอกปริมาณสารอาหารที่ได้รับ รวมถึงโทษของการรับประทานที่มากเกินไป “เพื่อนๆ จะเห็นครับว่าถ้าเรากินแป้งมากๆ เราก็จะอ้วนง่าย เพราะแป้งจะเปลี่ยนเป็นน้ำตาล” ครูผู้สอนสรุปเนื้อหาการเรียนรู้โดยรวม และเน้นสิ่งที่ผู้เรียนควรจะรู้ แล้วทำการทดสอบหลังเรียนเพื่อตรวจสอบความเข้าใจบทเรียน

กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ จากผลการสังเกตการสอน พบว่า ครูผู้สอนมีการจัดการเรียนการสอนบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้กิจกรรมแก้ปัญหา ดังในหน่วยการเรียนรู้เรื่อง “การเลื่อนขนาน” ครูผู้สอนนำเข้าสู่เนื้อหา รูปภาพตัวอย่างการเลื่อนขนาน และบอกว่าแต่ละภาพประกอบด้วยอะไรบ้าง ครูและผู้เรียนอภิปรายร่วมกันว่าภาพมีความเกี่ยวข้องกับการเลื่อนขนานอย่างไร ครูชี้แจงวัตถุประสงค์ ในการเรียนและกิจกรรมการสอน ให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่ม 4-5 คน ส่งตัวแทนกลุ่มมารับใบความรู้ เอกสารประกอบการวิเคราะห์ ให้ผู้เรียนร่วมกันพิจารณาภาพ ครูยกตัวอย่างพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ตรัสเกี่ยวกับ “เมื่อเผชิญหน้ากับงานหนัก คิดเสมอว่าเป็นไปไม่ได้ที่จะล้มเหลว จงมีความเพียรอันบริสุทธิ์ สติปัญญาที่เฉียบแหลม ร่างกายที่สมบูรณ์จะนำมาซึ่งความสำเร็จ” เป็นการยกตัวอย่างการจัดการความรู้ กิจกรรมการสอน เน้นการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน ศึกษาเอกสารควบคู่กับบทเรียนมัลติมีเดีย ครูผู้สอนสรุปเนื้อหาสำคัญและสิ่งที่ผู้เรียนควรรู้ กระตุ้นจากการถาม ตอบ เพื่อความเข้าใจของครูและผู้เรียน

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ จากผลการสังเกตการสอน พบว่า ครูผู้สอนมีการจัดการเรียนการสอนบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้การบูรณาการสอดแทรกกิจกรรมต่างๆ โดยครูผู้สอนเชื่อมโยงเนื้อหาสาระวิชาอื่นที่เกี่ยวข้องกับการสอนมาร่วมสอนด้วย ดังในหน่วยการเรียนรู้เรื่อง “eating out” ครูผู้สอนทบทวนบทเรียน ก่อนการเริ่มบทเรียนสอบถามความรู้ความเข้าใจในบทเรียนที่ผ่านมา และแจ้งวัตถุประสงค์ รายละเอียดกิจกรรมการสอน ยกตัวอย่างการกินอาหารฟาสต์ฟู้ด ซึ่งเป็นเรื่องที่สามารถเข้าถึงได้ในชีวิตประจำวัน สัมพันธ์กับความพอประมาณ มีเหตุผล และภูมิคุ้มกัน ครูผู้สอนให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มกัน Create your own pizza topping using Thai ingredients ให้ผู้เรียนเข้ากลุ่มร่วมกันทำแผ่นพิซซ่าโฆษณาขาย Pizza บูรณาการกับการงานอาชีพโดยการแทรกเนื้อหาเรื่องอาชีพเสริมรายได้ มีการแบ่งกลุ่มผู้เรียนให้ระดมความคิดกันในการออกแบบหน้า pizza แบบไทยๆ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เสริมทักษะการคิดสร้างสรรค์ ครูผู้สอนสรุปเนื้อหาโดยรวมเรื่องการกินอาหารว่าผู้เรียนสามารถนำมาประยุกต์ให้เข้ากับคนไทยได้ โดยการใช้ความคิดสร้างสรรค์ และรู้จักการบริโภคที่พอเพียง

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย จากผลการสังเกตการสอน พบว่า ครูผู้สอนมีการจัดการเรียนการสอนบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้กิจกรรมเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจพอเพียง ดังในหัวข้อเรื่อง “การออม” ครูผู้สอนทบทวนเนื้อหาการเรียนรู้จากบทเรียนที่ผ่านมา ความรู้ความเข้าใจเรื่องการวางแผนเรื่อง โดยยกตัวอย่างจำลองพระร่วง จากเนื้อหาในการเรียนมานำเข้าสู่บทเรียน โดยครูอธิบายให้ผู้เรียนเห็นขั้นตอนของการวางแผนเรื่องที่ดี กิจกรรมการสอนครูผู้สอนให้ผู้เรียนแบ่งออกเป็น 6 กลุ่มช่วยกันคิดโครงเรื่องในการเขียนเรียงความเรื่องการออม ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโดยใช้วงจร PDCA ออกมาเป็นผังความคิดและนำเสนอหน้าชั้นเรียน ครูผู้สอนสรุปเนื้อหาโดยรวมและสอบถามความเข้าใจของผู้เรียนเรื่อง การเขียนเรียงความเศรษฐกิจพอเพียง

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จากผลการสังเกตการสอน พบว่า ครูผู้สอนมีการจัดการเรียนการสอนบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้การบูรณาการสอดแทรกกิจกรรมเชื่อมโยงเนื้อหาเกี่ยวกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ในหน่วยการเรียนรู้เรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียง” ครูผู้สอนให้ผู้เรียนทำสมาธิก่อนเรียน 3 - 5 นาที จากนั้นสอบถามความรู้ความเข้าใจในบทเรียนที่ผ่านมา ก่อนเข้าสู่กิจกรรม โดยครูผู้สอนสุ่มเรียกผู้เรียน 1 คนตามเลขที่ ออกมาอ่านพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จากธนบัตรหนึ่งพันบาท พร้อมกับแจ้งผลการเรียนรู้ที่คาดหวังให้ผู้เรียนทราบ ครูผู้สอนสอบถามผู้เรียนว่า “เศรษฐกิจพอเพียง หมายความว่าอย่างไร” ให้ผู้เรียนสรุป

แนวคิดของตนเองลงบนกระดาษ ทำการจับคู่เพื่อนที่นั่งติดกันศึกษา ใบความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ความหมาย ความเป็นมา และองค์ประกอบต่างๆ คือ ความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน ความรู้ และคุณธรรม บูรณาการร่วมกับวิชาการงานอาชีพฯ โดยการยกตัวอย่างการเพาะเห็ด และทำผักกาดดองของผู้เรียนว่าเป็นอาชีพได้ ทำเองได้ ขายได้ มีเงินเก็บและหน่วยการเรียนรู้เรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่ซึ่งเป็นหน่วยการเรียนรู้หนึ่งของสาระการงานอาชีพฯ บูรณาการภายในสาระการเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ร่วมด้วย ในสภาพแวดล้อมสภาพสังคม “สมัยอยุธยาประชาชนจะประกอบอาชีพเกษตรกรรมแบบพอเพียงชีพ หมายความว่าพอมีพอกิน เหลือแล้วจึงมาแลกเปลี่ยนกัน” ยกตัวอย่างบุคคลที่มีความพอเพียงจากข่าว มาเล่าให้ผู้เรียนฟังแล้วซักถามผู้เรียนว่า “การปฏิบัติตนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของบุคคลเหล่านี้ มีประโยชน์อย่างไร” ให้ผู้เรียนทำใบงาน จากการสอนครูจะเป็นผู้สรุปเนื้อหาสำคัญที่ผู้เรียนควรทราบ

กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี จากผลการสังเกตการสอน พบว่าครูผู้สอนมีการจัดการเรียนการสอนบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้กิจกรรมโครงงาน ดังในหน่วยการเรียนรู้เรื่อง “เกษตรพื้นฐาน” ครูผู้สอนทบทวนบทเรียนในคาบที่ผ่านมาว่าเรียนไปถึงเรื่องใด ก่อนให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริงครูแจ้งวัตถุประสงค์ในการเรียน รายละเอียดการปฏิบัติงานในแต่ละขั้นตอนโดยการอธิบายประกอบการสาธิตเป็นตัวอย่าง จากนั้นให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่ม 5 - 8 คน ศึกษาใบงานเกี่ยวกับการแปรรูปพืชผลทางการเกษตรในการทำผักกาดดอง และนำหมักชีวภาพ โดยให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็น ความหมายของผลผลิตการเกษตร ประเภทของผลผลิต การเก็บเกี่ยว และการแปรรูป โดยครูผู้สอนยกตัวอย่างการทำเกษตรแบบยั่งยืนของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงประทานให้เกษตรกร ใช้ประโยชน์จากพื้นที่อยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด นำผลผลิตมาแปรรูปเพิ่มรายได้เลี้ยงครอบครัว ไม่ต้องอพยพย้ายถิ่น ครูผู้สอนสะท้อนในผู้เรียนเห็นถึงความพอประมาณ มีเหตุผลในการใช้ชีวิตเน้นการทำงานเป็นกลุ่มเสริมการเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้เรียนจากการที่ได้นำผลผลิตจากการทำผักกาดดองที่ได้จากการเรียนไปขายในโรงเรียน และชุมชนใกล้เคียง ครูผู้สอนร่วมกับผู้เรียนสรุปเนื้อหาสิ่งที่ได้รับจากการเรียนเกิดประโยชน์ สามารถนำไปใช้ได้อย่างไรโดยครูจะซักถามความเข้าใจในการปฏิบัติ ข้อบกพร่อง และแนวทางแก้ไขเมื่อเกิดปัญหาโดยครูเป็นผู้ให้คำแนะนำตลอดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษา จากผลการสังเกตการสอน พบว่า ครูผู้สอนมีการจัดการเรียนการสอนบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง โดยการบูรณาการสอดแทรกกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้อื่น ในหัวข้อเรื่อง “งานปั้นพอเพียง” ครูผู้สอนให้ผู้เรียนศึกษาตัวอย่างเกี่ยวกับงานทัศนศิลป์ประเภทต่างๆ แล้วร่วมกันอภิปรายศิลปะที่ผู้เรียนพบเห็นในชีวิตประจำวัน ศึกษาใบความรู้เพิ่มเติม ครูผู้สอนยกตัวอย่างวัสดุเหลือใช้ หรือของที่เก่าแล้วสามารถนำมาใช้ในงานศิลปะให้เกิดเป็นชิ้นงานแบบใหม่ได้ด้วยความสามารถของผู้เรียนเองในการคิดสร้างสรรค์ ซึ่งให้เห็นถึงความพอประมาณ มีเหตุผล เพื่อให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจในชีวิตประจำวัน โดยนำวัสดุเหลือใช้มาสร้างสรรค์งานความเป็นไทยตามหลักความพอเพียง และสอดแทรกเนื้อหาวิทยาศาสตร์ ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การงานอาชีพเรื่องของการออกแบบผลิตภัณฑ์ ภาษาไทยมีการเขียนคำอธิบายรายละเอียดของสิ่งที่ผู้เรียนประดิษฐ์ แรงบันดาลใจ สิ่งที่ยากปรับเปลี่ยนจากชิ้นงาน กิจกรรมการเรียนรู้เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ตามความสนใจ ครูผู้สอนสรุปเนื้อหาการเรียนในภาพรวม ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการสรุปวิจารณ์ผลงาน เสนอแนะเพิ่มเติม ปรับปรุง

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา จากผลการสังเกตการสอน พบว่า ครูผู้สอนมีการจัดการเรียนการสอนบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง โดยการบูรณาการสอดแทรกกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้อื่น ในหัวข้อเรื่อง “กินพอเพียง” ครูผู้สอนทบทวนกิจกรรมการเรียนการสอนจากคาบเรียนที่ผ่านมา ก่อนเข้าสู่กิจกรรมใหม่ โดยให้ผู้เรียนทราบถึงกฎกติกาและเกณฑ์การปฏิบัติกิจกรรม นำเข้าสู่ทฤษฎีการเรียนรู้โดยยกตัวอย่างโรคภัยในปัจจุบันที่ผู้เรียนให้ความสนใจ เห็นความสำคัญใกล้ตัวให้ผู้เรียนตระหนักในการสร้างภูมิคุ้มกันให้ตัวเอง ครูผู้สอนนำท่อน้ำพลาสติก (PVC) มาให้ผู้เรียนร่วมกันทำเป็นที่ยกน้ำหนักโดยบรรจุทรายภายใน ผู้เรียนสนุกสนานในกิจกรรมนี้เป็นอย่างมาก ครูผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนรู้จักนำของที่หาได้ง่าย ทนทาน มาใช้ให้เกิดประโยชน์ บูรณาการสอดแทรกคณิตศาสตร์ในการคำนวณน้ำหนัก ส่วนสูง การคิดค่า (BME) สถิติผู้เรียน คิดเปอร์เซ็นต์กราฟแท่ง เด็กอ้วนผอม และภาษาอังกฤษในเรื่องของศัพท์ท่าทางการออกกำลังกายต่างๆ กิจกรรมการเรียนรู้เน้นการทำเป็นกลุ่ม เพื่อนช่วยเพื่อน ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง สรุปเนื้อหาการเรียน ครูผู้สอนจะสรุปโดยรวม ในสิ่งที่ผู้เรียนควรรู้ประกอบการซักถาม ถามตอบ เพื่อหาข้อสรุปร่วมกัน

จากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูผู้สอนส่วนใหญ่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง ในลักษณะสอดแทรกกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะศึกษา กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและ

พลศึกษา ในส่วนของการจัดการเรียนรู้บูรณาการโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แก้ปัญหา ประกอบด้วย กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ และกลุ่มสาระคณิตศาสตร์ สำหรับกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี มีการบูรณาการโดยใช้กิจกรรมโครงงานในการจัดการเรียนรู้

ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่วนใหญ่ไปตามแผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบกับปรับเปลี่ยนขณะทำกิจกรรมตามความสนใจ และกลุ่มของผู้เรียนที่แตกต่างกัน โดยมีการทำบันทึกหลังสอน ทบทวนเนื้อหาที่สามารถสอดแทรกเสริมธุรกิจพอเพียงได้มากขึ้นอีกในกิจกรรมในห้องเรียนถัดไป “เป็นไปตามแผน อาจจะยืดหยุ่นชั่วโมงบ้าง แต่เราเองก็อิงตามแผน เพราะแผนของเราอิงการสอนค่อนข้างเยอะ”

... ปรับปรุงตลอดเพราะเด็กแต่ละคน แต่ละห้องไม่เหมือนกัน แต่ละห้องก็สนุกสนานชอบอย่างนี้ เด็กบางคนบางห้องไม่เหมือนกันเลย ก็ครูต้องปรับการสอนตามสภาพเด็กก่อน เก่ง ไม่เท่ากัน ในห้องเรียนเดียวกัน เราต้องแยกด้วย เพราะทักษะเค้าไม่เท่ากัน ...

องค์ความรู้ที่ครูผู้สอนได้รับหลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นการพัฒนาตัวครูผู้สอน พัฒนาผู้เรียน นำไปปรับวิธีการเรียนการสอนให้เข้ากับผู้เรียน “เราต้องคิดค้นวิธี เราจะเอาอะไรเข้าไปในเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียงตรงนี้ พยายามหาว่าจะลงตรงจุดไหนได้บ้าง เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ตรงนี้” สอดคล้องกับครูผู้สอนอีกท่านที่กล่าวว่า “บางที่เราไม่ได้ยึดตัวเอง เราต้องยึดผู้เรียนแล้ว ให้เด็กเค้าออกความคิดเห็นดีกว่าเราบอกเค้า บางครั้งเราฟังเค้าให้เค้าเขียนมาเราจะได้ว่าเค้าคิดอย่างไร”

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เรียนที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมของครูผู้สอน ประกอบด้วยด้านเนื้อหาสาระ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ แสดงได้ดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 การจัดการเรียนการสอนบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง ด้านเนื้อหาสาระ

(N = 440)

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.	ครูผู้สอนอธิบายให้ผู้เรียนทราบถึงหลักเศรษฐกิจพอเพียง ความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันและความรู้ คู่คุณธรรม	90 (20.5)	238 (54.1)	105 (23.9)	6 (1.3)	1 (0.2)
2.	ครูผู้สอนทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อปลูกฝังแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงให้กับผู้เรียน	89 (20.2)	217 (49.3)	121 (27.5)	12 (2.8)	1 (0.2)
3.	เนื้อหาสาระที่ครูผู้สอนมีการ สอดแทรกเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียง ความพอประมาณ มีเหตุผล มี ภูมิคุ้มกัน และความรู้คู่คุณธรรม	68 (15.5)	215 (48.9)	143 (32.5)	12 (2.7)	2 (0.4)
4.	เนื้อหาสาระที่ครูกำหนดขึ้น ช่วยให้ ผู้เรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับ เศรษฐกิจพอเพียง	76 (17.3)	226 (51.4)	122 (27.7)	15 (3.4)	1 (0.2)
5.	เนื้อหาสาระเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ที่ครูสอนสอดคล้องกับสถานการณ์ ในชีวิตประจำวัน	106 (24.1)	199 (45.2)	117 (26.6)	14 (3.2)	4 (0.9)
6.	เนื้อหาสาระที่ครูสอนช่วยให้ผู้เรียน เห็นความสัมพันธ์ของเนื้อหาการเรียนรู้ ที่เข้ากับหลักเศรษฐกิจพอเพียง	83 (18.9)	216 (49.1)	118 (26.8)	20 (4.5)	3 (0.7)

จากตารางที่ 9 จะเห็นได้ว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่เห็นด้วยกับเนื้อหาสาระด้านเศรษฐกิจพอเพียงที่ครูสอนอยู่ในระดับปานกลางถึงมากที่สุด โดยผู้เรียนเห็นว่า ครูผู้สอนได้อธิบายผู้เรียนถึงหลักเศรษฐกิจพอเพียง ความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันและความรู้ คู่คุณธรรม มากที่สุด (ร้อยละ 54.1) รองลงมา คือ เนื้อหาสาระเศรษฐกิจพอเพียงช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงมากขึ้น (ร้อยละ 51.4) ส่วนความคิดเห็นที่ผู้เรียนเห็นด้วยน้อยที่สุด คือ สอนได้สอดคล้องกับสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน (ร้อยละ 45.2)

ตารางที่ 10 การจัดการเรียนการสอนบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง ด้านกิจกรรมการเรียนรู้

(N = 440)

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.	การจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน ทำให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญ ของเศรษฐกิจพอเพียงมากขึ้น	82 (18.6)	202 (45.9)	131 (29.8)	21 (4.8)	4 (0.9)
2.	การจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน มีการปลูกจิตสำนึกคุณธรรม จริยธรรม เช่นความซื่อสัตย์ ขยัน อดทน ในการดำเนินชีวิตประจำวัน	113 (25.7)	192 (43.6)	118 (26.8)	13 (3.0)	4 (0.9)
3.	การจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน มีการปลูกฝังให้ผู้เรียนรู้จัก ความพอประมาณ ในการอุปโภค บริโภคให้พอกับความต้องการ ของตนเอง มีการวิเคราะห์วางแผน รายรับ-รายจ่าย ให้ผู้เรียนใช้ชีวิต อย่างเรียบง่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อ	103 (23.4)	208 (47.3)	113 (25.7)	13 (3.0)	3 (0.6)
4.	การจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนปลูกฝัง ให้ผู้เรียนคำนึงถึงความมีเหตุผล ในการคิด การพูด รู้ถึงสาเหตุและ ผลกระทบที่จะตามมาด้วยความ รอบคอบ	96 (21.8)	188 (42.7)	129 (29.3)	24 (5.5)	3 (0.7)
5.	การจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน ช่วยให้ผู้เรียนรู้จักป้องกัน และดูแลตัวเองในการดำเนินชีวิต	90 (20.5)	219 (49.8)	117 (26.6)	12 (2.7)	2 (0.4)
6.	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของ ครูผู้สอนปลูกฝังให้ใช้คุณธรรม ตามหลักของศาสนาที่นับถือ มาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต	84 (19.1)	215 (48.9)	121 (27.5)	19 (4.3)	1 (0.2)
7.	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผู้สอน สะท้อนให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของ วัฒนธรรม ค่านิยม เอกลักษณ์ของไทย	93 (21.1)	191 (43.4)	131 (29.8)	19 (4.3)	6 (1.4)

ตารางที่ 10 (ต่อ)

(N = 440)

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
8.	การจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนเน้นการเรียนรู้จากท้องถิ่น และชุมชนมาประยุกต์ในการเรียน	77 (17.5)	220 (50.0)	124 (28.2)	16 (3.6)	3 (0.7)
9.	การจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนทำให้ผู้เรียนมองเห็นความสัมพันธ์ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ที่เชื่อมโยงกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง	84 (19.1)	214 (48.6)	125 (28.4)	14 (3.2)	3 (0.7)
10.	การจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้	85 (19.3)	209 (47.5)	123 (28)	19 (4.3)	4 (0.9)
11.	การจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนทำให้ผู้เรียนรู้สึกว่าเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องใกล้ตัวที่ผู้เรียนทำได้	115 (26.1)	192 (43.6)	110 (25.0)	20 (4.6)	3 (0.7)
12.	การจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนทำให้ผู้เรียนรู้ว่าควรปฏิบัติตนอย่างไรจึงจะเรียกว่าเข้าใจเศรษฐกิจพอเพียง	83 (18.9)	224 (50.9)	108 (24.5)	19 (4.3)	6 (1.4)
13.	การจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนเน้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริงในการนำเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้	82 (18.6)	192 (43.6)	133 (30.2)	31 (7.1)	2 (0.5)

จากตารางที่ 10 จะเห็นได้ว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการจัดการเรียนการสอนบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงของครูผู้สอนอยู่ในระดับปานกลางถึงมากที่สุด โดยผู้เรียนเห็นว่าการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนทำให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงได้มากที่สุด (ร้อยละ 50.9) รองลงมา คือ การจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนเน้นการเรียนรู้จากท้องถิ่นและชุมชนมาประยุกต์ในการจัดการเรียนรู้ (ร้อยละ 50) ส่วนประเด็นที่ผู้เรียนเห็นด้วยน้อยที่สุด คือ ครูผู้สอนทำให้ผู้เรียนมองเห็นความสัมพันธ์ของการบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงเชื่อมโยงกับสาระการเรียนรู้อื่น (ร้อยละ 48.6)

ตารางที่ 11 การจัดการเรียนการสอนบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้

(N = 440)

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.	ครูผู้สอนใช้สื่อจากการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน เช่นป้ายนิเทศความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง การทำกรอบรูปจากวัสดุเหลือใช้	107 (24.3)	180 (40.9)	119 (27.0)	31 (7.0)	3 (0.8)
2.	ครูผู้สอนใช้สื่อเป็นเอกสาร หนังสือ ให้ความรู้ประกอบเพิ่มเติมเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ในเนื้อหาและเศรษฐกิจพอเพียง	99 (22.5)	177 (40.2)	138 (31.4)	24 (5.5)	2 (0.4)
3.	ครูผู้สอนใช้สื่อที่ผลิตขึ้นเอง ในโรงเรียนโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงในการถ่ายทอดความรู้	77 (17.5)	201 (45.7)	132 (30)	23 (5.2)	7 (1.6)
4.	ครูผู้สอนใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายใน และนอกสถานศึกษาในการสอนเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง	79 (18.0)	184 (41.8)	136 (30.9)	37 (8.4)	4 (0.9)
5.	ครูผู้สอนมีการเผยแพร่สื่อจากการจัดกิจกรรม การเรียนรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่ชุมชน	75 (17.0)	170 (38.6)	156 (35.5)	35 (8.0)	4 (0.9)
6.	ครูผู้สอนใช้สื่อที่ผลิตขึ้นเอง ในโรงเรียนโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงในการถ่ายทอดความรู้	95 (21.6)	181 (41.1)	138 (31.4)	24 (5.4)	2 (0.5)
7.	ชิ้นงานที่ครูผู้สอนมอบหมาย ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง	80 (18.2)	197 (44.8)	121 (27.5)	36 (8.1)	6 (1.4)
8.	ชิ้นงานที่ครูผู้สอนมอบหมาย ผู้เรียนต้องใช้ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาประยุกต์ใช้	96 (21.8)	179 (40.7)	134 (30.5)	26 (5.9)	5 (1.1)

ตารางที่ 11 (ต่อ)

		(N = 440)				
ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
9.	ชิ้นงานที่ครูผู้สอนมอบหมาย ทำให้ผู้เรียนทำให้เห็นความสัมพันธ์ ระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ กับเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียง	69 (15.7)	208 (47.3)	140 (31.8)	20 (4.5)	3 (0.7)
10.	ชิ้นงานที่ครูผู้สอนมอบหมายผู้เรียน ได้นำไปถ่ายทอดให้ผู้ปกครองเข้าใจ วิธีการของหลักเศรษฐกิจพอเพียง ในการเรียนรู้ได้	89 (20.2)	197 (44.8)	138 (31.4)	15 (3.4)	1 (0.2)
11.	ชิ้นงานที่ครูผู้สอนมอบหมายส่งเสริม การเรียนรู้ที่หลากหลาย ในการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนและชุมชน	95 (21.6)	176 (40.0)	141 (32.0)	25 (5.7)	3 (0.7)

จากตารางที่ 11 จะเห็นได้ว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่เห็นด้วยกับสื่อ และแหล่งการเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผู้สอนอยู่ในระดับปานกลางถึงมากที่สุด โดยผู้เรียนเห็นว่าชิ้นงานที่ครูผู้สอนมอบหมายทำให้ผู้เรียนทำให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้กับเศรษฐกิจพอเพียง มากที่สุด (ร้อยละ 47.3) รองลงมาคือ ครูผู้สอนใช้สื่อที่ผลิตขึ้นเองในโรงเรียนโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงในการถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียน (ร้อยละ 45.7) และประเด็นที่ผู้เรียนเห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด คือ ครูผู้สอนใช้สื่อจากเอกสาร หนังสือเพิ่มเติมเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ในเนื้อหา และเศรษฐกิจพอเพียงในระดับปานกลาง (ร้อยละ 41.4)

จากข้อมูลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผู้สอน และผลจากแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เรียน แสดงให้เห็นว่า ครูผู้สอนมีการอธิบายผู้เรียนให้ทราบถึงหลักเศรษฐกิจพอเพียง ทั้ง 3 ห่วง 2 เงื่อนไข สอดแทรกเนื้อหาให้มีความรู้ความเข้าใจเศรษฐกิจพอเพียงจากสถานการณ์ประจำวัน ผู้เรียนเห็นความสัมพันธ์ของเนื้อหาการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงได้มากขึ้น ส่งผลให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีความน่าสนใจ ประกอบกับสื่อที่ทันสมัย ครูผู้สอนใช้หนังสือแบบเรียน เอกสาร ส่งเสริมการเรียนรู้ เพิ่มเติมทางอินเทอร์เน็ต และบางกลุ่มสาระการเรียนรู้

นำสื่อคอมพิวเตอร์มา แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียนกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างสาระการเรียนรู้กับเนื้อหาของเศรษฐกิจพอเพียง

ครูผู้สอนจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความกล้าแสดงออกให้ผู้เรียน สร้างความตระหนักถึงเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเหมาะสม อย่างไรก็ตาม สถานศึกษาอยู่ติดกับแหล่งชุมชนซึ่งเป็นตลาดเทศบาลเมืองนนทบุรี ลักษณะของห้องเรียนเปิดโล่งทำให้มีเสียงรบกวนบ้างในบางรายวิชา

2.4 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ครูผู้สอน มีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น การสอบ การสังเกตความสนใจในกิจกรรม การถามตอบ การสังเกตจากการปฏิบัติงาน และเพิ่มผลงาน โดยมีการดำเนินการดังนี้

2.4.1 การกำหนดสิ่งที่วัด

ครูผู้สอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีการกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนครอบคลุมทั้งความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์เกี่ยวกับเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียงโดยผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ ทั้งใน และนอกห้องเรียน มีการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของแต่ละหน่วย/เรื่อง รวมทั้งมีการวัดและประเมินผลที่ครอบคลุม ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังตัวอย่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตารางที่ 12

ตารางที่ 12 การกำหนดสิ่งที่วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่องการเขียนเรียงความ “การออม”	
ด้านความรู้	1. มีความรู้ความเข้าใจหลักการเขียนเรียงความ 2. บอกความหมายของเรียงความการออมตามจากเศรษฐกิจพอเพียงได้ 3. บอกองค์ประกอบของเรียงความและกลวิธีในการเขียนเรียงความได้
ด้านทักษะ	1. อธิบายลักษณะของเรียงความที่ดีได้ 2. พัฒนาการเขียนเรียงความ การเขียนเนื้อหาให้สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียงในการออมของผู้เรียน
ด้านคุณลักษณะ	1. มีเจตคติที่ดีต่อการเขียน มีมารยาทในการเขียน มีนิสัยรักการค้นคว้าข้อมูล และการอ้างอิงแหล่งข้อมูล 2. นำเรื่องราวที่ดีมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต

2.4.2 การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัด

ครูผู้สอนมีการสร้าง และพัฒนาเครื่องมือวัดที่ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียง เช่น แบบสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบประเมินชิ้นงาน แบบประเมินการปฏิบัติ แบบประเมินพฤติกรรม การทำงานกลุ่ม แบบประเมินการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน โดยครูผู้สอนแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ จะสร้างเครื่องมือที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจเข้าไปบูรณาการ เช่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ คณิตศาสตร์นำเนื้อหาเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงมาตั้งเป็นโจทย์ปัญหา กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ มีการออกแบบประเมินชิ้นงาน ที่มีการประเมินความคิดสร้างสรรค์ในการริเริ่มคิดจากของ ที่เหลือใช้ หรือสิ่งของที่เก่าแล้วมาดัดแปลงตกแต่งให้เป็นของชิ้นใหม่ ดังตัวอย่าง ตารางที่ 13

ตารางที่ 13 แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม สาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

ชื่อกลุ่ม	แบ่งหน้าที่	รับฟัง	ติดตาม	บรรยากาศ	หลัก
	การทำงาน	ความคิดเห็น	ปรับปรุงงาน	การทำงาน	เศรษฐกิจพอเพียง
	ยังต้องปรับปรุง ใช้ได้	ยังต้องปรับปรุง ใช้ได้	ยังต้องปรับปรุง ใช้ได้	ยังต้องปรับปรุง ใช้ได้	พอประมาณ มีเหตุผล ภูมิคุ้มกัน

สำหรับการพัฒนาเครื่องมือวัดครูผู้สอนมีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างเพื่อนครู ทั้งภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกันและระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยช่วยกันพิจารณาความเหมาะสม และสอดคล้องของเครื่องมือที่พัฒนาขึ้น มีการวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือ ทั้งด้าน ความยากง่าย อำนาจจำแนก จากนั้นส่งให้กลุ่มบริหารวิชาการตรวจสอบความเหมาะสมของ เครื่องมือวัดต่อไป ดังที่ครูผู้สอนท่านหนึ่งเล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า

... สาระของเราก็คิดกันก่อนว่าจะเอาเครื่องมือมาใช้ประกอบการวัดผลเด็กนั้นเป็นยังไง ให้เหมาะสม ให้ผลได้ตรงตามสภาพจริง วิชาเรานั้น ค่อนข้างเข้าใจได้ยาก เพราะเป็น ทักษะทางภาษา ทำอย่างไรให้รู้ ความสนใจเด็ก และเราสามารถวัดความรู้ พฤติกรรมเค้า ได้ด้วย ...

2.4.3 การดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ครูผู้สอนมีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งก่อน ระหว่าง และสิ้นสุดการเรียนการสอน ดังตัวอย่างกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษา และพลศึกษา ครูผู้สอนวัดและประเมินผลผู้เรียน จากการเรียนรู้แบบเวียนฐาน ก่อนการจัดการเรียนรู้ ครูผู้สอน แจ้งผู้เรียนให้ทราบถึงการประเมิน สมรรถภาพของร่างกาย โดยให้คะแนนตามระดับความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน เปิดโอกาส ให้ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรม โดยนำครั้งที่ดีที่สุดมาให้ครูผู้สอน ผู้เรียนกรอกประวัติ น้ำหนัก ส่วนสูง

รอบเอว เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการวัดผู้เรียนแต่ละคน จากนั้นมีการทดสอบ เช่น การวิ่ง ยกน้ำหนัก วิดพื้น เป็นการประเมินผู้เรียนระหว่างทำกิจกรรม โดยครูผู้สอนวัดผลผู้เรียนสอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง ในเรื่องของรู้ความพอประมาณในการออกกำลังกายไม่มากเกินไป มีภูมิคุ้มกันในการระวังความผิดพลาดจากการหักโหม มีคุณธรรม ซื่อสัตย์ในการกรอกข้อมูลที่เป็นจริง และการนับจำนวนครั้งจากการออกกำลังกาย

2.4.4 การกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน

ในการกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ครูผู้สอนมีการวิเคราะห์พฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน นำมาแจกแจงตามลำดับพฤติกรรม ความสามารถ จากนั้นนำมาจัดลำดับการประเมิน กำหนดเป็นคะแนนตามความรู้ความสามารถ จากการปฏิบัติ และการส่งชิ้นงานของผู้เรียน ตามลำดับของเวลา ครูผู้สอนโดยส่วนใหญ่กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนแบบมาตรฐานค่า

จากข้อมูลที่ได้รับกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษามีการกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนชิ้นงานของผู้เรียนในแต่ละครั้ง โดยให้คะแนน 10 และแบ่งออกเป็นด้านต่างๆ

... ในวิชาของพี เกณฑ์ก็จะดูจาก 3 อย่างเรื่องของความคิดสร้างสรรค์แล้วก็ความสมบูรณ์ของชิ้นงาน ความสมบูรณ์ของชิ้นงานจะดูในเรื่องของการจัดภาพ ความสมบูรณ์ และความสะอาด ความคิดริเริ่มเป็นยังไงตรงนี้จะให้คะแนนเขอะหน่อย จะมีเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียงร่วมก็คือพอประมาณมัย เลือกใช้เศษวัสดุเหมาะสมมัย สมเหตุสมผลมัย อันสุดท้ายเป็นเรื่องของความประณีตแต่ละหัวข้อ แต่ละหัวข้อก็จะย่อยลงไป ...

นอกจากนี้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมร่วมกับครูผู้สอนในการให้คะแนนชิ้นงานของกลุ่มเพื่อน “ให้เค้ามามีบทบาทในการให้คะแนนด้วย เหมือนกับคัดเลือกตัวแทนของในแต่ละห้องแล้วก็มาร่วมให้คะแนนกับครูโดยที่จะไม่ให้เค้าดูชื่อของผู้เรียนหรือของเพื่อน”

2.4.5 การให้ข้อมูลป้อนกลับ

จากการสังเกตการสอนของครูผู้สอน พบว่า โดยส่วนใหญ่ครูผู้สอนแจ้งผลให้ผู้เรียนทราบโดยทันที กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เน้นทฤษฎี ครูผู้สอนใช้เวลาในการตรวจสอบก่อนและ

แข็งแกร่งในคาบเรียนหรือสัปดาห์ถัดไป เช่น กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ครูผู้สอนแจ้งผลการทดสอบเนื้อหาการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตรเพียงให้ผู้เรียนทราบในคาบเรียนถัดไป แต่ในความเป็นจริง ผู้เรียนจะมาติดตามผลการสอบเองที่ห้องพักครู “บางครั้งเค้ารู้เลย แต่โดยส่วนใหญ่ก็จะเป็นในคาบถัดไป เพราะเราต้องมาประเมินแล้ว หลังการทดสอบแล้วถึงจะบอกเป็นระยะ แต่ไม่ถี่มาก แต่เราจะมีร่องรอยไว้ว่าได้คะแนนเท่าไร” และ“ส่วนใหญ่จะให้ เป็นชั่วโมงต่อไป หรือสัปดาห์ต่อไปว่าเค้าได้คะแนนเท่าไร หรือคนที่ยังไม่ได้ส่งงานก็จะมียกบอกว่า ยังไม่ได้ส่งงานก็จะมีคะแนนบอก คือถ้าให้คะแนนไปแล้วมีอะไรที่ควรปรับปรุง” ครูผู้สอนท่านหนึ่งได้เล่าประสบการณ์จากการให้คะแนนของครูผู้สอน “ครูบอกเลยกระตุ้นให้เค้ารู้ตัว เวลาทำงานกลุ่มคะแนนให้ตามใบรายชื่อ กลุ่มนั้น คะแนนจะไม่เป็นที่ลับ พอบอกเด็กไปปั๊บเลยเด็กก็เฮ เหมือนคล้ายเป็นจุดให้เราให้พัฒนาตัวเองปรับตัวเอง บอกแล้วรู้สึกสนุก เด็กก็สนุก ครูก็สนุก”

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้สอบถามความคิดเห็นของผู้เรียนในส่วนของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของครูผู้สอน แสดงได้ดังตารางที่ 14

ตารางที่ 14 การจัดการเรียนการสอนบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ (N = 440)

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.	ครูผู้สอนมีการประเมินผู้เรียนในเรื่อง ของความรู้ความเข้าใจหลักเศรษฐกิจ พอเพียง	88 (20.0)	189 (43.0)	128 (29.0)	32 (7.3)	3 (0.7)
2.	ครูผู้สอนมีการประเมินการปฏิบัติ ของผู้เรียนในการนำเศรษฐกิจพอเพียง ไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน	94 (21.4)	189 (43.0)	115 (26.0)	39 (8.9)	3 (0.7)
3.	ครูผู้สอนนำผลคะแนนจากการเรียนรู้ หลักเศรษฐกิจพอเพียงของผู้เรียน มากระตุ้นให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญ ของเศรษฐกิจพอเพียง	74 (16.8)	209 (47.5)	126 (28.6)	24 (5.5)	7 (1.6)

ตารางที่ 14 (ต่อ)

(N = 440)

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
4.	ผู้เรียนรับทราบข้อมูลการประเมิน ของครูจากกิจกรรมการเรียนรู้	99	182	126	27	6
	เสริมธุรกิจพอเพียง	(22.5)	(41.4)	(28.6)	(6.1)	(1.4)
5.	ผู้เรียนทราบเกณฑ์การประเมิน จากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	87	180	136	29	8
	เสริมธุรกิจพอเพียง	(19.8)	(40.9)	(30.9)	(6.6)	(1.8)
6.	ผู้เรียนนำผลการประเมินไปปรับปรุง การเรียนรู้เสริมธุรกิจพอเพียงของตน	114	199	103	19	5
	และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน	(25.9)	(45.2)	(23.4)	(4.3)	(1.2)

จากตารางที่ 14 จะเห็นได้ว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผู้สอนอยู่ในระดับปานกลางถึงมากที่สุด โดยผู้เรียนคิดเห็นครูผู้สอนนำผลคะแนนการจัดการเรียนรู้หลักเสริมธุรกิจพอเพียงของผู้เรียนมากระตุ้นให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของเสริมธุรกิจพอเพียงมากที่สุด (ร้อยละ 47.5) รองลงมา คือ ครูผู้สอนมีการประเมินผู้เรียนในความรู้ความเข้าใจหลักเสริมธุรกิจพอเพียง และการปฏิบัติของผู้เรียนในการนำเสริมธุรกิจพอเพียงไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน (ร้อยละ 43) และผู้เรียนทราบเกณฑ์การประเมินจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเสริมธุรกิจพอเพียงน้อยที่สุด (ร้อยละ 40.9)

2.5 การบริหารจัดการ

โรงเรียนรัตนวิเศษเป็นสถานศึกษาที่นำเอาเสริมธุรกิจพอเพียงมาบูรณาการในการจัดการเรียนการสอน โดยการให้ความรู้ สร้างความตระหนักให้ครูผู้สอนได้เห็นถึงความสำคัญของหลักเสริมธุรกิจพอเพียง มีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่มีการนำเสริมธุรกิจพอเพียงเข้ามามีบูรณาการในการจัดการเรียนการสอน พัฒนาให้เหมาะสมกับผู้เรียน และการจัดการการเรียนรู้ของครูผู้สอน

จากข้อมูลผู้วิจัยได้รับจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ครูฝ่ายบริหารวิชาการ เกี่ยวกับการบริหารจัดการ ดังนี้

2.5.1 เตรียมความพร้อมให้กับครูผู้สอน

สถานศึกษาได้มีบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในการจัดการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยผู้บริหารสถานศึกษามีการประชุมครูผู้สอนในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ร่วมกันวิเคราะห์หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ การตรวจสอบและการประเมินผลจากการจัดการเรียนรู้ โดยวางแผน กำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ประชุม และเชิญกรรมการสถานศึกษามาร่วมหาแนวทางกับครูผู้สอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ นำเศรษฐกิจพอเพียงบรรจุลงในการจัดการเรียนการสอน จัดการอบรมครูทั้งโรงเรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจการบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง นำวิทยากรมาให้ความรู้ ครูผู้สอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้ออกแบบหน่วยการเรียนรู้บูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง มีการจัดอบรมครูผู้สอนเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2550 เกี่ยวกับการจัดทำหน่วยการเรียนรู้บูรณาการกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้แต่ละกลุ่มสาระเขียนแผนการเรียนรู้บูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง

2.5.2 การคัดเลือกครูผู้รับผิดชอบ

การคัดเลือกครูผู้รับผิดชอบในการดูแลการบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง ผู้บริหารสถานศึกษาจะมีการประชุมหาตัวแทนครูผู้สอนในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้มาทำหน้าที่ประสานงานกับกลุ่มบริหารวิชาการในการติดตามการทำงานของครูผู้สอน โดยมีครูที่มีความชำนาญการพิเศษในด้านเศรษฐกิจพอเพียง เป็นผู้ดูแลการทำงานของเพื่อนครู ตรวจสอบหน่วย/แผนการจัดการเรียนรู้ เสนอปรับปรุงให้ครูผู้สอนนำไปปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง

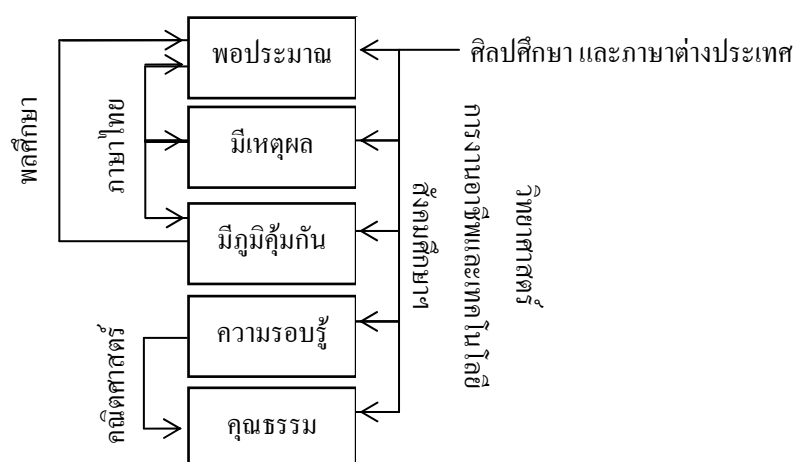
2.5.3 การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้

ในขั้นการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ สถานศึกษาได้มีการกำหนดแนวทาง ในการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ของสถานศึกษาร่วมกับครูผู้สอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ให้ครูผู้สอนร่วมกันวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา ทั้งภายในกลุ่มสาระ และระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้

2.5.3.1 กำหนดประเด็นหลัก ร่วมกันพิจารณาคัดเลือกจากประสบการณ์การเรียนรู้ ตามที่ระบุไว้ในจุดมุ่งหมาย ออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้จริง มี

กิจกรรมที่หลากหลาย โดยคำนึงถึงเวลาและและเนื้อหาให้มีความต่อเนื่องกันให้ตอบจุดประสงค์การเรียนรู้ของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ พิจารณาจากธรรมชาติของสาระการเรียนรู้ เนื้อหา ว่ามีส่วนใดที่สามารถสอดแทรกเศรษฐกิจพอเพียง ในด้านของความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันความรู้ และคุณธรรม เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมุ่งพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตที่ให้ผู้เรียนสามารถพึ่งพาตนเอง

2.5.3.2 การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีการวางแผนบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงตามธรรมชาติของเนื้อหารายวิชาที่ครูผู้สอนสามารถสอดแทรกในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้ง่ายขึ้น โดย ให้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ร่วมกันสังเคราะห์เนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ของตนเองก่อน โดยส่วนใหญ่มีแนวทางความสอดคล้องในเรื่องใด ดังภาพที่ 7

ภาพที่ 7 การบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง 3 ห่วง 2 เงื่อนไขกลุ่มสาระการเรียนรู้

นอกจากนี้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูผู้สอนได้มาปรึกษาการวางแผนจัดทำหน่วยการเรียนรู้ที่มีปัญหาในเรื่องของธรรมชาติรายวิชาเมื่อทำการสอน เข้ากับเนื้อหาได้ยากในบางวิชา โดยกล่าวว่า

... ครูผู้สอนบางท่านยังมอมสับสนอยู่ คิดไม่ออกว่าจะบูรณาการอย่างไร เราก็ต้องมาคิดลักษณะวิชาเป็นปัญหา บางครั้งทำไม่เต็มที่ อย่างบางวิชาทำได้คืออย่างเช่น สังคมศึกษาฯ การงานอาชีพฯ ศิลปะ เค้าสามารถบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงได้เยอะเลย วิทยาศาสตร์ กับ คณิตศาสตร์ ก็ยากหน่อยหน่อย ...

ในส่วนนี้มีการให้ครูผู้สอนศึกษาเอกสารเพิ่มเติม และเทียบเคียงสาระการเรียนรู้ของตนเองกับสถานศึกษาอื่นที่จัดการเรียนการสอนบูรณาการเอง “อันไหนที่เป็น Best Practice ของโรงเรียนต่างๆ เราก็เอามาใช้ในเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียงมีหลายโรงเรียนที่เค้าทำไว้ดี ก็ปรับใช้ให้เข้ากับโรงเรียนของเรา เป็น Best Practice ของเรา”

หลังจากนั้นนำข้อสรุปที่ได้ของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้มากำหนดเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้และผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ลงสู่การออกแบบกิจกรรม บูรณาเนื้อหา ทั้งภายในกลุ่มสาระและระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้

2.5.3.3 ในการจัดทำสื่อ สถานศึกษาให้ความสำคัญกับชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ของผู้เรียน สนับสนุนให้ครูผู้สอนมีการออกแบบสื่อให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน และบริเวณใกล้เคียงที่ผู้เรียนเข้าถึงได้ เช่น ทำน่านนทบุรี ศาลากลางจังหวัดหลังเก่า วัดบางขวาง ตลาดเทศบาลเมืองนนทบุรี และให้งบประมาณสนับสนุนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ “ทางโรงเรียนจะให้แต่ละกลุ่มสาระจัดทำสื่อที่ส่งเสริมการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ร่วมกับชุมชนท้องถิ่น และสนับสนุนในรูปของโครงการและกิจกรรม ส่งเสริมการเรียนการสอน”

2.5.4 การจัดการเรียนรู้

สถานศึกษามีการติดตามการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน และผู้เรียนเป็นระยะ โดยติดตามจากการจัดทำบันทึกหลังสอน ครูผู้สอนพบปัญหา หรืออุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนผู้เรียน มีการประชุมครูผู้สอนเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน ในส่วนของ การดำเนินการสอนทางกลุ่มบริหารวิชาการ จะมีการติดตามผลการเรียนรู้ของผู้เรียนจากการกำหนดชิ้นงานที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียง “สอบถามผู้เรียนว่าได้ส่งงานมั้ย โดยมอบหมายผ่านทางอาจารย์ผู้ดูแล ให้ครูส่งมา” เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปประกอบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของสถานศึกษา

2.5.5 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

การวัดและประเมินการเรียนรู้ของสถานศึกษา ทางกลุ่มบริหารวิชาการ มอบหมายให้หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้รายงานผลการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนแต่ละคน รวบรวมส่งที่ห้องวิชาการเพื่อนำผลการจัดการเรียนรู้ที่ได้จากครูผู้สอนมาประกอบการวิเคราะห์ ใน

การพัฒนาครูผู้สอนจากการจัดการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง โดยแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้มีการวิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสถานศึกษาในเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียงที่ครูผู้สอนนำมา สอดแทรกในการจัดการเรียนรู้

ครูผู้สอนผ่านการนำเสนอเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผู้เรียนให้ทาง สถานศึกษารับทราบ ว่าได้มีการนำเอาเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาบูรณาการอย่างไร วัดและประเมินผล ผู้เรียนจากเนื้อหาการเรียนรู้ใด มีการทดสอบ การตรวจชิ้นงานบูรณาการในเนื้อหาสาระการเรียนรู้ และระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ การให้คะแนนสอดคล้องกับผู้เรียน นอกจากนี้เปิดโอกาสให้ ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมให้ข้อเสนอแนะกับทางโรงเรียนในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ของสถานศึกษา ในการประชุมผู้ปกครองทุกภาคการศึกษา

2.6 ปัจจัยที่ทำให้โรงเรียนประสบความสำเร็จ

การที่โรงเรียนรัตนานิเบศร์ได้นำเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาสู่การจัดการเรียนรู้ แบบบูรณา การ ส่งผลให้ มีการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และการมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้ปกครอง และการบริหารจัดการที่ดีส่งผลให้สถานศึกษาเป็นที่ยอมรับ

2.6.1 ผู้บริหาร

ผู้บริหารให้การสนับสนุนส่งเสริมการทำงานของครูผู้สอน ติดตามการทำงาน สนับสนุนงบประมาณ ความสามารถของผู้บริหารในการนำนโยบายเข้ามาถ่ายทอดให้ครูผู้สอนใน โรงเรียน ได้ลงมือปฏิบัติ โดยเป็นทั้งผู้ให้ความรู้ คำแนะนำ ในเรื่องบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถ เป็นผู้นำที่ดีในการพัฒนาเพื่อนครู มีความสามารถในการวาง นโยบายร่วมกับครูในโรงเรียน ทำให้การจัดการเรียนการสอนบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงเกิดขึ้น

รองผู้อำนวยการสถานศึกษาได้กล่าวว่า “ผู้บริหาร ผู้อำนวยการเป็นหัวหลักทำน วางเป้าในเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียงไว้เลย” “ผู้บริหารทุกท่านทุกฝ่ายจะให้การสนับสนุน สนับสนุนอย่างดียิ่งเยี่ยมเลย ไม่ว่าเรื่องใดก็ตามสนับสนุนส่งเสริม” “ผู้บริหาร ต้องเห็นความสำคัญ ตรงนี้ก็เรียกประชุมตรงนี้ทำทั้งระบบ ก็ต้องยกความดีให้ผู้บริหาร ถ้าผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญ ก็ลำบาก”

... ผอ.ท่านมีความสามารถจริง มีความสามารถที่นอกจากจะจัดบุคลากรแล้ว ก็ยังนำเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามา มีจุดมุ่งหมายในการนำเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเข้ามาครูทุกคนก็รับนโยบายนั้น แล้วก็ดำเนินการตามนะค่ะ ...

2.6.2 ครูผู้สอน

ครูผู้สอนเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญ ครูมีความรู้ความสามารถในการนำเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้สอดแทรกเข้าไปให้ผู้เรียนเกิดความรู้ เกิดทักษะ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ได้ซึ่งมาจากการสานต่อนโยบายของผู้บริหารสถานศึกษา การทำแผนการเรียนรู้ และการปลูกฝังให้กับผู้เรียนจนเกิดเป็นผลสำเร็จที่ผู้เรียนเกิดจิตสำนึกร่วมกัน ไม่ใช่เฉพาะการเรียนการสอนในห้องเรียน แต่รวมไปถึงกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

จากการสัมภาษณ์กรรมการสถานศึกษา ได้สะท้อนการทำงานของครูผู้สอน โดยกล่าวว่า “ครูผู้รับผิดชอบ ก็จะเต็มใจทำทุกงาน เขาก็จะศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมทำอย่างเต็มที่ทุ่มเทมากในงานที่เค้ารับผิดชอบ”

... ครูผู้สอนก็มักจะสอนในหลายๆเรื่อง ทั้งเรื่องความรู้ เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ก็จะสอนในเรื่องของการกินอยู่พอเพียง เรื่องของท้องถิ่น ก็จะลงลึกตามสภาพแวดล้อม ของเด็ก ก็เลยได้ผลเป็นโรงเรียนพอเพียง...

... ครูต้องเป็นแบบอย่าง และครูต้องสอดแทรกตลอด ครูใช้อย่างนี้นะว่าพยายามพูดบ่อยๆ กรอกหูบ่อยๆ ให้มันซึมเข้าไปบ้าง ให้เค้าเห็นในชีวิตจริงเค้าก็จะซึมเข้าไป ต่อไปในชีวิตจริงเค้าก็จะ คิดตัวเค้าไปเค้าก็จะสำนึกเลยว่า อย่างน้อยเราก็เอาหลักเศรษฐกิจพอเพียงคิดตัวเนี้ยมันอยู่ในตัวที่ว่าจิตสำนึกให้อยู่ในตัวมันสร้างยาก ถ้าเค้าสร้างตรงนี้ได้ โตไปอนาคตอีกหน่อย เมื่อเค้าโตขึ้น จะคิดตัวไปตลอดชีวิตที่เราสร้าง ทั้งที่ไม่รู้นั่นคืออะไร ...

2.6.3 ผู้เรียน

ผู้เรียนมีส่วนสำคัญในการนำเอาความรู้ที่ได้รับจากการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนมาใช้ในการดำเนินชีวิต ช่วยครูผู้สอนในการดำเนินการจัดกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษา ปฏิบัติกิจกรรมด้วยความเต็มใจ ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

... ผู้เรียนมีส่วนอย่างมากเลยที่ถ้าคุณครูออกความคิดยังไงเค้าช่วยเราทุกอย่างคะมันเป็นลักษณะของเด็กที่นี้คือทำอะไรแล้ว เด็กส่วนนี้มีศักยภาพเข้มแข็ง ถือว่าเป็นผู้นำของเค้าใช้ได้ เค้ารักกันเค้าก็จะมีน้ำใจเค้าก็จะช่วยเพื่อนอีกทีหนึ่ง ...

2.6.4 การมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย

การมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในโรงเรียนเป็นสิ่งที่ทำให้โรงเรียนประสบความสำเร็จโดยครูผู้สอนกล่าวว่า “ผู้บริหารต้องให้การสนับสนุน ครูต้องให้การสนับสนุน ร่วมมือกันผู้เรียนร่วมมือกัน เพราะจะทำให้ทำเพียงคนเดียวมันไม่ประสบความสำเร็จ ในโรงเรียนต้องร่วมมือกันทุกฝ่ายในงานทุกอย่าง”

... เป็นแรงผลักดันจากทุกฝ่าย จากผู้อำนวยการเค้าค่อนข้างจะเน้นให้ ประกอบกับว่าครูที่โรงเรียนรัตนวิเบศร์เค้าก็จะมีการอบรมเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงกัน อยู่เรื่อยๆกลุ่มสาระแล้วก็เอาไปขยายให้กับผู้เรียนเป็นการรวมพลังทั้งผู้บริหาร ทั้งครู ทั้งผู้เรียนร่วมกัน เพราะฉะนั้นปัจจัยก็คือร่วมมือกันทุกฝ่ายผลก็คือออกมาได้รับรางวัล ...

2.7 การพัฒนาปรับปรุง การจัดการเรียนรู้บูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง

จากการจัดการเรียนการสอนบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนรัตนวิเบศร์ กรรมการสถานศึกษา อยากให้โรงเรียนมีการพัฒนาปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ ดังที่กรรมการสถานศึกษาเล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า

... สอดแทรกเข้าไปให้มากกว่านี้ ให้มันเป็นรูปธรรม คือทุกสาระจะมีสอดแทรกหลักเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปในการจัดการเรียนการสอนแต่ว่าเปอร์เซ็นต์สอดแทรกยังไม่ค่อย

เท่าไร ก็อยากให้มีการสอดแทรกหลักเศรษฐกิจพอเพียงให้มันเป็นอัตโนมัติไปเลย ไม่ใช่จะต้องทำ ทุกคนตระหนักว่าควรจะทำเพราะว่าเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดมาให้สอดคล้อง ...

ครูผู้สอนหลายท่านอยากให้สถานศึกษามีการปรับคาบการจัดการเรียนรู้ให้สามารถบูรณาการกันได้ในเรื่องของการจัดเวลา คาบสอน ชิ้นงาน บูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้

... อยากให้วิชาการปรับเรื่องคาบการสอนให้มันโหวๆ กันได้ การที่จะโหวๆ ต้องโหวๆ กันทั้งระดับเดียวกัน บางทีมันไม่ตรงกัน มันคือปัญหา เป็นปัญหาของการบูรณาการมันทำไม่ได้ บางทีชั่วโมงการสอนก็ไม่เท่ากัน มันไม่เอื้อต่อกัน ผู้เรียนบางทีก็คนละกลุ่มกัน ...

... อยากให้การส่งชิ้นงานสุดท้ายเอามารวมกันให้ได้ว่า ให้มันชัดเจนสามารถทำได้หลายวิชาแล้วมากองรวมกันเหมือนกับว่าเป็นแม่แบบแล้วเอามาต่อยอดได้อีกเรื่อยๆ มันก็คืออยากให้มันเป็นรูปแบบที่มันชัดเจน ...

ตอนที่ 3 ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน

จากการที่สถานศึกษาจัดการเรียนรู้บูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงให้กับผู้เรียนในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเศรษฐกิจพอเพียง นำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน สามารถถ่ายทอดสิ่งที่ได้เรียนรู้ให้กับครอบครัว ชุมชน

3.1 ความรู้ของผู้เรียน

จากการประเมินความรู้ของผู้เรียนจากการจัดการเรียนรู้บูรณาการของครูผู้สอน พบว่าการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองจากประสบการณ์จริง เรียนรู้เนื้อหาทฤษฎีควบคู่กับการปฏิบัติ มีการสอดแทรกหลักเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้ ผู้เรียนทราบเกณฑ์การให้คะแนน ทำให้ผู้เรียนสร้างสรรค์ชิ้นงานแบบบูรณาการด้วยความตั้งใจ รับผิดชอบในการทำงาน เช่น ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษา “งานปั้นพอเพียง” ครูผู้สอนให้ผู้เรียนได้ออกแบบงานชิ้นงานบูรณาการด้วยตนเองก่อนว่าจะทำอะไร นำไปใช้ประโยชน์ในด้านใดบ้าง จากนั้นนำวัสดุเหลือใช้ที่ผู้เรียนหามาได้เช่น ขวดน้ำพลาสติก ก่อถ่วงกระดาษ นาฬิกาเก่ามาจัดทำให้เป็นของใหม่

โดยครูผู้สอนบอกเกณฑ์การให้คะแนนทราบล่วงหน้า วัดและประเมินจากส่วนใด ผู้เรียนมีความเข้าใจและตั้งใจในการทำชิ้นงานของตนเองออกมาเป็นชิ้นงานที่มีสอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง ดังตัวอย่าง ภาพที่ 8

ภาพที่ 8 ชิ้นงานของผู้เรียน “งานปั้นพอเพียง” นานาพิกาเก๋ มาดกแต่งคัดแปลง

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ให้ผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ทำแบบสอบถามรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ โดยข้อคำถามที่ใช้เป็นความรู้รอบตัวของผู้เรียน ที่สอดคล้องกับความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน ความรู้ และคุณธรรม จากสถานการณ์ที่กำหนด โดยคะแนนความรู้เศรษฐกิจพอเพียง ของผู้เรียนส่วนใหญ่มีคะแนนจากการตอบในช่วง 3 ถึง 16 คะแนน ส่วนใหญ่ได้ 8 คะแนน จำนวน 76 คน มีผู้เรียนได้คะแนนมากที่สุด 16 คะแนนจำนวน 1 คน

3.2 ผลการประเมินผู้เรียนจากผู้ปกครอง

จากการสอบถามผู้ปกครอง เกี่ยวกับพฤติกรรมผู้เรียนเมื่ออยู่ที่บ้านใน เงื่อนไขความรู้ คุณธรรม พอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน แสดงดังตารางที่ 15

ตารางที่ 15 ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อผู้เรียน ด้านเงื่อนไขความรู้

(N = 376)

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.	ผู้เรียนมาสอบถามท่านเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง	28 (7.4)	143 (38.0)	148 (39.4)	37 (9.9)	20 (5.3)
2.	ผู้เรียนนำเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงจากที่เรียนมาเล่าให้ท่านฟัง	22 (5.9)	125 (33.2)	142 (37.8)	65 (17.3)	22 (5.8)
3.	ผู้เรียนถ่ายทอดความรู้เศรษฐกิจพอเพียงให้กับเพื่อนบ้าน	13 (3.5)	93 (24.7)	158 (42.0)	62 (16.5)	50 (13.3)
4.	ผู้เรียนมีความรอบคอบในการทำงาน	37 (9.8)	154 (41.0)	160 (42.6)	21 (5.6)	4 (1.0)
5.	ผู้เรียนแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ	43 (11.4)	146 (38.8)	145 (38.6)	33 (8.8)	9 (2.4)

จากตารางที่ 15 จะเห็นได้ว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่เห็นว่าความรู้ที่ผู้เรียนได้รับ โดยเห็นด้วยกับการอยู่ในระดับปานกลางถึงมากที่สุด โดยผู้ปกครองเห็นว่าผู้เรียนมีการหาความรู้เพิ่มเติมมากที่สุด (ร้อยละ 38.8) รองลงมา คือ ผู้เรียนมีความรอบคอบในการทำงาน (ร้อยละ 42.6) และประเด็นที่ผู้ปกครองเห็นว่าผู้เรียนมีพฤติกรรมในระดับน้อยที่สุด คือ การนำความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงมาเล่าให้ผู้ปกครองได้ฟัง (ร้อยละ 37.8)

ตารางที่ 16 ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อผู้เรียน ด้านเงื่อนไขคุณธรรม

(N = 376)

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.	ผู้เรียนช่วยท่านทำงานบ้าน	81 (21.5)	153 (40.7)	116 (30.9)	25 (6.6)	1 (0.3)
2.	ผู้เรียนไม่เอาเปรียบผู้อื่น	102 (27.1)	171 (45.5)	93 (24.7)	10 (2.7)	
3.	ผู้เรียนมีความอดทนในการทำงานจนประสบความสำเร็จ	63 (16.8)	166 (44.1)	134 (35.6)	10 (2.7)	3 (0.8)
4.	ผู้เรียนกล้ายอมรับความผิดจากปัญหาที่ตนเองทำ	71 (18.9)	143 (38.0)	146 (38.8)	15 (4.0)	1 (0.3)
5.	ผู้เรียนขออนุญาตผู้ปกครองก่อนหยิบของมีค่า	179 (47.6)	147 (39.1)	46 (12.2)	4 (1.1)	
6.	ผู้เรียนมีสมาธิในการเรียนมากขึ้น	68 (18.1)	184 (48.9)	112 (29.8)	12 (3.2)	

จากตารางที่ 16 ผู้ปกครองความคิดเห็นที่มีต่อผู้เรียน เงื่อนไขคุณธรรมโดยเห็นว่า ผู้เรียนขออนุญาตผู้ปกครองก่อนหยิบของมีค่า มากที่สุด (ร้อยละ 47.6) รองลงมา คือ ผู้เรียนมีสมาธิมากขึ้น (ร้อยละ 48.9) และประเด็นที่ผู้ปกครองเห็นว่าผู้เรียนมีในระดับน้อยที่สุด คือ มีความอดทนในการทำงานจนสำเร็จ (ร้อยละ 35.6)

ตารางที่ 17 ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อผู้เรียน ด้านความพอประมาณ

(N = 376)

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.	ผู้เรียนรู้จักเลือกบริโภค ซื้อของที่เห็นประโยชน์	63 (16.8)	190 (50.5)	99 (26.3)	20 (5.3)	4 (1.1)
2.	ผู้เรียนรู้จักรับประทานอาหาร อย่างรู้คุณค่า	67 (17.8)	183 (48.7)	94 (25.0)	22 (5.9)	10 (2.6)
3.	ผู้เรียนลงมือปลูกต้นไม้ ปลูกผักไว้กินเองในบ้าน	31 (8.2)	91 (24.2)	118 (31.4)	67 (17.8)	69 (18.4)
4.	ผู้เรียนมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น	87 (23.1)	173 (46.0)	106 (28.2)	10 (2.7)	
5.	ผู้เรียนรู้จักการใช้จ่ายเงินเท่าที่จำเป็น	77 (20.5)	142 (37.8)	131 (34.8)	22 (5.8)	4 (1.1)
6.	ผู้เรียนช่วยครอบครัวลดภาระค่าใช้จ่าย	57 (15.2)	162 (43.1)	127 (33.8)	25 (6.6)	5 (1.3)
7.	ผู้เรียนมีความรอบคอบ ในการใช้จ่ายมากขึ้น	58 (15.4)	180 (47.9)	116 (30.9)	21 (5.6)	1 (0.2)
8.	ผู้เรียนมีการวางแผนการออมเงิน ของตน	57 (14.4)	166 (44.1)	119 (31.6)	33 (8.8)	4 (1.1)

จากตารางที่ 17 ผู้ปกครองความคิดเห็นที่มีต่อผู้เรียนในความพอประมาณ พบว่า ผู้ปกครองเห็นว่า ผู้เรียนรู้จักเลือกซื้อของที่เห็นประโยชน์ มากที่สุด (ร้อยละ 50.5) รองลงมา คือ รอบคอบในการใช้จ่าย (ร้อยละ 47.9) และประเด็นที่ผู้ปกครองเห็นว่าผู้เรียนมีการพัฒนาในระดับน้อยที่สุด คือ ปลูกต้นไม้ ปลูกผักไว้กินเอง (ร้อยละ 31.4)

ตารางที่ 18 ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อผู้เรียน ด้านความมีเหตุผล

(N = 376)

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.	ผู้เรียนมีการทำบัญชีรายรับ – รายจ่าย ของตนเอง	18 (4.8)	84 (22.3)	139 (37.0)	87 (23.1)	48 (12.8)
2.	ผู้เรียนมีการวางแผนการใช้จ่าย ของครอบครัว	24 (6.4)	106 (28.2)	153 (40.7)	62 (16.5)	31 (8.2)
3.	ผู้เรียนใช้โทรศัพท์บ้าน และมีมือถือ เท่าที่จำเป็น	75 (19.9)	156 (41.5)	101 (26.9)	37 (9.8)	7 (1.9)
4.	ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการประหยัด	75 (20.0)	158 (42.0)	134 (35.6)	6 (1.6)	3 (0.8)
5.	ผู้เรียนรู้จักใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ปิดน้ำ ปิดไฟ	59 (15.7)	186 (49.5)	110 (29.3)	20 (5.3)	1 (0.2)
6.	ผู้เรียนมีเหตุผลในการใช้ชีวิตมากขึ้น	69 (18.4)	169 (44.9)	123 (32.7)	15 (4)	

จากตารางที่ 18 ผู้ปกครองมีความคิดเห็นต่อผู้เรียนในความมีเหตุผล ว่าผู้เรียนใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า มากที่สุด (ร้อยละ 49.5) รองลงมา คือ มีเหตุผลในการใช้ชีวิตมากขึ้น (ร้อยละ 44.9) และที่ผู้ปกครองมองว่าผู้เรียนมีการพัฒนาน้อยที่สุด คือ มีการจัดทำบัญชีรายรับ รายจ่าย ด้วยตนเอง (ร้อยละ 37)

ตารางที่ 19 ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อผู้เรียน ด้านมีภูมิคุ้มกัน

(N = 376)

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				น้อยที่สุด
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	
1.	ผู้เรียนสามารถช่วยเหลือพึ่งตนเองได้	76 (20.2)	181 (48.1)	114 (30.3)	5 (1.4)	
2.	ผู้เรียนมีการวางแผนอนาคตการเรียนด้วยตนเอง	70 (18.6)	129 (34.3)	158 (42.0)	19 (5.1)	

จากตารางที่ 19 ผู้ปกครองเห็นว่า ผู้เรียนมีพัฒนาการในเรื่องของภูมิคุ้มกัน ในระดับมาก คือ ผู้เรียนสามารถพึ่งตนเองได้ (ร้อยละ 48.1) รองลงมา คือ วางแผนการเรียนในอนาคตของตนเองได้ปานกลาง (ร้อยละ 42)

ข้อวิจารณ์

จากการวิจัย เรื่องกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาโรงเรียนรัตนวิเศษ จังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัยมีข้อวิจารณ์ประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

กระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1. การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ ครูผู้สอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ทำการวิเคราะห์หลักสูตรมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น หลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องเศรษฐกิจพอเพียง โดยครูผู้สอนนำประเด็นหลักของสถานศึกษา คือ “เศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นแนวทางในการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ร่วมกันทั้งภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ สอดแทรกความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน ความรู้ และคุณธรรม ตามธรรมชาติของกลุ่มสาระการเรียนรู้ และสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ออกแบบสื่อการเรียนรู้และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน เชื่อมโยงการบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งในขั้นนำ ขั้นสอน และขั้นสรุป จัดทำสื่อและออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละมิติตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้เป็นขั้นตอนสำคัญของการเตรียมการสอนที่ช่วยให้การสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้อง

กัณนาคยา ปิณฑนานนท์ (2546: 39-41) ที่กล่าวเกี่ยวกับการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ ผู้สอนมีหน้าที่ในการกำหนดเรื่อง หัวข้อ หน่วยการเรียนรู้ ซึ่งหัวข้อที่กำหนดขึ้นควรเป็นการนำประสบการณ์ที่เหมาะสมกับวัย และชีวิตจริงของผู้เรียนเป็นตัวตั้งโดยการสำรวจดูแหล่งการเรียนรู้ต่างๆและนำมาจัดทำเป็นหน่วยการเรียนรู้ และหน่วยการเรียนรู้ที่ดี ควรสอดคล้องกับประสบการณ์ชีวิตจริงของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนรู้สึกว่าหน่วยการเรียนรู้มีชีวิต อย่างไรก็ตาม ครูผู้สอนได้สะท้อนปัญหาในการจัดทำหน่วยการเรียนรู้บูรณาการ พบว่า ครูผู้สอนมีจำนวนคาบสอนมาก สอนหลายห้อง และหลายระดับชั้น ทำให้เวลาในการจัดทำหน่วยการเรียนรู้บูรณาการเสร็จกิจพอเพียงไม่เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชนิชา ชันชัยภูมิ (2551: 133) พบว่า ครูผู้สอนมีชั่วโมงสอนมาก ครูขาดเอกสารหลักสูตรเสร็จกิจพอเพียง นอกจากนั้นการบูรณาการร่วมกับเพื่อนครูต้องมีการวางแผนประสานงานกันเองล่วงหน้า ทำให้เกิดปัญหาการบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้

2. การจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีการทบทวนเนื้อหาก่อนสอน สอบถามความรู้ความเข้าใจเบื้องต้น โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนทราบถึงลักษณะของเนื้อหา บทเรียน กิจกรรม ชิ้นงาน และการให้คะแนน มีการสร้างความตระหนักให้กับผู้เรียนให้ทราบถึงหลักเสร็จกิจพอเพียงโดยสอดแทรกผ่านเนื้อหาสาระที่สอน ครูผู้สอนส่วนใหญ่ยกตัวอย่างภาพหรือสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวันของผู้เรียนมากระตุ้นความสนใจ ยกตัวอย่างสถานที่ใกล้เคียงบริเวณโรงเรียน เช่น การค้าขายภายในตลาดเทศบาลเมืองนนทบุรี เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ยกตัวอย่างจากประสบการณ์ของผู้เรียนเอง การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการจากหน่วยการเรียนรู้ที่กำหนด ครูผู้สอนเชื่อมโยงเนื้อหาเสร็จกิจพอเพียงให้มีความสัมพันธ์กับเนื้อหาสาระในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ตนเองรับผิดชอบ และกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับ ทิศนา ขัมมณี (2545: 22-23) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนรู้เอื้อต่อมาตรฐานการเรียนรู้ที่จะนำไปใช้ทั้งภายใน และระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือการบูรณาการเฉพาะเรื่องตามลักษณะการเรียนรู้โดยเน้นให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียนที่มีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ กับสาระการเรียนรู้พลศึกษา ได้บูรณาการเนื้อหาให้สอดคล้องกับหลักเสร็จกิจพอเพียง ในความพอประมาณ และภูมิคุ้มกัน รู้จักเลือกรับประทานอาหารครบหลัก 5 หมู่ ออกกำลังกายที่ถูกต้องอย่างสม่ำเสมอ จากการสังเกตการสอน ผู้เรียนชอบบรรยากาศในการเรียน เนื่องจากครูผู้สอน มีท่าทางยิ้มแย้ม เป็นกันเองกับผู้เรียน ยอมรับความคิดเห็นของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนกล้าซักถาม และมีเจตคติที่ดีต่อครูผู้สอน

ครูผู้สอนใช้สื่อที่สัมพันธ์กับเนื้อหาบทเรียน โดยสื่อที่ใช้ประกอบการสอนส่วนใหญ่ใช้หนังสือแบบเรียน สนทนาโต้ตอบกับผู้เรียน และมาจากแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่น มีการใช้สื่อที่สามารถหาได้ง่ายมาใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้ โดยครูผู้สอนผลิตสื่อการจัดการเรียนรู้ขึ้นเอง มีการพัฒนาปรับปรุงสื่อให้มีคุณภาพก่อนนำมาใช้จริง นอกจากนี้บางกลุ่มสาระการเรียนรู้นำสื่อคอมพิวเตอร์มากระตุ้นการเรียนรู้ เช่น กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ครูผู้สอนจัดทำสื่อขั้นตอนการทำผักกาดดอง และน้ำหมักชีวภาพ อาจเป็นเพราะครูผู้สอนมีความเชื่อว่าการใช้สื่อทางเลือก ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเข้าใจบทเรียนมากขึ้น จากภาพประกอบการเคลื่อนไหว มีการ์ตูนประกอบ เหมาะสมกับช่วงวัยของผู้เรียน สอดคล้องกับกรมวิชาการ (2545: 2) ที่กล่าวว่า สื่อการสอนเป็นสื่อที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการตอบสนอง ครูผู้สอนจึงมีบทบาทและหน้าที่เลือก และจัดทำสิ่งเร้า และสื่อการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ดึงดูดความสนใจผู้เรียน เตือนให้ระลึกถึงสิ่งที่เรียนไปแล้ว เสนอเนื้อหาสาระที่จะต้องเรียนรู้ใหม่ ให้ข้อมูลย้อนกลับอย่างรวดเร็ว และส่งเสริมการฝึกหัดอย่างเหมาะสม ส่วนนี้การใช้สื่ออาจมีข้อบกพร่อง การใช้สื่อทางเดียว ถ้าครูผู้สอนไม่กระตุ้นการเรียนรู้อาจจะไม่สนใจบทเรียน ครูผู้สอนจึงควรใช้สื่อควบคู่กับการสอนปกติที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อตรวจสอบได้ว่าผู้เรียนมีความเข้าใจมากน้อยเพียงใด ควรใช้หลายสื่อประกอบกัน และผลจากแบบสอบถามความความคิดเห็นผู้เรียนในด้านของสื่อการเรียนการสอนแบบบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง พบว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากสื่อที่ครูนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ โดยส่วนใหญ่ในระดับมาก เนื่องจากครูใช้สื่อที่อยู่ในความสนใจ ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ได้จริงมีความหลากหลายในการเรียนรู้ ประกอบกับชิ้นงานที่ครูมอบหมายให้ทำทำให้ผู้เรียนเห็นความสัมพันธ์ระหว่างสาระการเรียนรู้กับเนื้อหาของเศรษฐกิจพอเพียง

บรรยากาศการเรียนรู้ พบว่า สภาพห้องเรียนโดยส่วนใหญ่มีการจัดโต๊ะเป็นระเบียบเรียบร้อย ห้องเรียนมีแสงสว่างเพียงพอ และอากาศถ่ายเทได้สะดวก มีความเหมาะสมกับจำนวนของผู้เรียน บางห้องเรียนมีเสียงรบกวนบ้าง จากลักษณะของห้องเรียนเปิดโล่ง เป็นเพราะอยู่ติดกับแหล่งชุมชนซึ่งเป็นตลาดเทศบาลเมืองนนทบุรี ในการเรียนรายวิชาปฏิบัติจะใช้สถานที่บริเวณโรงเรียน และรอบโรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้เพิ่มเติม นอกจากนี้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากห้องสมุด ตลาดเทศบาลเมืองนนทบุรี และวัด ซึ่งช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ และเกิดการเรียนรู้มากขึ้น สอดคล้องกับ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ(2544: 18) ที่กล่าวว่า “เพื่อให้การเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์สูงสุด ครูผู้สอนควรร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้อง หรือผู้รับผิดชอบแหล่งเรียนรู้ในการวางแผนการดำเนินการร่วมกัน” ให้มีการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อการ

สอน ซึ่งบางกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้นำสื่อคอมพิวเตอร์มาใช้ประกอบการสอน โดยใช้ห้องคอมพิวเตอร์ หรือห้องประชุม(โสตฯ)ในการสอน การปฏิสัมพันธ์ของครูผู้สอนและผู้เรียน ครูผู้สอนใช้เทคนิคการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ โดยใช้คำถามที่มีความเกี่ยวข้องกับ ผู้เรียน ชักถามความเข้าใจของผู้เรียนเป็นระยะ และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนซักถามเมื่อเกิดข้อสงสัย ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ ซึ่งช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ ไม่ทำให้เกิดความเบื่อหน่าย ครูผู้สอนได้มีการเสริมแรงทางบวก ทำให้ผู้เรียนเกิดกำลังใจในการทำงาน มีความภาคภูมิใจ และมีความสุขต่อการเรียน

3. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ครูผู้สอนมีการแจ้งเกณฑ์การวัดและประเมินผลให้ผู้เรียนทราบล่วงหน้า ก่อนดำเนินการจัดการเรียนรู้ โดยมีการวัดและประเมินผลผู้เรียนในทุกด้านที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียงด้วยวิธีการที่หลากหลาย คือด้านความรู้ ใช้วิธีการทดสอบ แฟ้มผลงาน ด้านทักษะ/กระบวนการ ใช้วิธีการทำแบบฝึก การทำกิจกรรมกลุ่ม และด้านคุณลักษณะ ใช้วิธีการสังเกต มีการกำหนดเกณฑ์การประเมินจากกิจกรรมการสอน สอดคล้องกับ (พรทิพย์ ไชยโส, 2549: 31) กล่าวถึง การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เป็นกระบวนการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนทั้ง ความรู้ทักษะและคุณลักษณะต่าง ๆ ว่าผู้เรียนได้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามจุดมุ่งหมาย หรือวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนหรือไม่ และสอดคล้องกับกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2545: 219) กล่าวว่า “ในการวัดการประเมินแนวการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เน้นความสามารถและคุณลักษณะที่แท้จริงของผู้เรียน จะต้องใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย การสังเกต เป็นการประเมินพฤติกรรม อารมณ์ การมีปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียนความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานกลุ่มความร่วมมือในการทำงานการวางแผน ความอดทนวิธีการแก้ปัญหา ความคล่องแคล่วในการทำงาน” ซึ่งการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนส่วนใหญ่จัดกิจกรรมกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนได้ช่วยเหลือกัน ครูผู้สอนสร้างเกณฑ์การประเมินไว้ ทำการประเมินผลระหว่างเรียน และหลังเรียน สามารถทำให้ทราบได้ว่าผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เนื้อหาในการเรียนมากน้อยเพียงใด ครูผู้สอน โดยส่วนใหญ่ ประเมินผู้เรียนจากการถาม-ตอบ การนำเสนอ การทดสอบวัดความรู้ เกือบทุกกลุ่ม สาระกลุ่มสาระการเรียนรู้ ยกเว้นรายวิชาที่เน้นการปฏิบัติจะประเมินจากการตรวจชิ้นงาน นอกจากนี้ครูผู้สอนให้ความสำคัญ จากความสนใจ ในการเรียน การร่วมกิจกรรมกลุ่ม เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินชิ้นเรียนของตนเอง ประเมินเพื่อนรายกลุ่มและรายบุคคล และจากการสังเกตในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ พบว่าขณะที่ผู้เรียนทำการประเมินงานของกลุ่ม

เพื่อนในการประเมินชิ้นงานการออกแบบเรขาคณิต จากวัสดุที่หาได้ ในท้องถิ่น โดยชิ้นงานไม่ระบุชื่อนั้น ครูผู้สอนจะถามผู้เรียนว่า “เพราะเหตุใดผู้เรียนให้คะแนนเพื่อนแตกต่างกัน” เป็นการตรวจสอบการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงควบคู่ไปด้วย ในการจัดการเรียนรู้ ครูผู้สอนให้ข้อมูลป้อนกลับแก่ผู้เรียนขณะที่ทำการสอน เพื่อให้ผู้เรียนทราบระดับความสามารถทันที การส่งเสริมครูผู้สอนให้มีการประเมินอย่างหลากหลาย ส่งเสริมการเข้าร่วมอบรมเทคนิคการวัดและประเมินผลแบบบูรณาการเป็นการพัฒนาคุณภาพการประเมินผลผู้เรียนให้มีคุณภาพมากขึ้น โดยผู้บริหารได้มอบหมายให้กลุ่มบริหารวิชาการมีการติดตามผลการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนร่วมด้วย

4. การบริหารจัดการ

สถานศึกษามีการเตรียมครูผู้สอนในการให้ความรู้ การจัดการเรียนการสอนบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงโดยจัดอบรมภายในและนอกโรงเรียน คัดเลือกตัวแทนครูผู้สอนที่มีความรู้ความสามารถ จากประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้บูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นผู้รับผิดชอบ กำกับติดตาม และให้คำปรึกษาเพื่อนครูในการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียง มีการแต่งตั้งฝ่ายบริหารวิชาการเพื่อติดตามงานสอนของครู ส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณในการจัดทำสื่อการเรียนรู้บูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีตัวแทนครูผู้สอนในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นผู้ติดต่อประสานงานกับฝ่ายดังกล่าว นอกจากนี้ผู้บริหารมีการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงของครูผู้สอน โดยทำการบันทึกส่วนที่ต้องปรับปรุงเพื่อนำไปแก้ไข ในส่วนนี้มีการดำเนินการตามลำดับขั้นคือ ฝ่ายบริหารวิชาการตรวจสอบก่อน และส่งไปยังครูผู้ดูแล การบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน จากนั้นไปยังกลุ่มสาระการเรียนรู้ และลงไปยังครูผู้สอน การบริหารจัดการดังกล่าวสอดคล้องกับ วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2544: 82-83) ที่ว่า ผู้บริหารต้องมีบทบาทสำคัญในการนิเทศติดตาม ดูแล ให้คำปรึกษาแก่ครู อำนาจความสะอาดด้านต่างๆ แก่ครูนิเทศ กำกับ ติดตามเพื่อให้งานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ และประเมินผลการทำงานของครู

5. ปัจจัยที่ทำให้โรงเรียนประสบความสำเร็จ

การประสบความสำเร็จของโรงเรียนในการจัดการเรียนการสอนบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา พบว่า เกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ผู้บริหารมีส่วนสำคัญในการ

จุดประกายในการนำเศรษฐกิจพอเพียงมาสู่การจัดการเรียนรู้ นำมาถ่ายทอดและร่วมลงมือพัฒนาการจัดการ หาข้อสรุปร่วมกันในการจัดการเรียนรู้บูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา กำหนดนโยบาย กระตุ้นให้ครูผู้สอนมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ให้การสนับสนุน ส่งเสริม สร้างองค์การของการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นแก่ครูผู้สอน ผู้เรียน สอดคล้องกับ วิจารณ์ ภัวฒนกุล (2543: 34) ที่ได้กล่าวไว้ว่าผู้บริหารคือผู้นำ ในการบริหารโรงเรียนทุกด้าน ต้องมีประสิทธิภาพที่จะแสดงบทบาทว่ามีส่วนร่วมในการเกี่ยวข้อง และให้ความสำคัญต่อการพัฒนาการเรียนการสอน ต้องมีบทบาทใน 4 ด้านคือบทบาทของผู้ฝึกสอน บทบาทของผู้ประเมิน บทบาทของผู้ปรึกษา และบทบาทของผู้ช่วยเหลือ ครูผู้สอนรับนโยบายของผู้บริหารมาถ่ายทอดให้กับผู้เรียนผ่านการจัดการเรียนรู้ ทั้งภายในชั้นเรียน และนอกชั้นเรียน ปลุกฝังให้ผู้เรียนมีการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับ (เกษม วัฒนชัย, 2543: 30; ปรียานุช พิบูลสราวุธ, 2550: 162-164) ที่ให้แนวคิดว่าการที่สถานศึกษานำเอาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาสู่สถานศึกษานั้น เป็นเรื่องที่ต้องเริ่มตั้งแต่ ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้เรียน และชุมชน ระดมความคิดเห็นร่วมกัน ในการวางแผนร่วมมือการจัดการเรียนการสอน ซึ่งการนำเอาเศรษฐกิจพอเพียงมาจัดการเรียนรู้ภายในโรงเรียนนั้นเป้าหมายที่สำคัญนั้น ต้องการปลุกฝังให้รู้จักความพอเพียงโดยต้องจัดบรรยากาศในการเรียนรู้ที่เหมาะสมเอื้อต่อผู้เรียนโดยที่การเรียนการสอนแบบปกตินั้นสอดแทรกเอาปรัชญาเข้าไปในสาระการเรียนรู้ หรือหน่วยการเรียนรู้ต่างๆ สอนให้ผู้เรียนรู้จักการใช้ชีวิตอย่างสมดุล มีความเข้าใจการดำเนินชีวิตที่ถ่ายทอดจากบทเรียนผ่านครูผู้สอน สิ่งสำคัญคือครูผู้สอนต้องมีความรู้ ความสามารถในการบูรณาการการสอนให้เชื่อมโยงไปสู่มิติต่างๆ ได้ ทั้งความพอประมาณ มีเหตุผล ภูมิคุ้มกัน และปลุกฝังคุณธรรม จริยธรรมแก่ผู้เรียน

ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน

การจัดการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง จากคะแนนความรู้ของผู้เรียน สะท้อนให้เห็นว่าครูผู้สอนได้สร้างความตระหนัก ปลุกฝังให้ผู้เรียนมีความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน จากการสังเกตการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน และผลจากแบบสอบถามผู้ปกครอง พบว่า ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่เหมาะสม อยู่ในระดับมาก โดยนำความรู้จากโรงเรียนไปปฏิบัติ เป็นเพราะทางโรงเรียนมีการปลุกฝังผู้เรียนให้มีความรับผิดชอบร่วมกัน มีการสอดแทรกในเนื้อหา และการปฏิบัติร่วมกันทั้งโรงเรียน เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน รวมถึงกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่สะท้อนถึงการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา เช่น ครีเอทโฟโต้ เพาะเห็ด สิ่งแวดล้อมดีมีรายได้ งานไม้ เป็นต้น

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง กระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง
กรณีศึกษาโรงเรียนรัตนธิเบศร์ จังหวัดนนทบุรี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
กรณีศึกษาโรงเรียนรัตนธิเบศร์ จังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อศึกษาผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนจากการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักเศรษฐกิจ
พอเพียง กรณีศึกษาโรงเรียนรัตนธิเบศร์ จังหวัดนนทบุรี

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน และผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
โรงเรียนรัตนธิเบศร์ จังหวัดนนทบุรี จำนวน 939 คน ซึ่งจำแนกได้ดังนี้คือ ครูผู้สอนระดับชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 8 คน ครูผู้สอนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนจำนวน 4 คน กรรมการสถานศึกษา
1 คน ผู้บริหาร จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการ จำนวน 1 คน ผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 462 คน
ผู้ปกครอง จำนวน 462 คน
2. ตัวแปรที่ศึกษาคือ กระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักเศรษฐกิจ
พอเพียงในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนรัตนธิเบศร์ ประกอบด้วย หน่วยการเรียนรู้
แบบบูรณาการ การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และการบริหารจัดการเรียนรู้
แบบบูรณาการ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 6 ชนิด ได้แก่

1. ประเด็นการสนทนากลุ่มครูผู้สอน เรื่องกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของครูผู้สอน

ตอนที่ 2 ประเด็นการสนทนากลุ่ม

2. แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เรียน เรื่องกระบวนการจัดการเรียนการสอนบูรณาการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้เรียน

ตอนที่ 2 ความรู้เศรษฐกิจพอเพียง

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

3. แบบสอบถามเพื่อการวิจัยสำหรับผู้ปกครอง เรื่องกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง แบ่งออกเป็น 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครอง

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมกับสถานศึกษา

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นที่มีต่อผู้เรียน

4. แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา เรื่องกระบวนการจัดการเรียนแบบบูรณาการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้บริหาร

ตอนที่ 2 กระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง

5. แบบสัมภาษณ์กรรมการสถานศึกษา เรื่องกระบวนการจัดการเรียนแบบบูรณาการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 กระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง

6. แบบสังเกตการสอนแบบบูรณาการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง เรื่องกระบวนการจัดการเรียนแบบบูรณาการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของการสังเกต

ตอนที่ 2 การสังเกตกระบวนการจัดการเรียนการสอนบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการติดต่อกับอาจารย์ผู้สอนท่านหนึ่งที่สอนอยู่ในโรงเรียนรัตนธิเบศร์ ซึ่งเป็นผู้ติดต่อประสานงานให้ผู้วิจัยกับทางโรงเรียนในการขอความอนุเคราะห์เข้าไปเก็บข้อมูลการวิจัย พร้อมกับนำหนังสือราชการจากภาควิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำนวน 1 ฉบับ ไปยังโรงเรียนรัตนธิเบศร์ด้วยตนเอง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย จากนั้นจึงดำเนินการติดต่อกับทางโรงเรียน ครูผู้สอน โดยผู้วิจัยจัดตารางเวลาที่จะทำการสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม โดยผู้วิจัยเป็นผู้ทำการสังเกตครูผู้สอนด้วยตนเองใช้แบบสังเกตการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนแต่ละคนตามเวลาที่เหมาะสม ใช้เวลา 1 คาบเรียน

การสัมภาษณ์ผู้บริหารและรองผู้อำนวยการ จำนวน 2 คน สัมภาษณ์กรรมการสถานศึกษา จำนวน 1 คน และการสนทนากลุ่มครูผู้สอน จำนวน 8 คน ผู้วิจัยทำการนัดหมายและติดตามสอบถาม วันเวลาที่แต่ละท่านสะดวกให้ข้อมูล ในส่วนของแบบสอบถามผู้เรียนและแบบสอบถามเพื่อการวิจัยสำหรับผู้ปกครอง ผู้วิจัยขอความร่วมมือกับทางโรงเรียนและครูผู้สอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในการประชาสัมพันธ์ให้ผู้เรียนทราบล่วงหน้า โดยขอความร่วมมือครูผู้สอนชี้แจงการตอบแบบสอบถามในคาบว่างของแต่ละห้องเรียน โดยเก็บแบบสอบถามผู้เรียน จำนวน 462 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามคืนกลับมาทั้งสิ้น 440 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 95.2 พร้อมแนบบแบบสอบถามการวิจัยสำหรับผู้ปกครองให้ผู้เรียนนำกลับไปให้ผู้ปกครอง จำนวน 462 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามคืนกลับมาทั้งสิ้น 376 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 81.4 ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลตามความเป็นจริง ทำการตรวจสอบจากการนำเครื่องบันทึกเสียงจากการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่มมาถอดข้อความการสนทนา

ระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้ระยะเวลาในการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล และศึกษาเชิงลึกในโรงเรียนรัตนวิเศษ ภาควิชาที่ 1 เป็นเวลา 6 เดือน คือ ตั้งแต่วันที่ 20 เมษายน ถึง 21 สิงหาคม 2552 ผู้วิจัยได้เริ่มติดต่อกับทางโรงเรียนเป็นเวลาล่วงหน้า 3 เดือน เพื่อขอความร่วมมือจากสถานศึกษา ในการการเข้าไปเก็บข้อมูล ขอดูตารางสอน และมีการสนทนากลุ่ม การจัดตารางในการสังเกตการณ์ สอนครูผู้สอน สัมภาษณ์ผู้บริหาร การสัมภาษณ์กรรมการสถานศึกษา การเก็บแบบสอบถามผู้เรียน การเก็บแบบสอบถามผู้ปกครอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการตรวจสอบข้อมูลในด้านความครบถ้วนของข้อมูลความเป็นจริงของข้อมูล และความถูกต้องของข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์ ทั้งข้อมูลจากการสังเกต และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เป็นข้อความบรรยาย ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาประกอบกันโดยเรียบเรียงเนื้อหาจัดหมวดหมู่ตามกระบวนการจัดการเรียนการสอนเศรษฐกิจพอเพียงทั้ง 4 ด้าน ในส่วนของแบบสอบถามผู้เรียน และแบบสอบถามความเห็นของผู้ปกครอง ใช้สถิติพื้นฐานในการอธิบายข้อมูลโดยสรุปเป็นภาพรวม และรายด้านตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ประเด็นการสนทนากลุ่มครูผู้สอน แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา และแบบสัมภาษณ์กรรมการสถานศึกษา ข้อมูลที่ใช้การจำแนกกลุ่มข้อมูลตามความถี่ของ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสิทธิภาพการสอน ในประเด็นการสนทนา การสัมภาษณ์ ใช้ข้อความการสนทนาจากการถอดความร่วมกับวิเคราะห์เนื้อหา

แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เรียน ข้อมูลทั่วไปของผู้เรียน เป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist) ความรู้เศรษฐกิจพอเพียง มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ จำนวน 8 ข้อ มีเกณฑ์การให้คะแนน คือ ข้อที่ทำถูกต้องได้ 1 ข้อที่ทำผิดให้ 0 คะแนน รวม 16 คะแนน โดยมีข้อที่ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบอยู่ 5 ข้อ วิเคราะห์เป็นรายข้อและรายบุคคล สรุปรวมเป็นแต่ละห้องเรียน นำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย และความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์โดยใช้ค่าแจกแจงความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage) นำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัยสำหรับผู้ปกครอง ข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครอง ใช้ค่าแจกแจงความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage) นำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย การมีส่วนร่วมกับสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist) และปลายเปิด (open-ended) ในส่วนของความคิดเห็นที่มีต่อผู้เรียน เป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์โดยใช้ค่าแจกแจงความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage) นำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย

แบบสังเกตการณ์สอนแบบบูรณาการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ข้อมูลทั่วไปของการสังเกต ข้อมูลทั่วไปการจำแนกกลุ่มครูผู้สอน วิชาที่สอน คาบเรียน จำนวนผู้เรียน เรื่องที่สอน การสังเกตกระบวนการจัดการเรียนการสอน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist) ร่วมกับการบันทึกเพิ่มเติม แบ่งออกเป็นการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ บรรยากาศ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ วิเคราะห์โดยใช้ค่าแจกแจงความถี่ (frequency) นำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย

สรุปผลการวิจัย

การศึกษากระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาโรงเรียนรัตนธิเบศร์ จังหวัดนนทบุรี ซึ่งสามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1. พัฒนาหน่วยการเรียนรู้ ผลที่ได้พบว่า ครูผู้สอนการพัฒนาจัดทำหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา จากการศึกษาหลักสูตรแกนกลาง ของสถานศึกษา จากวิทยุทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ร่วมกับการวิเคราะห์ ตัวบ่งชี้ กำหนดประเด็นหลักร่วมกันเป็นหัวข้อ “เศรษฐกิจพอเพียง” ของสถานศึกษาโดยครูผู้สอนนำไปพัฒนาหน่วยการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ของตนเอง ให้สอดคล้องกับธรรมชาติของกลุ่มสาระการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้และผลการเรียนรู้ ที่คาดหวัง ออกแบบเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียงในกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและ แหล่งการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน เชื่อมโยง การบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง ในขั้นนำ ขั้นสอน และขั้นสรุป ออกแบบสื่อการเรียนรู้และการวัด และประเมินผลการเรียนรู้ให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียน โดยกลุ่มบริหารวิชาการ คิดตามตรวจสอบ ความเหมาะสมความสอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง

2. การจัดการเรียนรู้ ผลที่ได้พบว่า ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ นำแผนการจัดการเรียนรู้ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้บูรณาการภายในสาระการเรียนรู้ และระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ เชื่อมโยงเนื้อหาบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง โดยครูผู้สอนชี้แจงวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ให้ผู้เรียน ทราบถึงบทเรียน กิจกรรม ชิ้นงาน และเกณฑ์การให้คะแนน สร้างความตระหนักสอดแทรก หลักเศรษฐกิจพอเพียง ยกตัวอย่างสถานการณ์ใกล้ตัวผู้เรียน ครูผู้สอนเชื่อมโยงเนื้อหาการจัดการ เรียนรู้ด้วยตนเอง ร่วมบูรณาการกับสาระการเรียนรู้อื่นในเรื่องที่สามารถนำมาบูรณาการ เศรษฐกิจพอเพียงได้ สื่อที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นหนังสือแบบเรียน และมีการนำสื่อสำเร็จรูปประกอบ การเรียนรู้ที่ครูผู้สอนสร้างขึ้นเอง มากกระตุ้นความสนใจ ทำให้ผู้เรียนกล้าแสดงความคิดเห็น บรรยายการการเรียนรู้ ส่วนใหญ่มีการจัดห้องเป็นระเบียบเรียบร้อย แสงสว่างเพียงพอ มีขนาด เหมาะสมกับจำนวนของผู้เรียน ผลจากแบบสอบถามผู้เรียน พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบทเรียน กับเศรษฐกิจพอเพียงจากการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนอยู่ในระดับมาก ผู้เรียนมีความเข้าใจ เศรษฐกิจพอเพียงที่ครูสอน เรียนรู้จากท้องถิ่นและชุมชน กำหนดชิ้นงานช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจ

เศรษฐกิจพอเพียง และสามารถถ่ายทอดให้ผู้ปกครองเข้าใจวิธีการของหลักเศรษฐกิจพอเพียงในการเรียนรู้ได้

3. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ผลที่ได้พบว่า ครูผู้สอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ประเมินผู้เรียนจากเนื้อหาการเรียนรู้แบบบูรณาการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง โดยแจ้งเกณฑ์การวัดและประเมินผลผู้เรียนในทุกด้าน ด้านความรู้ ใช้วิธีการทดสอบ แฟ้มผลงาน ด้านทักษะกระบวนการ ใช้การทำแบบฝึกหัด การทำกิจกรรมกลุ่ม และด้านคุณลักษณะ ใช้วิธีการสังเกตความสนใจ ผู้เรียนมีส่วนร่วมประเมินตนเอง ประเมินเพื่อน โดยครูผู้สอนร่วมกันกำหนดสิ่งที่จะวัดจากจุดประสงค์การเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเพื่อนครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ นำมาหาค่าคุณภาพ ความยากง่าย อานาจจำแนก ตามคุณสมบัติของเครื่องมือวัด กำหนดเกณฑ์ในรูปแบบของมาตรฐานค่า ครูผู้สอนป้อนกลับผู้เรียนขณะที่ทำการสอน เพื่อให้ทราบระดับความสามารถของตนเองและสิ่งที่ควรปรับปรุง ผู้เรียนส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผู้สอนอยู่ในระดับมาก จากการที่ครูผู้สอนนำผลคะแนนการจัดการเรียนรู้หลักเศรษฐกิจพอเพียงมากระตุ้นผู้เรียนเห็นความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียงและมีความเข้าใจหลักเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

4. การบริหารจัดการ ผลที่ได้พบว่า สถานศึกษามีการให้ความรู้แก่ครูผู้สอน สนับสนุนให้เข้ารับการอบรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้บูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง คัดเลือกครูผู้สอนที่มีความรู้และประสบการณ์การจัดการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง เป็นผู้รับผิดชอบร่วมกับกลุ่มบริหารวิชาการ ในการติดตามตรวจสอบ แผนการจัดการเรียนรู้ ให้คำปรึกษาปัญหา แนะนำครูผู้สอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ในการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้บูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง มีการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงของครูผู้สอนโดยบันทึกสิ่งที่ต้องปรับปรุงเพื่อนำไปแก้ไข ผู้บริหารสนับสนุนอุปกรณ์การศึกษา และสถานที่ภายในสถานศึกษาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน ส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการแสดงความเห็นการนำเศรษฐกิจพอเพียงมาจัดการเรียนรู้ การประสบความสำเร็จของสถานศึกษามาจากการร่วมมือกันของทุกฝ่าย ครู ผู้บริหาร และนักเรียน ช่วยเหลือให้ความร่วมมือซึ่งกันและกัน ในการดำเนินการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนจนบรรลุผลสำเร็จ

5. ผลการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงทำให้ผู้เรียน มีความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ในความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน ความรู้และคุณธรรมจากที่ครูผู้สอนถ่ายทอดผ่านการจัดการเรียนรู้ และการปฏิบัติ ทำให้ผู้เรียนมีคะแนนความรู้พื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียงตั้งแต่คะแนน 3 ถึง 16 คะแนน ผู้เรียนได้นำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ทั้งต่อตนเอง และถ่ายทอดไปสู่ครอบครัวของตนเอง ในด้านความรู้ผู้เรียนจะนำความรู้ที่ได้รับมาถ่ายทอดให้ผู้ปกครองทราบ และมีการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม ด้านคุณธรรม ผู้เรียนมีการขออนุญาตหยิบของมีค่า และมีสมาธิในการเรียน มีความอดทนในการทำงาน ด้านความพอประมาณ ผู้เรียนรู้จักใช้จ่ายเท่าที่จำเป็น ด้านความมีเหตุผล ผู้เรียนรู้จักใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ด้านภูมิคุ้มกัน ผู้เรียนสามารถพึ่งพาตนเองได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับครูผู้สอน

1. ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีการบูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้ของตนเอง ควรมีการบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ด้วย โดยมีการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ร่วมกัน ในกรณีที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กัน
2. ครูผู้สอนควรส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น โดยมีส่วนร่วมในการออกแบบการเรียนรู้ ออกแบบชิ้นงาน และเกณฑ์การประเมินร่วมกับครูผู้สอน เพื่อให้การจัดการเรียนรู้เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา

1. ผู้บริหารควรมีการกระตุ้นให้ครูผู้สอนมีการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้มากขึ้น โดยกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการในเรื่องตารางสอน สถานที่ในการประชุม รวมทั้งคอยรับฟังปัญหา และข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อเอื้อให้ครูผู้สอนสามารถจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้

2. ควรสนับสนุนให้ครูผู้สอนมีการจัดทำหน่วยการเรียนรู้บูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง โดยดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมเพิ่มมากขึ้น เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีแหล่งการเรียนรู้เพิ่มเติมนอกสถานที่ในส่วนที่ผู้เรียนอาจยังไม่รู้ และช่วยเสริมให้ชุมชนมีความภาคภูมิใจที่ได้ร่วมกับสถานศึกษาในการพัฒนาผู้เรียนซึ่งเป็นบุตรหลานให้ได้รับการเรียนรู้จากการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาถึงกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงทั้งระดับช่วงชั้นที่ 3 (มัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3) เพื่อให้เห็นพัฒนาการของผู้เรียนในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์

2. ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ในการจัดการศึกษาตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สิ่งใกล้ตัว เกิดความตระหนักและรักชุมชน

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กรมการพัฒนาชุมชน. 2550. 45 ปี กรมการพัฒนาชุมชน: เปลี่ยนแปลงเพื่อประชาชน 2550.

กรุงเทพมหานคร: กรมการพัฒนาชุมชน.

กรมวิชาการ. 2544. **บูรณาการข้ามวิชา การวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน.**

กรุงเทพมหานคร: กรมวิชาการ.

_____. 2545ก. **คู่มือพัฒนาสื่อการเรียนรู้.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กระทรวงศึกษาธิการ. 2544. **การบูรณาการ.** กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ.

ศูนย์พัฒนาหลักสูตร โครงการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา.

เกษม วัฒนชัย. 2545. “การเรียนรู้ชั่วชีวิต.” วารสารวารสารข่าวร่วมโพธิ์. 10 หน้า 22.

ขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. 2550. **มาตรฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง.** (Online).

www.sufficiencyeconomy.org, 12 พฤศจิกายน 2550.

คณะทำงานบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน. 2550. **มาตรฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจ**

พอเพียง. (Online). www.sufficiencyeconomy.org, 12 พฤศจิกายน 2550.

ชนิชา ชันชัยภูมิ. 2551. **สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนตามมาตรฐานการเรียนรู้**

เศรษฐกิจพอเพียงสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ช่วงชั้นที่ 2 ของ

โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 1. วิทยานิพนธ์

ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ดวงเดือน อ่อนน้อม และทิสนา แคมมณี. 2548. **การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ : องค์ความรู้จาก**

การวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนา

คุณภาพวิชาการ.

ทิตินา แวมมณี. 2545. “การแก้ปัญหาและพัฒนาตนเองด้วย ระบบคู่สัญญา.” วารสารความรู้คู่
คุณธรรม: รวมบทความเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมและการศึกษา

ธีรารัง บัวศรี. 2542. **ทฤษฎีหลักสูตร : การออกแบบและพัฒนา**. กรุงเทพมหานคร : พัฒนาศึกษา.

ธีรชัย บุณนโชติ. 2546. "การเรียนรู้การสอนแบบบูรณาการ : ทักษะของผู้เชี่ยวชาญ." **คู่มือการอบรม
 การใช้แฟ้มสะสมผลงานนักเรียน (Portfolio)**. กรุงเทพมหานคร: เนติกุลการพิมพ์.

นาคยา ปิณฑานนท์. 2544. **จากมาตรฐานสู่ชั้นเรียน**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนา
 พานิช.

_____. 2546. **จากหลักสูตรสู่หน่วยการเรียนรู้**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช
 จำกัด.

นิคม มุสิกคามะ. 2542. **ทฤษฎีใหม่ในหลวง:ชีวิตที่พอเพียง**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
 ร่วมด้วยช่วยกัน.

บุญชู ศรีเคลือบ. 2550. **หลักสูตรทางพระพุทธศาสนากับเศรษฐกิจพอเพียง**. กรุงเทพมหานคร:
 โรงพิมพ์สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

บุญเรียง ขจรศิลป์. 2548. **การวิเคราะห์และแปลความหมายข้อมูลในการวิจัยโดยใช้โปรแกรม
 สำเร็จรูป SPSS for Windows Version 10 - 12**. กรุงเทพมหานคร: เอส พี เอ็น การพิมพ์
 จำกัด.

เบญจมาศ อยู่เป็นแก้ว. 2546. **การสอนแบบบูรณาการ (Integrated Instruction)**.
 กรุงเทพมหานคร: ศูนย์พัฒนาการเรียนรู้.

ประจักษ์ นาหนองตูม. 2543. การศึกษาการดำเนินโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ
ของโรงเรียนแกนนำโครงการเศรษฐกิจพอเพียง ในสังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัด
ขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัย
ขอนแก่น.

ประเวศ วะสี. 2542. เศรษฐกิจพอเพียงและประชาสังคม แนวทางพลิกฟื้นเศรษฐกิจสังคม.
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน.

ปริญญ์ พิบูลสราวุธ. 2549. เอกสารประกอบการบรรยาย เรื่อง การจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง
เศรษฐกิจพอเพียง. ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร (วันพุธที่ 6 กันยายน 2549).

_____. 2550. การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โครงการวิจัย
เศรษฐกิจพอเพียงสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์.

พรทิพย์ ไชยโส. 2549. “แนวคิดหลักในการวัดและประเมินผลการศึกษา”. หลักการวัดและ
ประเมินผลการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: พี.เอส.การพิมพ์, 31.

พระธรรมปิฎก. 2540. วินัยชาวพุทธ. กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอส อาร์ พรินติ้ง แมชโปรดักส์.

พัฒนาภรณ์ นัตรวิโรจน์. 2545. บทบาทของครูในการส่งเสริมความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงใน
โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

เพชรราภรณ์ รื่นรมณ์. 2542. “เกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่กับการจัดการเรียนการสอน.”
วารสารวิชาการ. 20 (8): 21.

มงคล สุวรัชย์. 2550. การวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาใน
จังหวัดกระบี่. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา,
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วลัย พานิช. 2544. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้วยวิธี Storyline. กรุงเทพมหานคร:
ศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วัฒนพร ระเบียบทุกข์. 2544. แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพมหานคร:
แอล ที เพรส.

_____. 2545. การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพมหานคร: บริษัท
ต้นอ้อ 1999 จำกัด.

วิชัย วงศ์ใหญ่. 2543. “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง: เข้มมุ่งสู่การปฏิรูปการเรียนรู้”. วารสารวิชาการ
ศึกษาศาสตร์. 1 (3): 7-21.

วิภากรณ์ ภูวัฒนกุล. 2543. “ใครคือผู้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง
ที่แท้จริง.” วารสารวิชาการ. 3 (5): 4.

วิเศษ ชินวงศ์. 2544. การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.

ศูนย์ประสานงานกลางการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ศธ. สำนักพัฒนากิจการ
นักเรียน นักศึกษาและกิจการพิเศษ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. 2550.
การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา (Online).
www.moe.go.th/sufficiency/, 15 มิถุนายน 2551.

สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี. 2550.
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550-2554. กรุงเทพมหานคร:
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545. แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2545-2559).
กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547. **เรียนรู้ – บูรณาการ**. กรุงเทพมหานคร:
สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2548. **แผนพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545-2549**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน
คณะกรรมการพัฒนาการ พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสำนักงานนายกรัฐมนตรี.

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงาน โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.). 2549.
ทฤษฎีใหม่ : ชีวิตที่พอเพียง. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อ
ประสานงาน โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ.

สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. 2549. **เรียนรู้...บูรณาการ**. กรุงเทพมหานคร:
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. 2550.

สิริพัชร เจษฎาวิโรจน์. 2546. **การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ**. กรุงเทพมหานคร:
บุ๊คพอยท์.

สุชุมลย์ ชลกร. 2548-2549. “แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่.” **วารสารหาดใหญ่
วิชาการ**. 3 (6): 86-89.

สุเมธ ตันติเวชกุล. 2549. **หลักธรรม หลักทำตามรอยพระยุคลบาท**. กรุงเทพมหานคร:
ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุรเกียรติ์ เติยิธรไทย. 2542. “**เศรษฐกิจพอเพียง**.” (Online). http://www.dailynews.co.th/web/html/popup_news/Default.aspx?Columnid=43649&Newstype=2&template=2,
6 ธันวาคม 2551.

สุวิทย์ มูลคำ และ อรทัย มูลคำ. 2543. **เรียนรู้สู่ครูมืออาชีพ**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
ดวงกมลสมัย.

อนันต์ รัตนพานุสร. 2549. “ชุมชนเข้มแข็ง.” **วารสารวิชาการราชภัฏกรุงเทพฯ**. 13 (22): 15.

อรทัย มูลคำ และคณะ. 2544. **Child centered:storyline method การบูรณาการหลักสูตรและการ
เรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบ
ริศาสตร์.

อาภรณ์ ใจเที่ยง. 2546. **หลักการสอน**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เอเดียนสโตร.

Beard, L.A. 2003. **The Effects of Integrated Mathematics and Children’s Literature on
Mathematics Achievement and Mathematics Anxiety by Gender** (Online).

Available: http://www.lib.umi.com/dissertations/preview_all/3084193. 27 มิถุนายน
2552.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ

(สำเนา)

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โทรภายใน 1823

ที่ ศธ 0513.10901/

วันที่ 12 พฤษภาคม 2552

เรื่อง ขอลความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

เรียน ดร.วสันต์ ทองไทย

สิ่งที่ส่งมาด้วย

1. แนวสนทนากลุ่มครูผู้สอน	2. แบบสอบถามความคิดเห็นนักเรียน
3. แบบสอบถามความคิดเห็นผู้ปกครอง	4. แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา
5. แบบสัมภาษณ์กรรมการสถานศึกษา	6. แบบสังเกตการสอน

เนื่องด้วยนางสาวปัทนันท์ เม่งช่วย นิสิตปริญญาโทสาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อยู่ระหว่างทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “กระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาโรงเรียนรัตนธิเบศร์ จังหวัดนนทบุรี” ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้จำเป็นต้องใช้แนวสนทนากลุ่มครูผู้สอน แบบสอบถามความคิดเห็นนักเรียน แบบสอบถามความคิดเห็นผู้ปกครอง แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา แบบสัมภาษณ์กรรมการสถานศึกษา แบบสังเกตการณ์สอน ที่จะนำมาใช้ในงานวิจัยและประเมินคุณภาพงานวิจัย จึงจำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะต่อเครื่องมือ และแบบประเมินคุณภาพงานวิจัย เพื่อที่จะได้เครื่องมือที่มีคุณภาพก่อนที่จะนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการศึกษาต่อไป

ในการนี้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ดังนั้นจึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญได้โปรดพิจารณาตรวจสอบคุณภาพและให้ข้อเสนอแนะเพื่อนำเครื่องมือมาปรับปรุงให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์จกเป็นพระคุณยิ่ง

(รศ.ดร.พรทิพย์ ไชยโส)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

(สำเนา)

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โทรภายใน 1823

ที่ ศธ 0513.10901/ กศ101

วันที่ 12 พฤษภาคม 2552

เรื่อง ขอลาออกนอกระยะเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

เรียน ดร.ชนิศจรา เลิศอมรพงษ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย

1. แนวสันทนากลุ่มครูผู้สอน	2. แบบสอบถามความคิดเห็นนักเรียน
3. แบบสอบถามความคิดเห็นผู้ปกครอง	4. แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา
5. แบบสัมภาษณ์กรรมการสถานศึกษา	6. แบบสังเกตการสอน

เนื่องด้วยนางสาวปัญนันท์ เม่งช่วย นิสิตปริญญาโทสาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อยู่ระหว่างทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “กระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาโรงเรียนรัตนวิเบศร์ จังหวัดนนทบุรี” ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้จำเป็นต้องใช้แนวสันทนากลุ่มครูผู้สอน แบบสอบถามความคิดเห็นนักเรียน แบบสอบถามความคิดเห็นผู้ปกครอง แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา แบบสัมภาษณ์กรรมการสถานศึกษา แบบสังเกตการณ์สอน ที่จะนำมาใช้ในงานวิจัยและประเมินคุณภาพงานวิจัย จึงจำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะต่อเครื่องมือ และแบบประเมินคุณภาพงานวิจัย เพื่อที่จะได้เครื่องมือที่มีคุณภาพก่อนที่จะนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการศึกษาต่อไป

ในการนี้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ดังนั้นจึงใคร่ขอลาออกนอกระยะให้ท่านซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญได้โปรดพิจารณาตรวจสอบคุณภาพและให้ข้อเสนอแนะเพื่อนำเครื่องมือมาปรับปรุงให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์จกเป็นพระคุณยิ่ง

(รศ.ดร.พรทิพย์ ไชยโส)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

(สำเนา)

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โทรภายใน 1823

ที่ ศธ 0513.10901/

วันที่ 12 พฤษภาคม 2552

เรื่อง ขออนุมัติคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

เรียน ดร.สุนทรา ไต่บัว

สิ่งที่ส่งมาด้วย

1. แนวสันทนากลุ่มครูผู้สอน	2. แบบสอบถามความคิดเห็นนักเรียน
3. แบบสอบถามความคิดเห็นผู้ปกครอง	4. แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา
5. แบบสัมภาษณ์กรรมการสถานศึกษา	6. แบบสังเกตการสอน

เนื่องด้วยนางสาวปัทมนันท์ เม่งช่วย นิสิตปริญญาโทสาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อยู่ระหว่างทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “กระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงกรณีศึกษาโรงเรียนรัตนวิเศษ จังหวัดนนทบุรี” ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้จำเป็นต้องใช้แนวสันทนากลุ่มครูผู้สอน แบบสอบถามความคิดเห็นนักเรียน แบบสอบถามความคิดเห็นผู้ปกครอง แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา แบบสัมภาษณ์กรรมการสถานศึกษา แบบสังเกตการณ์สอน ที่จะนำมาใช้ในงานวิจัยและประเมินคุณภาพงานวิจัย จึงจำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะต่อเครื่องมือ และแบบประเมินคุณภาพงานวิจัย เพื่อที่จะได้เครื่องมือที่มีคุณภาพก่อนที่จะนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาต่อไป

ในการนี้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ดังนั้นจึงใคร่ขออนุมัติคราะห์ท่านซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญได้โปรดพิจารณาตรวจสอบคุณภาพและให้ข้อเสนอแนะเพื่อนำเครื่องมือมาปรับปรุงให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุมัติคราะห์จักเป็นพระคุณยิ่ง

(รศ.ดร.พรทิพย์ ไชยโส)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

(สำเนา)

ที่ ศธ.0513.109/ 791

คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
50 ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว
เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

12 พฤษภาคม 2552

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย
เรียน ดร.อิทธิฤทธิ์ พงษ์ปิยะรัตน์
สิ่งที่แนบมาด้วย

1. แนวสันทนากลุ่มครูผู้สอน	4. แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา
2. แบบสอบถามความคิดเห็นนักเรียน	5. แบบสัมภาษณ์กรรมการสถานศึกษา
3. แบบสอบถามความคิดเห็นผู้ปกครอง	6. แบบสังเกตการสอน

เนื่องด้วยนางสาวปัญนันท์ เม่งช่วย นิสิตปริญญาโทสาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อยู่ระหว่างทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “กระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาโรงเรียนรัตนธิเบศร์ จังหวัดนนทบุรี” ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้จำเป็นต้องใช้แนวสันทนากลุ่มครูผู้สอน แบบสอบถามความคิดเห็นนักเรียน แบบสอบถามความคิดเห็นผู้ปกครอง แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา แบบสัมภาษณ์กรรมการสถานศึกษา และแบบสังเกตการสอนที่จะนำมาใช้ในงานวิจัยและประเมินคุณภาพงานวิจัย จึงจำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและ ให้ข้อเสนอแนะต่อเครื่องมือและแบบประเมินคุณภาพงานวิจัย เพื่อให้ได้เครื่องมือที่มีคุณภาพก่อนที่จะนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาต่อไป

ในการนี้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ดังนั้นจึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญได้โปรดพิจารณาตรวจสอบคุณภาพและให้ข้อเสนอแนะ เพื่อจะได้้นำเครื่องมือมาปรับปรุงให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ต่อไป

ด้วยความนับถือ

(รศ.ดร.พรทิพย์ ไชยโส)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

ที่ ศธ.0513.109/ 791

คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
50 ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว
เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

12 พฤษภาคม 2552

เรื่อง ขอกความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย
เรียน ดร.สมพงษ์ ปันหุ่น
สิ่งที่แนบมาด้วย

1. แนวสนทนากลุ่มครูผู้สอน	4. แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา
2. แบบสอบถามความคิดเห็นนักเรียน	5. แบบสัมภาษณ์กรรมการสถานศึกษา
3. แบบสอบถามความคิดเห็นผู้ปกครอง	6. แบบสังเกตการสอน

เนื่องด้วยนางสาวปฐนันท์ เม่งช่วย นิสิตปริญญาโทสาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อยู่ระหว่างทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “กระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาโรงเรียนรัตนธิเบศร์ จังหวัดนนทบุรี” ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้จำเป็นต้องใช้แนวสนทนากลุ่มครูผู้สอน แบบสอบถามความคิดเห็นนักเรียน แบบสอบถามความคิดเห็นผู้ปกครอง แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา แบบสัมภาษณ์กรรมการสถานศึกษา แบบสังเกตการณ์สอน ที่จะนำมาใช้ในงานวิจัยและประเมินคุณภาพงานวิจัย จึงจำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะต่อเครื่องมือ และแบบประเมินคุณภาพงานวิจัย เพื่อที่จะได้เครื่องมือที่มีคุณภาพก่อนที่จะนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการศึกษาต่อไป

ในการนี้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ดังนั้นจึงใคร่ขอกความอนุเคราะห์ท่านซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญได้โปรดพิจารณาตรวจสอบคุณภาพและให้ข้อเสนอแนะ เพื่อจะได้้นำเครื่องมือมาปรับปรุงให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ต่อไป

ด้วยความนับถือ

(รศ.ดร.พรทิพย์ ไชยโส)
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

ภาคผนวก ข
รายนามผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

1. ดร.ชนิษฐา เลิศอมรพงษ์
สาขาการสอนคณิตศาสตร์ ภาควิชาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน
2. ดร.วสันต์ ทองไทย
สาขาวิจัยและประเมินการศึกษา
ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เชี่ยวชาญด้านวิจัยและประเมินทางการศึกษา
3. ดร.สุนทรา ไต่บัว
สาขาวิจัยและประเมินการศึกษา
ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เชี่ยวชาญด้านวิจัย และประเมินทางการศึกษา
4. ดร.สมพงษ์ ปั่นหุ่น
สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
เชี่ยวชาญด้านวิจัย และประเมินทางการศึกษา
5. ดร.อิทธิฤทธิ์ พงษ์ปิยะรัตน์
ศึกษานิเทศน์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ลพบุรีเขต 1 เชี่ยวชาญด้านวิจัย และประเมิน
ทางการศึกษา

ภาคผนวก ค

หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล

ที่ ศธ.0513.109/177

คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
50 ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว
เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

10 กุมภาพันธ์ 2552

เรื่อง ขอกความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนรัตนธิเบศร์จังหวัดนนทบุรี

สิ่งที่แนบมาด้วย โครงการวิทยานิพนธ์ 1 ชุด

ด้วยนางสาวปัทนันท์ เม่งช่วย นิสิตปริญญาโทสาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “กระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาโรงเรียนรัตนธิเบศร์ จังหวัดนนทบุรี” ภายใต้การควบคุมของ คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร.พิบูล เอกวางกูร และ รศ.ดร.บุญเรียง ขจรศิลป์

การทำวิจัยครั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจำเป็นต้องรวบรวมข้อมูลจากครูผู้สอนและนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนรัตนธิเบศร์ในภาคต้น ปีการศึกษา 2552 โดยการสังเกต การสัมภาษณ์ การตรวจเอกสารแบบสอบถาม ซึ่งข้อมูลดังกล่าวนำมาใช้เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ดังนั้นจึงใคร่ขอกความอนุเคราะห์แก่นางสาวปัทนันท์ เม่งช่วย ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ และหวังอย่างยิ่งว่าคงได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ด้วยความนับถือ

(รศ.ดร.พรทิพย์ ไชยโส)
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

ที่ ศธ.0513.109/ว.687

คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
50 ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว
เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

22 เมษายน 2552

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนรัตนธิเบศร์จังหวัดนนทบุรี

สิ่งที่แนบมาด้วย โครงการวิทยานิพนธ์ 1 ชุด

ด้วยนางสาวปัทนันท์ เม่งช่วย นิสิตปริญญาโทสาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “กระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาโรงเรียนรัตนธิเบศร์ จังหวัดนนทบุรี” ภายใต้การควบคุมของ คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร.พิกุล เอกวางกูร และ รศ.ดร.บุญเรียง ขจรศิลป์

การทำวิจัยครั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจำเป็นต้องรวบรวมข้อมูลจากครูผู้สอนและนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนรัตนธิเบศร์ในภาคต้น ปีการศึกษา 2552 โดยการสังเกต การสัมภาษณ์ การตรวจเอกสารแบบสอบถาม ซึ่งข้อมูลดังกล่าวนำมาใช้เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ดังนั้นจึงใคร่ขอความอนุเคราะห์แก่นางสาวปัทนันท์ เม่งช่วย ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ และหวังอย่างยิ่งว่าคงได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ด้วยความนับถือ

(รศ.ดร.พรทิพย์ ไชยโส)
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

ภาคผนวก ง
เครื่องมือสำหรับการวิจัย

ประเด็นการสนทนากลุ่มครูผู้สอน

คำชี้แจงก่อนการสนทนากลุ่ม

ขอความร่วมมือจากครูผู้สอนให้ข้อมูลประกอบการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “กระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาโรงเรียนรัตนธิเบศร์ จังหวัดนนทบุรี” โดยประเด็นการสนทนาจะครอบคลุมเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของครูผู้สอน การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และการบริหารจัดการ ผู้วิจัยขอความร่วมมือ ให้ท่านให้ข้อมูลจริงซึ่งข้อมูลจากการสนทนาจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษาต่อไป

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ให้ครูแต่ละท่านแนะนำตัวในประเด็นดังต่อไปนี้

- 1.1 ชื่อ - สกุล
- 1.2 วุฒิการศึกษา (ระดับสาขาวิชา)
- 1.3 กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่รับผิดชอบ

ตอนที่ 2 ประเด็นการสนทนากลุ่ม

ประเด็นสนทนา	รายละเอียด
A. กระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ท่านได้มีการดำเนินการในแต่ละประเด็นต่อไปนี้ อย่างไร 1. การเตรียมความพร้อม () 1.1 มีการประชุมครูผู้สอนระดับชั้น ม.2 เพื่อชี้แจงและร่วมวางแผนจัดการเรียนการสอนบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไรบ้าง () 1.2 มีการเตรียมความพร้อมด้านความรู้และทักษะเกี่ยวกับการสอนแบบบูรณาการและหลักเศรษฐกิจพอเพียงให้กับครูผู้สอน อย่างไรบ้างครูผู้สอน อย่างไรบ้าง	

ประเด็นสนทนา	รายละเอียด
() 1.3 มีการออกแบบแผนการสอนร่วมกันหรือ ต่างคนต่างรับผิดชอบ เพราะเหตุใด () 1.4 มีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้หรือไม่/การวัดและประเมินผลสำเร็จของการสอนอย่างไร () 1.5 สื่อและแหล่งการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงที่ใช้มีอะไรบ้าง อย่างไรบ้าง 2. การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง () 2.1 การสอนเป็นไปตามแผนที่วางไว้หรือไม่ อย่างไร หากไม่เป็นไปตามแผนครูมีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างไร () 2.2 การสอนในเนื้อหาที่สัมพันธ์กันมีการจัดการอย่างไร () 2.3 มีการปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในระหว่างการสอนหรือไม่ และทำอย่างไรบ้าง () 2.4 องค์ความรู้ที่ครูได้รับจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการคืออะไร () 2.5 ผู้เรียนมีการตอบสนองต่อการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการอย่างไร 3. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้มีการดำเนินการในด้านต่างๆ อย่างไร () 3.1 การกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง () 3.2 การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัด	

ประเด็นสนทนา	รายละเอียด
() 3.3 การดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เช่น ก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน () 3.4 การกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน () 3.5 การให้ข้อมูลป้อนกลับแก่ผู้เรียน 4. ท่านมีการบริหารจัดการในด้านต่อไปนี้หรือไม่ () 4.1 มีการกำกับติดตามงานการสอนของครู และผู้เรียนอย่างไร () 4.2 การจัดตารางเรียน () 4.3 การประสานงานระหว่างครูผู้สอน เป็นอย่างไร () 4.4 การสนับสนุนงบประมาณ () 4.5 ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน B. ท่านคิดว่าอะไรเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้โรงเรียนประสบความสำเร็จ ในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักสูตรท้องถิ่นพอเพียง () 1.1 ความสามารถของผู้บริหาร () 1.2 ความรู้ความสามารถของครูผู้สอน () 1.3 การมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง () 1.4 วัฒนธรรมการทำงานขององค์กร C. เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักสูตรท้องถิ่นพอเพียงมีประสิทธิภาพมากขึ้น ท่านอยากให้มีการปรับปรุงแก้ไข ในประเด็นใดบ้าง เพราะเหตุใด	

แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เรียน

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเก็บข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนรัตนวิเศษ ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จึงขอความร่วมมือจากผู้เรียนโปรดตอบแบบสอบถามให้ตรงกับสภาพความเป็นจริง ข้อมูลของผู้เรียนจะเป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนในการนำไปพัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยแบบสอบถามฉบับนี้ มี 3 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้เรียน

ตอนที่ 2 ความรู้เศรษฐกิจพอเพียง

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้เรียน

คำชี้แจง โปรดให้รายละเอียดเกี่ยวกับตัวผู้เรียน โดยเขียนเครื่องหมาย ✓ ใน () หน้าข้อความตรงกับความเป็นจริง

1. เพศ

() ชาย () หญิง

2. อายุ

() 12 ปี () 13 ปี () 14 ปี () 15 ปี

3. ห้อง

() ม. 2/1 () ม. 2/2 () ม. 2/3 () ม. 2/4 () ม. 2/5
() ม. 2/6 () ม. 2/7 () ม. 2/8 () ม. 2/9 () ม. 2/10

ตอนที่ 2 ความรู้เศรษฐกิจพอเพียง

คำชี้แจง ให้ผู้เรียนเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หน้าข้อคำถามความรู้เศรษฐกิจพอเพียงทั้ง 8 ข้อ ให้ครบถ้วน

1. หลักเศรษฐกิจพอเพียง 3 ห่วง 2 เงื่อนไขเป็นพระราชดำริของพระมหากษัตริย์พระองค์ใด () พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว () พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว () พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล () พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช 2. ข้อใดคือความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) () ประหยัด ไม่ฟุ่มเฟือย () พึ่งตนเองให้ได้มากที่สุด () เก็บออมให้ได้มากที่สุด () ใช้ชีวิตเรียบง่าย พอมีพอกิน 3. หลักเศรษฐกิจพอเพียงประกอบด้วยเรื่องใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) () ความพอประมาณ () ความรู้รอบ () ความยึดมั่นถือมั่น () ความมีคุณธรรม () ความเหตุผล () ความมีภูมิคุ้มกัน 4. การนำเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติจะเกิดผลอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) () พึ่งพาตนเองได้ () ออมเงินได้ () กินดีอยู่ดี () รอบคอบในการใช้ชีวิต 5. บุคคลในข้อใดปฏิบัติตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) () นริน ปลูกผักกินเองที่บ้าน () นรา เก็บออมเงินไว้ซื้อของเล่น () นรุต ปิดอุปกรณ์ไฟฟ้าหลังใช้งาน () นลินี ยืมอุปกรณ์การเรียนของเพื่อน () นกร นำเอาเสื้อผ้าเก่ามาดัดแปลง	6. พฤติกรรมใดสอดคล้องกับคำว่า “พอประมาณ” มากที่สุด (เลือกคำตอบเพียง 1 ข้อ) () สมหญิง ออมเงินโดยไม่ใช้จ่าย () สมชาย กินบะหมี่ถึงสำเร็จรูปเป็นประจำ () สมใจ เลือกซื้อของในห้างสรรพสินค้าเท่าที่กำหนดไว้ () สมคิด คุยโทรศัพท์มือถือช่วงโปรโมชันราคาถูกเป็นเวลานานๆ 7. พฤติกรรมใดสอดคล้องกับคำว่า “ภูมิคุ้มกัน” มากที่สุด (เลือกคำตอบเพียง 1 ข้อ) () นิด ซื้อของที่ตัวเองชื่นชอบโดยไม่ลังเล () หน้อย นำเงินที่ออมตลอดเดือนมาซื้อของ () น้อย ซื้อของลอกเลียนแบบซึ่งมีราคาถูก () น้ำ เก็บเงินค่าขนมไว้แล้วขอจากผู้ปกครองไปซื้อของ 8. พฤติกรรมใดสอดคล้องกับคำว่า “มีเหตุผล” มากที่สุด (เลือกคำตอบเพียง 1 ข้อ) () สายธาร ขยันเรียนพิเศษเพื่อสอบเข้ามหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียง () สายรุ้ง เลือกทานผักผลไม้ที่สดสะอาด ปลอดภัย สารพิษเพื่อสุขภาพที่ดี () สายหยุด จดบันทึกการใช้จ่ายในแต่ละวัน เพื่อลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น () สายป่าน คิดตามข่าวสารบ้านเมืองและเกมโชว์ที่มีสาระเพื่อให้ทันโลก
--	---

เฉลยคำตอบ

ความรู้เศรษฐกิจพอเพียง

1. หลักเศรษฐกิจพอเพียง 3 ห่วง 2 เงื่อนไขเป็นพระราชดำริของพระมหากษัตริย์พระองค์ใด
 - พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช
2. ข้อใดคือความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง
 - พึ่งตนเองให้ได้มากที่สุด
 - ใช้ชีวิตเรียบง่ายพอมีพอกิน
3. หลักเศรษฐกิจพอเพียงประกอบด้วยเรื่องใดบ้าง
 - ความพอประมาณ
 - ความเหตุผล
 - ความมีภูมิคุ้มกัน
 - ความรู้รอบ
 - ความมีคุณธรรม
4. การนำเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติจะเกิดผลอย่างไร
 - พึ่งพาตนเองได้
 - รอบคอบในการใช้ชีวิต
5. บุคคลในข้อใดปฏิบัติตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง
 - นริน ปลุกผักกินเองที่บ้าน
 - นรุต ปิดอุปกรณ์ไฟฟ้าหลังใช้งาน
 - นคร นำเอาเสื้อผ้าเก่ามาดัดแปลง
6. พฤติกรรมใดสอดคล้องกับคำว่า “พอประมาณ” มากที่สุด
 - สมใจ เลือกซื้อของในห้างสรรพสินค้าเท่าที่กำหนดไว้
7. พฤติกรรมใดสอดคล้องกับคำว่า “ภูมิคุ้มกัน” มากที่สุด
 - หน้อย นำเงินที่ออมตลอดเดือนมาซื้อของ
8. พฤติกรรมใดสอดคล้องกับคำว่า “มีเหตุผล” มากที่สุด
 - สายหยุด จดบันทึกการใช้จ่ายในแต่ละวันเพื่อลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นของผู้เรียนในการจัดการเรียนการสอนบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง

คำชี้แจง ขอให้ผู้เรียนได้พิจารณาข้อความต่อไปนี้ แล้วให้เขียนเครื่องหมาย ✓ ที่ตรงกับความคิดเห็นของผู้เรียนมากที่สุด

5 หมายถึง ตรงกับความคิดเห็นในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง ตรงกับความคิดเห็นในระดับมาก

3 หมายถึง ตรงกับความคิดเห็นในระดับปานกลาง

2 หมายถึง ตรงกับความคิดเห็นในระดับน้อย

1 หมายถึง ตรงกับความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุด

ข้อ	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1	ครูผู้สอนอธิบายให้ผู้เรียนทราบถึงหลักเศรษฐกิจพอเพียง ความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน และความรู้คู่คุณธรรม					
2	ครูผู้สอนทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีเพื่อปลูกฝังแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้กับผู้เรียน					
3	เนื้อหาสาระที่ครูสอนมีการสอดแทรกเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียง ความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน และความรู้คู่คุณธรรม					
4	เนื้อหาสาระที่ครูกำหนดขึ้น ช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง					
5	เนื้อหาสาระเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงที่ครูสอนสอดคล้องกับสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน					
6	เนื้อหาสาระที่ครูสอนช่วยให้ผู้เรียนเห็นความสัมพันธ์ของเนื้อหาการเรียนรู้ที่เข้ากับหลักเศรษฐกิจพอเพียง					
7	การจัดการเรียนรู้ของครูทำให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียงมากขึ้น					
8	การจัดการเรียนรู้ของครูมีการปลูกจิตสำนึกคุณธรรม จริยธรรม เช่นความซื่อสัตย์ ขยัน อดทน ในการดำเนินชีวิตประจำวัน					
9	การจัดการเรียนรู้ของครูมีการปลูกฝังให้ผู้เรียนรู้จักความ พอประมาณ ในการอุปโภคบริโภคให้พอกับความต้องการของตนเอง มีการวิเคราะห์วางแผนรายรับ-รายจ่าย ให้ผู้เรียนใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อ					
10	การจัดการเรียนรู้ของครูปลูกฝังให้ผู้เรียนคำนึงถึงความมีเหตุผลในการคิด การพูด รู้ถึงสาเหตุและผลกระทบที่จะตามมาด้วยความรอบคอบ					

ข้อ	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
11	การจัดการเรียนรู้ของครูช่วยให้ผู้เรียนรู้จักป้องกันและดูแลตัวเองในการดำเนินชีวิต					
12	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูปลูกฝังให้ใช้คุณธรรมตามหลักของศาสนาที่นับถือมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต					
13	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูสะท้อนให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมค่านิยม เอกลักษณ์ของไทย					
14	การจัดการเรียนรู้ของครูเน้นการเรียนรู้จากท้องถิ่นและชุมชนมาประยุกต์ในการเรียน					
15	การจัดการเรียนรู้ของครูทำให้ผู้เรียนมองเห็นความสัมพันธ์ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ที่เชื่อมโยงกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง					
16	การจัดการเรียนรู้ของครูช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้					
17	การจัดการเรียนรู้ของครูทำให้ผู้เรียนรู้ดีกว่าเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องใกล้ตัวที่ผู้เรียนทำได้					
18	การจัดการเรียนรู้ของครูทำให้ผู้เรียนรู้ว่าควรปฏิบัติตนอย่างไรจึงจะเรียกว่าเข้าใจเศรษฐกิจพอเพียง					
19	การจัดการเรียนรู้ของครูเน้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริงในการนำเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้					
20	ครูใช้สื่อจากการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน เช่นป้ายนิเทศความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง การทำกรอบรูปจากวัสดุเหลือใช้					
21	ครูใช้สื่อเป็นเอกสาร หนังสือให้ความรู้ประกอบเพิ่มเติมเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ในเนื้อหาและเศรษฐกิจพอเพียง					
22	ครูใช้สื่อที่ผลิตขึ้นเองในโรงเรียนโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงในการถ่ายทอดความรู้					
23	ครูใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและนอกสถานศึกษาในการสอนเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง					
24	ครูมีการเผยแพร่สื่อจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่ชุมชน					
25	ครูใช้สื่อที่ผลิตขึ้นเองในโรงเรียนโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงในการถ่ายทอดความรู้					

ข้อ	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
26	ชิ้นงานที่ครูมอบหมายช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง					
27	ชิ้นงานที่ครูมอบหมาย ผู้เรียนต้องใช้ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง เข้ามาประยุกต์ใช้					
28	ชิ้นงานที่ครูมอบหมายทำให้ผู้เรียนทำให้เห็นความสัมพันธ์ ระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆกับเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียง					
29	ชิ้นงานที่ครูมอบหมายผู้เรียนได้นำไปถ่ายทอดให้ผู้ปกครองเข้าใจวิธีการ ของหลักเศรษฐกิจพอเพียงในการเรียนรู้ได้					
30	ชิ้นงานที่ครูมอบหมายส่งเสริมการเรียนรู้ที่หลากหลายในการประยุกต์ใช้ เศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนและชุมชน					
31	ครูผู้สอนมีการประเมินผู้เรียนในเรื่องของความรู้ความเข้าใจ หลักเศรษฐกิจพอเพียง					
32	ครูผู้สอนมีการประเมินการปฏิบัติของผู้เรียนในการนำเศรษฐกิจพอเพียง ไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน					
33	ครูผู้สอนนำผลคะแนนจากการเรียนรู้หลักเศรษฐกิจพอเพียงของผู้เรียน มากระตุ้นให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียง					
34	ผู้เรียนรับทราบข้อมูลการประเมินของครูจากกิจกรรมการเรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียง					
35	ผู้เรียนทราบเกณฑ์การประเมินจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เศรษฐกิจพอเพียง					
36	ผู้เรียนนำผลการประเมินไปปรับปรุงการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงของตนและ ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน					

แบบสอบถามเพื่อการวิจัยสำหรับผู้ปกครอง

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเก็บข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาโรงเรียนรัตนธิเบศร์ จังหวัดนนทบุรี จึงขอความร่วมมือจากท่านผู้ปกครองโปรดตอบแบบสอบถามให้ตรงกับความเป็นจริง โดยแบบสอบถามจะครอบคลุมการถามในประเด็นที่เป็นข้อมูล ที่เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ของผู้ปกครอง การมีส่วนร่วมกับสถานศึกษา และความคิดเห็นเกี่ยวกับผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ในกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง โดยแบบสอบถามฉบับนี้มี 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมกับสถานศึกษา

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นที่มีต่อผู้เรียน

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดให้รายละเอียดเกี่ยวกับตัวท่าน โดยเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

1. เพศ () ชาย () หญิง

2. อายุ ปี (โปรดระบุ)

3. ความเกี่ยวข้องกับผู้เรียน

() บิดา () มารดา () ผู้ปกครอง

() ญาติ () อื่นๆ.....

4. อาชีพ

- ☐ รับราชการ ☐ วิชาชีพ ☐ ค้าขาย
☐ พนักงานบริษัท ☐ ธุรกิจส่วนตัว ☐ รับจ้าง
☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมกับสถานศึกษา

1. ท่านทราบหรือไม่ว่าโรงเรียนรัตนธิเบศร์ได้รับรางวัลสถานศึกษาพอเพียง

- ☐ ทราบ ☐ ไม่ทราบ

2. ท่านรู้สึกอย่างไรที่โรงเรียนรัตนธิเบศร์ได้รับรางวัลด้านการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน

- ☐ ดีใจ ☐ เฉยๆ

เพราะเหตุใด

3. ท่านมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ เข้าร่วมประชุม ☐ ช่วยให้ข้อมูลของผู้เรียนกับครู
☐ สนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ ☐ เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆของโรงเรียน
☐ สนับสนุนสถานที่ ☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....

4. ท่านอยากให้โรงเรียนมีการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงต่อไปอีกหรือไม่

- ☐ อยากให้มีต่อไป ☐ เฉยๆ ☐ ไม่อยากให้มี

เพราะเหตุใด

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อผู้เรียนของท่าน

คำชี้แจง ขอให้ท่านตอบคำถามต่อไปนี้ โดยให้ท่านเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

- 5 หมายถึง ตรงกับความคิดเห็นในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง ตรงกับความคิดเห็นในระดับมาก
- 3 หมายถึง ตรงกับความคิดเห็นในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง ตรงกับความคิดเห็นในระดับน้อย
- 1 หมายถึง ตรงกับความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุด

ตัวอย่าง

ข้อ	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
00.	เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องที่ผู้เรียนควรทราบ		✓			

ข้อ	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1	ผู้เรียนมาสอบถามท่านเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง					
2	ผู้เรียนนำเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงจากที่เรียนมาเล่าให้ท่านฟัง					
3	ผู้เรียนถ่ายทอดความรู้เศรษฐกิจพอเพียงให้กับเพื่อนบ้าน					
4	ผู้เรียนมีความรอบคอบในการทำงาน					
5	ผู้เรียนแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ					
6	ผู้เรียนช่วยท่านทำงานบ้าน					
7	ผู้เรียนไม่เอาเปรียบผู้อื่น					
8	ผู้เรียนมีความอดทนในการทำงานจนประสบความสำเร็จ					
9	ผู้เรียนกล้ายอมรับความผิดจากปัญหาที่ตนเองทำ					
10	ผู้เรียนขออนุญาตผู้ปกครองก่อนหยิบของมีค่า					

ข้อ	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
11	ผู้เรียนมีสมาธิในการเรียนมากขึ้น					
12	ผู้เรียนรู้จักเลือกบริโภค ชื่อของที่เป็นประโยชน์					
13	ผู้เรียนรู้จักรับประทานอาหารอย่างรู้คุณค่า					
14	ผู้เรียนลงมือปลูกต้นไม้ ปลูกผักไว้กินเองในบ้าน					
15	ผู้เรียนมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น					
16	ผู้เรียนรู้จักการใช้จ่ายเงินเท่าที่จำเป็น					
17	ผู้เรียนช่วยครอบครัวลดการใช้จ่าย					
18	ผู้เรียนมีความรอบคอบในการใช้จ่ายมากขึ้น					
19	ผู้เรียนมีการวางแผนการออมเงินของตน					
20	ผู้เรียนมีการทำบัญชีรายรับ – รายจ่ายของตนเอง					
21	ผู้เรียนมีการวางแผนการใช้จ่ายของครอบครัว					
22	ผู้เรียนใช้โทรศัพท์บ้าน และมีมือถือเท่าที่จำเป็น					
23	ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการประหยัด					
24	ผู้เรียนรู้จักใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ปิดน้ำ ปิดไฟ					
25	ผู้เรียนมีเหตุผลในการใช้ชีวิตมากขึ้น					
26	ผู้เรียนสามารถช่วยเหลือพึ่งพาตนเองได้					
27	ผู้เรียนมีการวางแผนอนาคตการเรียนด้วยตนเอง					

ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

ขอบคุณที่ให้ความร่วมมือ

แนวการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา

คำชี้แจงก่อนการสัมภาษณ์

แนวการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาที่สร้างขึ้นมาฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “กระบวนการจัดการเรียน การสอนแบบบูรณาการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา โรงเรียนรัตนธิเบศร์ จังหวัดนนทบุรี” โดยแนวการสัมภาษณ์ จะครอบคลุมการถามในประเด็นที่เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้บริหาร การบริหารจัดการและการดำเนินงานต่างๆ ในกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา ความคิดเห็น ปัญหาและอุปสรรคตลอดจนข้อเสนอแนะที่มีต่อการดำเนินงานที่ครอบคลุมในเรื่องการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และการบริหารจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยผู้วิจัย ขอความร่วมมือให้ท่านช่วยตอบคำถามตามความเป็นจริง ถ้าข้อมูลใดที่ท่านไม่สะดวกที่จะเปิดเผยให้ผู้วิจัยฟังได้ ท่านก็มีสิทธิที่จะสงวนไว้เป็นข้อมูลส่วนตัวของท่าน โดยหลังจากเสร็จสิ้นการสัมภาษณ์แล้วผู้วิจัยจะอ่านข้อมูลที่ได้ ให้ท่านฟังก่อน เพื่อเป็นการทบทวนคำตอบและทำความเข้าใจให้ตรงกัน เพื่อให้ข้อมูลที่ได้นั้นมีความตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ – สกุลผู้ให้สัมภาษณ์.....
 ประสบการณ์ในการทำงาน.....ปี
 สถานที่สัมภาษณ์.....
 วันที่สัมภาษณ์.....
 เริ่มสัมภาษณ์เวลา.....น. ถึงเวลา.....น.

ตอนที่ 2 กระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง

1. ท่านมีการดำเนินงานและการบริหารจัดการเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไร

1.1 การเตรียมความพร้อมครูเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงครูในโรงเรียน

- นโยบายที่มอบหมายให้ครูนำเศรษฐกิจพอเพียงมาสอดแทรกในการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียน
- การตระหนักในสาระสำคัญและความจำเป็นของการสอนแบบบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง
- การเปิดโอกาสให้ครูได้รับการฝึกอบรมเพิ่มเติมเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง
- งบประมาณ สื่อ อุปกรณ์ต่างๆ

1.2 การมอบหมายงานและการกำกับติดตามผลการดำเนินงาน

- ภาระงานที่ผู้บริหารมอบหมายให้ครูปฏิบัติ
- การประเมินการดำเนินงานของครูผู้สอน
- การตรวจสอบผลงาน กิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียง

1.3 การจัดตารางสอนครู

- ตารางการเรียนรู้ที่มีการสอนร่วมกัน มีการวางแผนการจัดตารางสอนของครูอย่างไร ไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อน
- มีระบบการจัดตารางสอนของครูอย่างไรให้เกิดการเชื่อมโยงการเรียนรู้ของผู้เรียนในรายวิชาต่างๆ

1.4 การติดตามผลผู้เรียน

- มีการวางแผนติดตามผลการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างไร
- ผู้บริหารนำผลการเรียนรู้จากการจัดกิจกรรมการสอนของครูเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนเศรษฐกิจพอเพียงในภาคเรียนต่อไปอย่างไร

2. โรงเรียนมีปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้างในการดำเนินกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และปัญหาที่เกิดขึ้นท่านมีแนวทางในการแก้ไขอย่างไร

- มีปัญหาในการวางแผนการจัดกระบวนการเรียนรู้หรือไม่ อย่างไร
- มีปัญหาการเตรียมความพร้อมครูหรือไม่ อย่างไร
- ครูมีการสะท้อนปัญหาในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนหรือไม่ อย่างไร
- ผู้บริหารให้การสนับสนุนช่วยเหลือครูผู้สอนอย่างไรในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้

3. ท่านมีการส่งเสริมการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่สอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไร

- กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ผู้บริหารและครูในโรงเรียนมีส่วนร่วมอย่างไรบ้าง
- การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยจัดตั้งชุมนุม / ชมรม ของผู้เรียนมีท่านคิดเห็นอย่างไร ให้การสนับสนุนอย่างไร
- มีการวางแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงในชั้นเรียนหรือไม่ อย่างไร
- มีการติดตามรายงานผลการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนหรือไม่ อย่างไร
- กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่เป็นความภาคภูมิใจของโรงเรียนมีกิจกรรมใดบ้างและมีลักษณะเด่นอย่างไร

4. อะไรเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้โรงเรียนของท่านประสบความสำเร็จในการดำเนินกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามแนวคิดหลักเศรษฐกิจพอเพียง

- สภาพแวดล้อมของโรงเรียน
- กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เป็นรูปธรรม เป็นไปตามสภาพจริง
- การให้ความช่วยเหลือสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก
- เอกอภลักษณ์ของโรงเรียนที่ช่วยเสริมให้มีความน่าเชื่อถือ
- วัฒนธรรมองค์กร

แนวการสัมภาษณ์กรรมการสถานศึกษา

คำชี้แจงก่อนการสัมภาษณ์

แนวการสัมภาษณ์คณะกรรมการสถานศึกษาที่สร้างขึ้นมานี้ จัดทำขึ้นเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “กระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงกรณีศึกษาโรงเรียนรัตนธิเบศร์ จังหวัดนนทบุรี” โดยแนวการสัมภาษณ์จะครอบคลุมการถามในประเด็นที่เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของคณะกรรมการสถานศึกษา ความคิดเห็น การให้ความร่วมมือกับสถานศึกษา ตลอดจนข้อเสนอแนะต่างๆ ในกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง โดยผู้วิจัยขอความร่วมมือให้ท่านช่วยตอบคำถามตามความเป็นจริง และถ้าข้อมูลใดที่ท่านไม่สะดวกที่จะเปิดเผยให้ผู้วิจัยฟังได้ ท่านก็มีสิทธิที่จะสงวนไว้เป็นข้อมูลส่วนตัวของท่าน หลังจากเสร็จสิ้นการสัมภาษณ์แล้ว ผู้วิจัยจะอ่านข้อมูลที่ได้อ่านก่อน เพื่อเป็นการทบทวนคำตอบและทำความเข้าใจให้ตรงกัน เพื่อให้ข้อมูลที่ได้มานั้นมีความตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ – สกุลผู้ให้สัมภาษณ์.....อายุ.....ปี
ตำแหน่ง..... ประสพการณ์การทำงาน.....
สถานที่สัมภาษณ์.....วันที่สัมภาษณ์.....
เริ่มสัมภาษณ์เวลา.....น.ถึงเวลา.....น.

ตอนที่ 2 กระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง

1. ท่านคิดเห็นอย่างไรที่โรงเรียนได้รับรางวัลสถานศึกษาดีเด่นด้านการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพราะเหตุใด
2. ท่านมีส่วนร่วมหรือให้ความช่วยเหลือโรงเรียนในการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในด้านใดบ้าง อย่างไร
3. ท่านคิดว่าโรงเรียนประสบผลสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง เกิดจากปัจจัยใดบ้างเพราะเหตุใด
4. ท่านอยากให้โรงเรียนมีการปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาการจัดการเรียนการสอนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงในประเด็นใดบ้าง อย่างไร

แบบสังเกตการณ์สอนแบบบูรณาการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

คำชี้แจง

แนวการสังเกตครูผู้สอนที่สร้างขึ้นมานี้ จัดทำขึ้นเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “กระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา โรงเรียนรัตนธิเบศร์ จังหวัดนนทบุรี” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ สังเกตกระบวนการจัดการเรียนการสอนของครูและนักเรียน ว่าการสอนเป็นการบูรณาการการเรียนรู้ในรูปแบบใด มีวิธีการนำเสนอ กิจกรรม การประเมินผลการเรียนรู้อย่างไรบ้าง เป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง และมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นตามที่สถานศึกษาและกระทรวงศึกษาธิการกำหนดหรือไม่อย่างไร มีประเด็นใดที่ยังขาดเพื่อปรับปรุงแก้ไขตามหัวข้อที่ได้กำหนดไว้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของการสังเกต

1. ชื่อครูผู้สอน.....
2. สถานที่สังเกต.....
3. ระดับชั้นที่สังเกต.....
4. จำนวนผู้เรียนคน
5. วันที่สังเกต.....เวลา.....ถึงเวลา.....น.ครั้งที่สังเกต.....
6. วิชาที่สอน
7. เรื่องที่สอน

ตอนที่ 2 แนวการสังเกตกระบวนการจัดการเรียนการสอนบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง

ประเด็นการสังเกต	บันทึก
การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ 1. ครูมีหน่วยการเรียนรู้ที่สอดคล้องแทรกเศรษฐกิจพอเพียงในรายวิชา () หน่วยการเรียนรู้ระบุถึงขอบเขตการเรียนรู้ในแต่ละคาบจำนวนคาบ/ชั่วโมง () หน่วยการเรียนรู้เป็นไปตามจุดประสงค์การเรียนรู้ () หน่วยการเรียนรู้ระบุถึงหลักเศรษฐกิจพอเพียง 3 ห่วง 2 เงื่อนไข () หน่วยการเรียนรู้เชื่อมโยงเนื้อหาเศรษฐกิจพอเพียงบูรณาการระหว่างหน่วยการเรียนรู้อื่นในสาระการเรียนรู้ () หน่วยการเรียนรู้เชื่อมโยงเนื้อหาเศรษฐกิจพอเพียงร่วมกับสาระการเรียนรู้อื่น 2. ครูมีการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ตามมาตรฐานของหลักสูตร () หน่วยการเรียนรู้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 3 () หน่วยการเรียนรู้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา () หน่วยการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้รายวิชา () หน่วยการเรียนรู้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายวิชา () หน่วยการเรียนรู้สอดคล้องกับการบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงภายในกลุ่มสาระ () หน่วยการเรียนรู้สอดคล้องกับการบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ 3. ครูมีหน่วยการเรียนรู้บูรณาการสอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง () หน่วยการเรียนรู้ระบุถึงหลักเศรษฐกิจพอเพียง 3 ห่วง 2 เงื่อนไข () หน่วยการเรียนรู้ระบุถึงความพอประมาณ	

ประเด็นการสังเกต	บันทึก
() หน่วยการเรียนรู้ระบุถึงความมีเหตุผล () หน่วยการเรียนรู้ระบุถึงการมีภูมิคุ้มกัน () หน่วยการเรียนรู้ระบุถึงการจัดการความรู้ () หน่วยการเรียนรู้ระบุถึงคุณธรรม จริยธรรม 4. ครูมีการระบุถึงกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีการบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง () กิจกรรมการเรียนรู้เชื่อมโยงสู่เศรษฐกิจพอเพียง () กิจกรรมการเรียนรู้มีการบูรณาการร่วมกับสาระอื่น () กิจกรรมการเรียนรู้ระบุถึงการมีส่วนร่วมของผู้เรียน () กิจกรรมการเรียนรู้ระบุถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน ท้องถิ่น 5. ครูมีการระบุถึงสื่อที่นำมาใช้ในการจัดกิจกรรม () สื่อที่ใช้ครูผลิตขึ้นเอง () สื่อที่ใช้ผลิตร่วมกับเพื่อนครู () สื่อที่นำมาจากชุมชน ท้องถิ่น () สื่อที่นำมาจากการทำกิจกรรมของผู้เรียน () สื่อที่นำมาจากแหล่งเรียนรู้อื่น 6. ครูมีการสร้างเครื่องมือประกอบการเรียนการสอน () ครูสร้างเครื่องมือจากตำรา เอกสาร () ครูสร้างเครื่องมือจากการเข้าร่วมการอบรม () ครูสร้างเครื่องมือจากประสบการณ์การสอน () ครูผู้สอนสร้างเครื่องมือขึ้นเอง () ครูสร้างเครื่องมือร่วมกับเพื่อนครู () ครูนำเครื่องมือที่มีอยู่จากกลุ่มสาระมาใช้ () ครูสร้างเกณฑ์การให้คะแนนในแต่ละเครื่องมือ () ครูมีการหาค่าคุณภาพของเครื่องมือ () จัดทำคู่มือสำหรับการใช้เครื่องมือ	

ประเด็นการสังเกต	บันทึก
7. ครูมีการระบุถึงเครื่องมือที่นำมาใช้ในการประเมินผลกับกิจกรรมการเรียนรู้ () ใช้แบบทดสอบการเรียนรู้รายวิชา () ใช้การประเมินจากการถาม – ตอบ () ใช้การตรวจแบบฝึกหัด () ใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ () ใช้แบบประเมินผลงานผู้เรียน () ใช้แบบสัมภาษณ์ผู้เรียน () ใช้การประเมินแฟ้มพัฒนาการเรียนรู้ () ใช้แบบประเมินการเข้าร่วมกิจกรรม การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ขั้นนำ 8. การทบทวนบทเรียนก่อนการสอน () ครูทวนเนื้อหาการเรียนรู้จากคาบเรียนที่ผ่านมาก่อนเข้าสู่กิจกรรมการเรียนรู้ใหม่ () ครูสอบถามความรู้ ความเข้าใจบทเรียนจากคาบเรียนที่ผ่านมา () ครูถาม-ตอบปัญหา ข้อสงสัยก่อนเริ่มกิจกรรม () ครูชี้แจงวัตถุประสงค์และรายละเอียดกิจกรรมการเรียนรู้ในคาบเรียนนี้ก่อนการเรียน 9. การยกตัวอย่างสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน โยงเข้าสู่เนื้อหาการเรียนรู้ () สถานการณ์เป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจของผู้เรียน () สถานการณ์เป็นเรื่องที่ผู้เรียนสามารถเข้าถึงได้ในชีวิตประจำวัน () สถานการณ์เป็นเรื่องที่สัมพันธ์กับเนื้อหาในกิจกรรมการเรียนรู้ () สถานการณ์มีความเกี่ยวข้องกับความพอประมาณ () สถานการณ์มีความเกี่ยวข้องกับความมีเหตุผล	

ประเด็นการสังเกต	บันทึก
() สถานการณ์มีความเกี่ยวข้องกับการมีภูมิคุ้มกัน () สถานการณ์มีความเกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้ () สถานการณ์มีความเกี่ยวข้องกับความคุณธรรมจริยธรรม ชั้นสอน 10. กิจกรรมการสอนมีความสอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ () กิจกรรมเป็นไปตามที่ระบุในการแผนการเรียนรู้ () กิจกรรมมีการบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงร่วมด้วย () กิจกรรมมีการสอดแทรกเนื้อหาวิชาอื่นร่วมด้วย () กิจกรรมเน้นการเรียนรู้จากตำรา หนังสือ () กิจกรรมเน้นการร่วมมือกันทำงานกลุ่ม () กิจกรรมเน้นการนำชุมชน/ท้องถิ่นเข้าร่วมด้วย () กิจกรรมการเรียนเน้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง ชั้นสรุป 11. ครูผู้สอนเป็นผู้สรุปเนื้อหาการเรียนรู้ () ครูสรุปการเรียนรู้โดยภาพรวมของเนื้อหา () ครูสรุปเฉพาะเนื้อหาสำคัญ () ครูสรุปเฉพาะเรื่องที่ผู้เรียนควรรู้ () ครูสรุปเนื้อหาสำคัญและสิ่งที่ผู้เรียนควรรู้ 12. ครูและผู้เรียนร่วมกันสรุปโดยการถามตอบ () ถาม-ตอบ โดยครูกระตุ้น (ป้อนคำถาม) () ถาม-ตอบ โดยผู้เรียนเกิดข้อสงสัย () ถาม -ตอบ เพื่อหาข้อสรุปของเนื้อหาของครูและผู้เรียน () ถาม- ตอบ เพื่อความเข้าใจที่ตรงกันของครูและผู้เรียน	

ประเด็นการสังเกต	บันทึก
การบรรยายภาคการเรียนรู้ 13. สภาพห้องเรียน () ขนาดของห้องเรียนเหมาะสมกับจำนวนผู้เรียน () ขนาดของห้องเรียนไม่เหมาะสมกับจำนวนผู้เรียน () แสงสว่างเพียงพอ () แสงสว่างไม่เพียงพอ () มีเสียงรบกวน () ไม่มีเสียงรบกวน () การจัดโต๊ะเรียนเหมาะสมกับสภาพห้อง () การจัดโต๊ะเรียนไม่เหมาะสมกับสภาพห้อง () มีมุมเสริมความรู้ ป้ายนิเทศ หนังสือ 14. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้เรียน () ครูจัดการเรียนรู้อย่างเป็นกันเองกับผู้เรียน () ครูมีการสอนเนื้อหาสนุก () ครูสอดแทรกเนื้อหาที่เข้าใจง่าย () ครูให้ความสนใจผู้เรียนอย่างทั่วถึง () ผู้เรียนกล้าแสดงความคิดเห็น 15. กิจกรรมบูรณาการให้ผู้เรียนได้คิดและปฏิบัติงานด้วยตนเอง () ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกบทเรียนที่นำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ () ครูใช้คำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการคิดแก้ปัญหาตัดสินใจด้วยตนเอง () ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนซักถามประเด็นข้อสงสัยอย่างอิสระ () ครูให้ความช่วยเหลือแนะนำผู้เรียนในการทำกิจกรรม () ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนร่วมกันทำงานและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น	

ประเด็นการสังเกต	บันทึก
สื่อการเรียนรู้ 16. ครูใช้สื่อการเรียนรู้กับเนื้อหาบทเรียน () ใช้สื่อสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ () ใช้สื่อสอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง () ใช้สื่อตรงกับความสนใจของผู้เรียน () ใช้สื่อที่มีความทันสมัยตรงกับชีวิตประจำวัน 17. รูปแบบสื่อการเรียนรู้จัดการเรียนรู้ () ใช้ตำรา หนังสือ เอกสารประกอบการสอน () ใช้กระดานดำประกอบการสอน () ใช้บทเรียนสำเร็จรูปประกอบการสอน () ใช้การสอนจากโปรแกรมคอมพิวเตอร์ () ใช้การสอนจากแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน () ใช้การสอนจากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน () ใช้การสอนโดยโครงการการเรียนรู้ 18. ครูมีการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนในรูปแบบอื่นๆ นอกจากการเรียนรู้ในชั้นเรียน () เรียนรู้จากการทำโครงการ () เรียนรู้จากการทำกิจกรรมในชมรมของโรงเรียน () เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น () เรียนรู้จากผู้มีความรู้และประสบการณ์โดยตรง () เรียนรู้จากอินเทอร์เน็ต () เรียนรู้จากสื่อโทรทัศน์ วิทยุ	
การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 19. การประเมินโดยของผู้สอน () ครูแจ้งวัตถุประสงค์การประเมินให้ผู้เรียนทราบล่วงหน้า () ครูประเมินจากการถาม – ตอบ () ครูประเมินจากความสนใจในการเรียน	

ประเด็นการสังเกต	บันทึก
() ครูประเมินการทำกิจกรรมกับกลุ่มเพื่อน () ครูประเมินการนำเสนองาน () ครูประเมินจากการตรวจผลงาน () ครูประเมินจากแบบสอวัดความรู้ () ครูประเมินจากการสอบปฏิบัติ () ครูประเมินจากเพิ่มพัฒนาการเรียนรู้ 20. การมีส่วนร่วมประเมินของผู้เรียน () เพื่อนประเมินเพื่อนรายบุคคล () เพื่อนประเมินเพื่อนรายกลุ่ม () ผู้เรียนประเมินตนเอง 21. การให้ข้อมูลป้อนกลับ () มีการให้ข้อมูลป้อนกลับทันทีในขณะที่ทำการสอน () มีการให้ข้อมูลป้อนกลับในสัปดาห์ถัดไป	

ภาคผนวก จ
ภาพประกอบการวิจัย

โรงเรียนรัตนานิเบศร์

ภาคผนวกที่ 1 ป้ายสถานศึกษาพอเพียง ประจำปี พ.ศ. 2550

ภาคผนวกที่ 2 ประตูทางเข้าโรงเรียน

ภาคผนวกที่ 3 อาคารเรียน 6 ชั้น

ภาคผนวกที่ 4 ได้อาคารเรียน หลังเสาธง

ภาคผนวกที่ 5 สนามฟุตบอล และบาสเกตบอล

ภาคผนวกที่ 6 อาคารเจ้าพระยารัตนาธิเบศร์ (ตึกขาว) และวัดบางขวาง

ภาคผนวกที่ 7 สถานที่ใกล้เคียง

ภาคผนวกที่ 8 ชุมชนเทศบาลเมืองนนทบุรี

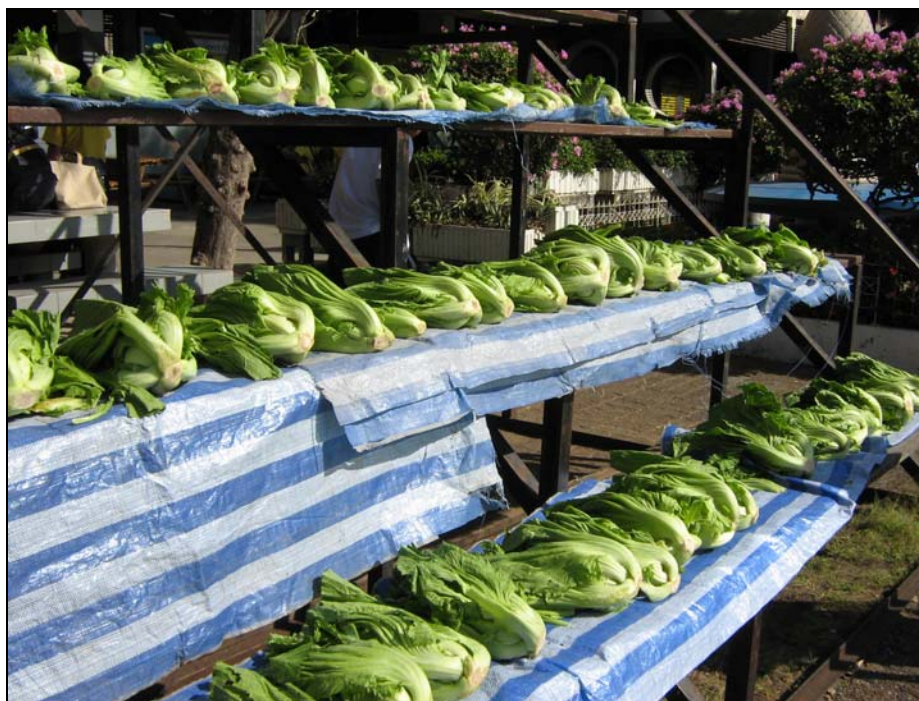
กลุ่มสาระงานอาชีพและเทคโนโลยี

ภาคผนวกที่ 9 นักเรียนล้างทำความสะอาดผักกาด

ภาคผนวกที่ 10 ขั้นตอนการนวดหัวผักกาด

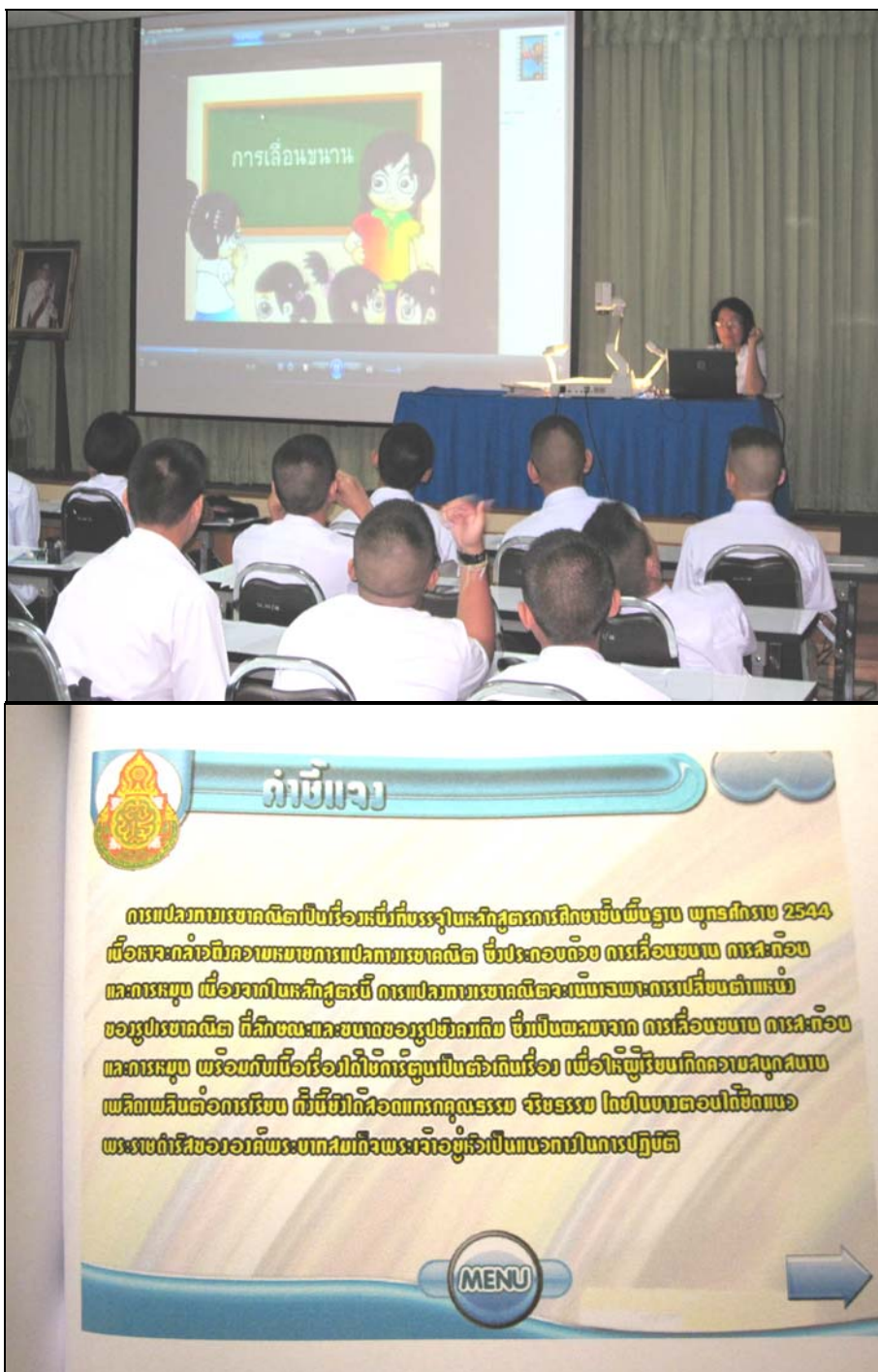

ภาคผนวกที่ 11 ตากผักกาดให้แห้ง ก่อนนำไปแช่ในน้ำมะพร้าว

ภาคผนวกที่ 12 จำหน่ายผลิตภัณฑ์ให้กับแม่ค้าในตลาดสดเทศบาลเมืองนนทบุรี

กลุ่มสาระคณิตศาสตร์

ภาคผนวกที่ 13 บทเรียนมัลติมีเดีย การเลื่อนขนาน

ภาคผนวกที่ 14 ทำใบงาน การเลื่อนขนาน

ภาคผนวกที่ 15 บรรยายการเรียนในห้องสโตนัทสนุปกรณ์อุปกรณ์

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษา

ภาคผนวกที่ 16 ปิ่นพ้อเพียง จากของเก่า เป็นของใหม่

ภาคผนวกที่ 17 ครูอธิบายขั้นตอนการทำงานแก่นักเรียน พร้อมสาธิต

ภาคผนวกที่ 18 นักเรียนออกแบบกล่องจากวัสดุเหลือใช้ นำมาทำเป็นกรอบรูป

ภาคผนวกที่ 19 แบ่งกลุ่มทำงานร่วมกัน

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ภาคผนวกที่ 20 งานไม้

ภาคผนวกที่ 21 ครีเอทีฟโฟโต้

ภาพผนวกที่ 22 อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (สิ่งแวดล้อมดีมีรายได้)

ภาคผนวกที่ 23 เพาะเห็ด

ประวัติการศึกษา

ชื่อ –นามสกุล

นางสาวปฐนันท์ เม่งช่วย

วัน เดือน ปี ที่เกิด

5 มีนาคม 2528

สถานที่เกิด

จังหวัดนนทบุรี

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2550 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี

การศึกษบัณฑิต

สาขาการวัดและประเมินผลทางการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา